

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om tilrettelegging for utbygging
av høyhastighetsnett for elektronisk
kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)
og samtykke til godkjenning av EØS-
komitéens beslutning nr. 152/2018
6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen
av direktiv (EU) nr. 2014/61

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om tilrettelegging for utbygging
av høyhastighetsnett for elektronisk
kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)
og samtykke til godkjenning av EØS-
komitéens beslutning nr. 152/2018
6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen
av direktiv (EU) nr. 2014/61

Innhold

1	Innledning og sammendrag	5	10	Tillatelser	43
			10.1	Høringsnotatets forslag	43
2	Bakgrunn for lovforslaget	7	10.2	Høringsinstansenes syn	43
2.1	Innledning	7	10.3	Departementets vurdering	44
2.2	Høringen	8			
3	Om bredbåndsutbyggingsdirektivet og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om innlemming av direktivet i EØS-avtalen	12	11	Infrastruktur i bygninger	45
			11.1	Høringsnotatets forslag	45
			11.2	Høringsinstansenes syn	45
			11.3	Departementets vurdering	47
3.1	Kort om direktiv (EU) nr. 2014/61	12	12	Øvrige forslag	49
3.2	Om EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018	12	12.1	Tvisteløsning	49
			12.1.1	Høringsnotatets forslag	49
			12.1.2	Høringsinstansenes syn	50
			12.1.3	Departementets vurdering	50
			12.2	Tilsyn	51
			12.2.1	Høringsnotatets forslag	51
			12.2.2	Høringsinstansenes syn	51
			12.2.3	Departementets vurdering	51
			12.3	Sanksjoner og tvangsmulkt	52
			12.3.1	Høringsnotatets forslag	52
			12.3.2	Høringsinstansenes syn	52
			12.3.3	Departementets vurdering	52
4	Bredbånd og bredbåndsutbygging i Norge	14	13	Forslag til endringer i andre lover	54
5	Forholdet til ekomloven, veglova og plan- og bygningsloven	17	13.1	Forslag til endring i lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)	54
			13.2	Forslag til endring i lov om vegar (veglova)	54
5.1	Innledning	17	13.2.1	Innledning	54
5.2	Forholdet til ekomloven	17	13.2.2	Gjeldende rett	54
5.3	Forholdet til veglova	18	13.2.3	Arealleie for veggrunn i anleggsperioden	59
5.4	Forholdet til plan- og bygningsloven	18			
6	Lovens innledende bestemmelser	19	14	Økonomiske og administrative konsekvenser	62
6.1	Høringsnotatets forslag	19	14.1	Innledning	62
6.2	Høringsinstansenes syn	19	14.2	Konsekvenser for offentlige myndigheter	62
6.3	Departementets vurdering	21	14.3	Konsekvenser for bredbåndskunder	63
7	Tilgang til, og informasjon om, fysisk infrastruktur	23	14.4	Konsekvenser for ekomtilbydere	63
7.1	Høringsnotatets forslag	23	14.5	Konsekvenser for andre infrastrukturtilbydere enn ekomtilbydere (andre nettoperatører)	64
7.2	Høringsinstansenes syn	24			
7.3	Departementets vurdering	27			
8	Samordning og informasjon om bygge- og anleggsprosjekter	30	15	Merknader til de enkelte bestemmelsene	65
8.1	Høringsnotatets forslag	30			
8.2	Høringsinstansenes syn	30			
8.3	Departementets vurdering	32			
9	Sentral informasjonstjeneste	34			
9.1	Høringsnotatets forslag	34			
9.2	Høringsinstansenes syn	35			
9.3	Departementets vurdering	38			

A	
Forslag til lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)	80

B	
Forslag til vedtak om samtykke til godkjenning av vedtak EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61	85

Vedlegg		
1	EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunn)	86
2	Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene til utbygging av høyhastighets- nett for elektronisk kommunikasjon	87

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 35 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS- komitéens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 13. desember 2019,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning og sammendrag

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår i denne proposisjonen en ny lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven). Forslaget til lov gjennomfører i norsk rett europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) nr. 2014/61 om tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Med høyhastighetsnett menes elektronisk kommunikasjonsnett som kan tilby en nedlastningshastighet på minst 30 Mbit/s (såkalt nedstrøms hastighet).

Direktivet ble inntatt i EØS-avtalen 6. juli 2018 med forbehold om Stortingets samtykke. Departementet anmoder om at Stortinget gir sitt samtykke til godkjenning av EØS-komitéens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunn).

I utkastet til bredbåndsutbyggingslov foreslås det blant annet å:

- innføre en plikt for nettoperatører som disponerer infrastruktur som er egnet til framføring av høyhastighetsnett til å gi tilbydere av offentlig elektronisk kommunikasjonsnett som vil

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

bygge høyhastighetsnett, tilgang til infrastrukturen. Plikten gjelder på visse vilkår.

- innføre en plikt for nettoperatører som er ansvarlige for utførelse av bygge- og anleggsarbeider som helt eller delvis er finansiert av offentlige midler, til å imøtekomme rimelige anmodninger fra tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett om samordning av bygge- eller anleggsarbeider for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Plikten gjelder på visse vilkår.
- innføre visse krav til etablering av infrastruktur i bygninger og tilgang til infrastruktur i bygninger.
- innføre regler om informasjonstilgang, sentral informasjonstjeneste og tvisteløsning.

Departementet foreslår videre en mindre endring i lov 21. juni 2013 nr. 23 om vegar (veglova) slik at departementet gis anledning til å gi for-

skrift om utgiftsdeling, saksbehandling og gebyr. Forslaget til endring i veglova kommer som følge av forslag om tiltak for bedre koordinering med videre ved planlegging og utførelse av ledningsarbeider i veggrunn, samt forslag til endringer i veglova og ledningsforskriften, som var på alminnelig høring i perioden 6. juni 2017 til 6. september 2017. Forslaget innebærer for det første at det lovfestes at departementet kan gi forskrift om gebyr i tilknytning til tillatelser etter veglova §§ 30 og 32. Videre foreslås det at det lovfestes at veimyndigheten kan fastsette tvangsmulkt ved overskridelse av tidsfrist som er gitt for etablering av ledningsanlegg.

I tillegg foreslås det en mindre endring i lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) § 4-4, annet ledd (samlokalisering), for å klargjøre sammenhengen mellom de to lovene når det gjelder tilgang til fysisk infrastruktur i bygning.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Innledning

Regjeringen mener at økt satsing på IKT og bredbånd er en nøkkel til framtidig velferd og vekst i Norge. Digitalisering bidrar til innovasjon og verdiskapning i alle sektorer. Både næringsliv, offentlig forvaltning og husstander er derfor avhengige av tilgang til velfungerende bredbåndstjenester, noe som igjen krever god mobil- og bredbåndsdekning i hele landet.

Regjeringens bredbåndspolitikk framgår av Meld. St. 27 (2015–2016) Digital Agenda for Norge. Regjeringen har satt som et langsiktig mål at alle husstander og virksomheter skal ha tilgang til høyhastighetsbredbånd. Dette er et ambisiøst mål som det vil ta tid å nå. Regjeringen har derfor satt som et foreløpig mål at 90 prosent av alle husstander skal ha tilbud om 100 Mbit/s innen utgangen av 2020.

Markedsbasert utbygging og teknologinøytrality er viktige prinsipper i bredbåndspolitikken, fordi dette vil gi best utnyttelse av samfunnets ressurser. Det skal legges til rette for bærekraftig konkurranse og markedsbasert utbygging gjennom effektiv sektorregulering. I de områdene hvor det ikke er kommersielt grunnlag for investeringer, bidrar staten med midler til utbygging gjennom støtteordning for bredbåndsutbygging. Der myndigheten griper inn i markedet skal det skje på en transparent og forutsigbar måte. Regjeringen mener at det bør utvises varsomhet når det gjelder å bruke offentlige midler på bredbånd.

Utbygging av bredbåndsinfrastruktur innebærer ofte store kostnader forbundet med selve anleggsarbeidet. I kablede bredbåndnett kan framføringskostnaden utgjøre over 80 prosent av samlet utbyggingskostnad. Noe av det viktigste myndighetene kan gjøre for å legge til rette for utbygging er å bidra til å redusere disse kostnadene.

EU vedtok 15. mai 2014 et direktiv med tiltak for å redusere kostnadene ved etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, jf. direktiv 2014/61/EU (bredbåndsutbyggings-

direktivet). «Høyhastighetsnett» er i direktivet definert som elektronisk kommunikasjonsnett som kan levere tilgang til bredbåndstjenester med hastigheter på minst 30 Mbit/s.

Det overordnede målet med direktivet er å legge til rette for og intensivere utbygging av høyhastighetsnett ved å fremme felles bruk av eksisterende fysisk infrastruktur og mer effektiv etablering av ny infrastruktur gjennom samordning av bygge-, grave- og anleggsprosjekter. I forbindelse med nybygg og større renoveringsarbeider på bygninger skal det i tillegg legges til rette for installasjon av høyhastighetsnett. Gjennomføring av direktivet i norsk rett forventes å kunne gi gevinster for samfunnet i form av reduserte kostnader for utbygging av høyhastighetsnett.

Reguleringsbehovet som oppstår ved gjennomføring av bredbåndsutbyggingsdirektivet i norsk rett, kan i utgangspunktet tenkes løst på ulike måter. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vurdert direktivets bestemmelser og kartlagt hvilke endringer som må gjennomføres i norsk rett for å tilfredsstillere direktivets krav. Departementet har lagt til grunn en minimumsløsning når det gjelder gjennomføringen av direktivet, med unntak av bestemmelsene som knytter seg til sentral informasjonstjeneste. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i denne sammenheng også vurdert å gjennomføre direktivet i norsk rett gjennom endringer i ekomloven, men har kommet til at dette er lite hensiktsmessig da formålet og virkemidlene i ekomloven er grunnleggende forskjellige fra formålet og virkemidlene i direktivet. Departementet har i denne vurderingen lagt avgjørende vekt på at ekomloven retter seg mot en langt snevrere krets av aktører og at det vil være lite hensiktsmessig å utvide ekomlovens saklige virkeområde til også å gjelde aktører som ikke har annen tilknytning til elektronisk kommunikasjonsvirksomhet enn at de eier eller disponerer fysisk, passiv infrastruktur som kan være aktuell til bruk for utbygging av høyhastighetsnett. Departementet foreslår derfor at direktivet gjennomføres i en ny lov.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

2.2 Høringen

Samferdselsdepartementet sendte 3. juni 2016 forslag til lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon på høring med frist for innspill 5. september 2016. Kommunal- og moderniseringsdepartementet overtok 3. mai 2019 sektoransvaret for elektronisk kommunikasjon, herunder bredbåndspolitikken, fra Samferdselsdepartementet. Høringen ble offentliggjort på departementets hjemmesider og ble også sendt direkte til følgende høringsinstanser:

Departementene

Fylkeskommunene
Kommunene

Datatilsynet

Direktoratet for byggkvalitet

Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK)

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)

DSS

Forbrukerombudet

Forsvarets forskningsinstitutt

Forsvarets logistikkorganisasjon

Forsvarsbygg

Jernbaneverket

Konkurransetilsynet

Kystverket

Miljødirektoratet

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (NKOM)

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Politidirektoratet

Vegdirektoratet

3Net AS

ACN Norge AS

Agder Energi AS

Akademikerne

Akershus Kraft AS

Alta Kraftlag

Altibox

Altifiber AS

Andøy Energi

Arbeidsgiverforeningen Spekter

AS Distriktsnett

Atea AS

Austevoll Kraftlag BA

Avinor AS

Avur AS

Ballangen Energi

BA-nettverket

Banzai 4G AS

Bardufoss Kabel-TV AS

Bayonette AS

Bergen Fiber

Bergenhavøens Kommunale Kraftselskap (BKKL)

Berger IKT

Bisnode Matchit AS

Blix Solutions

Bodø Energi

Bofiber

BP Norge AS

Braathe Gruppen AS

Bredbåndfylket Troms AS

Breiband.no

Broadnet Norge AS

Brukerklagenemda for elektronisk kommunikasjon

Bykle Breiband AS

Canal Digital

Ceragon Networks AS – Norway

Chili Mobile AS

Cisco systems Norge

Com 4 AS

DataGuard AS

Deltasenteret – Statens kompetansesenter for deltagelse og tilgjengelighet

Den norske advokatforening

Den norske dataforening

Den norske fagpresses forening

Digitale Medier 1881 AS

Dipper AS

Distriktenes Energiforening

DKnett AS

Drangedal Everk

Easy Connect AS

Eforum

Eidsiva Bredbånd AS

EL- og IT-forbundet

Eltel Networks AS

Eltele AS

Energi Norge

Energigass Norge

Energiselskapet Buskerud AS

Eniro AS

Eninvest AS

Ericsson AS

Etne Elektrisitetslag

Evenes Kraftforsyning AS

EVRY Norge AS

Fausa Kraftlag

FEAS bredbånd AS

Fiberselskapet AS

Finansnæringens hovedorganisasjon

Finnås Kraftlag

Fitjar Kraftlag

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Fjordkraft AS	Lier Fibernet
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon	Lindtel AS
Gauldal IKT	Lofotkraft Bredbånd AS
Get	LOS bynett AS
GIG Networks AS	Luostejok Kraftlag AS
GigaFib AS	Lycamobile Norway
GoLink AS	Lynet Internett AS
Grongnett AS	Lyse Tele AS
Gudbrandsdal Energi	Maritime Communications Partner AS
Hadeland Energi AS	Maskinentreprenørenes forbund
Hadeland og Ringerike Bredbånd	Mediebedriftenes landsforening
Hafslund Nett AS	Mediehuset Tek AS
Halden Dataservice AS	Meløy Energi
Hallingdal Breiband AS	Mesta AS
Hallingdal Kraftnett AS	MidtNett Buskerud AS
Hammerfest Energi Bredbånd	Midt-Telemark Breiband AS
Hardanger Breiband	Mobiltalk AS
HardangerNett AS	Modum Kabel TV AS
Haugaland Kraft	Monsternet AS
Haugaland Turbonett	MultiNet AS
Helgeland Kraft	Mycall
Hello	Nasjonalt Breibråd
HemneNett AS	Naturkraft AS
Hesbynett AS	Neanett AS
H-Nett Bredbånd AS	NEAS Bredbånd AS
Huseiernes landsforbund	NEI til EU
Hålogaland Kraft AS	Nelfo
Iaksess AS	Nemko AS
Ibidium Norden	Net2you AS
IBM Norge AS	NettStar AS
ICE Communications Norge AS	Network Computing Spectrum AS
IKT-Norge	NextGenTel AS
Infonett Røros AS	NextNet AS
InfraNord AS	NK-Nett AS
Inquam Norway AS	Nokia Norge
Institutt for informatikk	Nord-Østerdal Kraftlag
Institutt for medier og kommunikasjon	Norges handikapforbund
Instrumenttjentesten AS	Norges ingeniør- og teknologiorganisasjon (NITO)
Intelecom Group AS	Norges naturvernforbund
Ishavslink AS	Norges pensjonistforbund
Istad Kraft AL	Norges tekniske-naturvitenskaplige universitet (NTNU)
Itum AS	Norges televisjon AS
Jæren Kabelnett	Norkring AS
Kabel Norge	Nornett AS
Klepp Energi AS	Norocom Norefjell AS
Kompetanse Nord	Norsk fjernvarme
Kragerø Energi og Bredbånd AS	Norsk Hydro ASA
KS Bedrift	Norsk Kabel-TV AS
Kvamnet AS	Norsk lokalradioforbund
Kvantel AS	Norsk post- og kommunikasjonsforbund (Postkom)
Kvinnherad Breiband AS	Norsk Radio Relæ Liga
KystTele AS	Norsk Romsenter
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Norsk senter for informasjonssikring
Last Mile Communications	Norsk transport- og logistikkforening
Lenvik Kabel-TV AS	

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Norsk Vann	Strålfors AS
Norske boligbyggelags landsforbund AL (NBBL)	SuCom AS
Norske flyspeditørers forening	Suldal Elverk
NTE Bredbånd	Sund Bredbånd
NTE Marked	Svorka Aksess AS
Numedal Fiber	Sønnico
Nye Totalnett AS	Tafjord Mimer AS
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)	Talkmore AS
Okapi AS	Tampnet AS
OpenNet Norge AS	Tata Communications
Orange Business Norway AS	TDC AS
Orkidenett AS	Teknisk-naturvitenskapelig forening (Tekna)
Orkla ASA	Telavox
P4 Radio hele Norge ASA	Telefiber AS
Pepcall AS	Telenor Norge AS
Phonect AS	Telepartner AS
Phonero AS	Teleplan Consulting AS
Posten Norge AS	Teletopia Mobile Communications AS
Powertech Information Systems	Telia Norge AS
PrimaFon AS	Telio Telecom AS
RadioLink Telemark AS	Telipol
Rauma Energi og Bredbånd	Tinn Energi
Relacom	TNT Norge AS
RiksTV AS	Total Energi
RingNett AS	Tranøy Telecom
Romerike Bredbånd AS	Trollfjord Bredbånd AS
Romm AS	Trønder-Energi
Rybeltron AS	Tussa IKT
Rådgivende ingeniørers forening	TV2 AS
Safety Computing AS	TV3 AS
Sandefjord Bredbånd	Tveco.net
Satel Norge AS	TVNorge AS
Scan Net AS	Tysnes Kraftlag
Schenker AS	Uninett
Siemens AS	Ustekveikja Energi AS
Signal Bredbånd AS	Varanger Kraft
Sikringsradioen	Vegforum
Skagerak Energi AS	Venabgyd Breibandlag BA
SKL Marked	Verdal Kabel TV AS
Skånevik Ølen Kraftlag	Verizon Norway AS
Sogn og Fjordane Energi	Vesterålskraft Bredbånd
Sogn Service AS	Vest-Oppland Kommunale Kraftselskap (VOKKS)
Sognenett AS	Viken Fiber
Sola Bredbånd	Vitnett AS
Sortland Elektro	Voss Kommunikasjon AS
Space Norway AS	Xfiber AS
Stange Energi AS	Xito AS
Statens Kartverk (Kartverket)	Yrkesorganisasjonenes sentralforbund
Statkraft AS	Ytre Rælingen Antennelag AS
Statnett SF	Z nett AS
Statoil ASA	Zisson AS
StayOn AS	Ørskog Breiband AS
Stayonline AS	Østfold Energi AS
Stiftelsen elektronikkbransjen	Øvre Eiker Fibernet
Stordal Breiband	Årdalsnett AS

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Departementet mottok merknader fra følgende instanser: Abelia, Asker kommune, BA-Nettverket, Boligprodusentenes Forening, Defo, Direktoratet for byggkvalitet, DNK, DSB, Energi Norge, Geomatikk, Geomatikkbedriftene, IKT-Norge, IT-forum Sogn og Fjordane, JBD, Kartverket, KS Bedrift, LO, Lyse Elnett, Lyse Fiber, Maskinentreprenørenes forbund (MEF), Nasjonalt Breibandråd, Nelfo, NextGenTel, NHO, Nkom, Nordland fylkeskommune, Norsk Romsenter, Norsk Vann, NSM, NTE Marked, NVE, Politiet, PST, Regelrådet, Spekter, Statens Vegvesen, Strand kommune, Telemark fylkeskommune, Telenor, Telia Norge, Uninett, Valdres Natur- og Kulturpark, Vegforum for byer og tettsteder, Viken Fiber, Virke, Øyer kommune. De høringsinstansene som hadde kommentarer til høringsnotatet var i hovedsak positive til forslagene. Flere av høringsinstansene har påpekt at 30 Mbit/s er et for lavt ambisjonsnivå for høyhastighetsbredbånd.

Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Utenriksdepartementet hadde ingen merknader til høringen.

Høringsuttalelsene kan leses i sin helhet på Kommunal- og moderniseringsdepartementets hjemmeside.

Departementet har mottatt følgende generelle høringsinnspill:

Vegforum for byer og tettsteder peker på at det i høringsnotatet framheves at kostnadene med etablering av høyhastighetsnett er store, og at bygge- og anleggskostnader utgjør 80 prosent av total-kostnaden, og skriver videre:

«VBT er, ut fra medlemskommunenes erfaringer, enig i at det kan oppnås en kostnadsgevinst med en bedre samordning mellom aktørene. Det er likevel nødvendig for oss å presisere at vegmyndighetens kostnader ved saksbehandling, oppfølging og kontroll må forventes å være en del av den totale kostnaden. Det samme gjelder kostnader til økt vedlikehold ved eventuelle skader på vegene som følge av gravearbeidene. VBT forutsetter at vegmyndigheten får dekket sine kostnader.»

Kartverket uttaler at de ser det som positivt at loven legger opp til enklere tilgang til informasjon om planlagt og eksisterende fysisk infrastruktur som kan benyttes til framføring av nytt ekomnett. Tilgang til høyhastighetsbredbånd er viktig for utviklingen i samfunnet og legger til rette for at flest mulig får muligheten til å nyttiggjøre seg av denne infrastrukturen. Tilrette-

legging for rask og kostnadseffektiv utbygging er viktig, men dette må ikke gå på bekostning av effektiv planlegging eller god dokumentasjon av de anlegg som etableres.

Kartverket peker på viktigheten av at arbeidet med bredbåndsutbyggingsloven sees i sammenheng med pågående lov- og forskriftsarbeider for å utvide innholdet i Nasjonalt register over luftfartshindre (NRL) til å omfatte alle luftledninger i Norge og bedre dokumentasjon og tilgang til informasjon om ledninger i grunnen. Kartverket er involvert i begge disse arbeidene, og begge har som formål å igangsette og drifte informasjonssystemer som dels er overlappende med det som søkes ivarettatt i høringsnotatet.

NVE mener at loven ikke vil avhjelpe de viktigste utfordringene ved utbygging av bredbånd i Norge. *NVE* viser i denne sammenheng til at departementet har pekt på blant annet graveregler og krav til gravedybder i kommunene som en utfordring for bredbåndsutbygging. *NVE* mener at denne problematikken bør omtales og forklares nærmere. *NVE* antar at departementet forutsetter at disse hovedutfordringene vil bli adressert gjennom endringer i andre lover- og forskrifter.

Norsk Vann er positiv til at det foreslås en bedre samordning av bygge- og anleggsarbeider og en forenklet tilgang til informasjon om eksisterende infrastruktur og støtter at vannforsynings-systemer er unntatt.

Lyse Fiber mener at det bør gjennomføres en risikoanalyse når det gjelder konsekvenser for redundans i nettinfrastruktur som følge av de foreslåtte pliktene, og ser det i sammenheng med hovedtiltakene som foreslås i Lysne-utvalgets rapport «*Digital sårbarhet – sikkert samfunn*».

Departementet har merket seg disse generelle høringsinnspillene og er for en stor del enig i de synspunktene som fremmes. Likevel gjelder disse generelle høringssvarene i liten grad forhold som berører de konkrete forslagene til gjennomføring av direktivet eller de foreslåtte lovbestemmelsene. På denne bakgrunn har departementet ikke funnet grunn til å gjøre endringer i lovforslaget. Flere av høringsinstansene har kommentert det faktum at grave-regler og/eller tilgang til veggrunn som sådan ikke omfattes av forslaget. Departementet viser til at det etter høringen er fastsatt nytt nasjonalt graveregelverk for all offentlig vei gjennom endring i ledningsforskriften.

Høringsinnspill til de enkelte delene og bestemmelsene i forslaget omtales nærmere i kapitlene 6 til 13 nedenfor.

3 Om bredbåndsutbyggingsdirektivet og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juni 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

3.1 Kort om direktiv (EU) nr. 2014/61

Det overordnede målet med direktivet er å legge til rette for og intensivere utbygging av høyhastighetsnett gjennom å fremme felles bruk av eksisterende fysisk infrastruktur og mer effektiv etablering av ny infrastruktur gjennom samordning av bygge-, grave- og anleggsprosjekter. I forbindelse med nybygg og vesentlig renovasjon av bygninger skal det i tillegg legges til rette for installasjon av høyhastighetsnett.

Direktivet legger også opp til at det skal skapes mer åpenhet om eksisterende fysisk infrastruktur og bygge- og anleggsarbeider mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og mellom tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og nettoperatører på en rekke andre områder. Hensikten med dette er å legge forholdene til rette for at eksisterende fysiske infrastrukturer kan gjenbrukes i utbyggingen av høyhastighetsnett og å muliggjøre bedre samordning av utbyggingsprosesser. Direktivet retter seg med andre ord ikke bare mot tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett, men også mot andre nettoperatører som eier eller disponerer fysiske infrastrukturer som kan være egnet til framføring av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder for eksempel infrastrukturer for elektrisitet, gass, vann, avløp og oppvarmingstjenester. Nettoperatører for transporttjenester som jernbane- og veinett, havner og flyplasser, omfattes også.

Direktivet omhandler primært fem hovedområder:

1. Tiltak som har til formål å sikre utbyggere av høyhastighetsnett tilgang til eksisterende fysiske infrastrukturer, noe som vil bidra til kostnadsbesparelser og en mer effektiv utbygging.
2. Tiltak med formål å sikre utbyggere av høyhastighetsnett mulighet til å ta del i planlagte utbyggings- og anleggsprosjekter, både på

området for elektronisk kommunikasjon og andre områder.

3. Tiltak som er ment å bidra til en forenkling av tillatelsesprosedyrer.
4. Tiltak som skal sikre at nye bygninger, og bygninger som gjennomgår omfattende renovasjon, klargjøres for høyhastighetsnett.
5. I tillegg inneholder direktivet bestemmelser om tvisteløsningsorgan og sentral informasjonstjeneste.

Direktivet er et minimumsdirektiv, hvilket innebærer at medlemsstatene står fritt til å opprettholde eller vedta strengere regler enn de som følger av direktivet så lenge disse er i tråd med EU-retten.

Tiltakene i direktivet bygger på allerede eksisterende tiltak i enkelte medlemsland (best practice). Direktivet er videre teknologinøytralt i den forstand at retten til tilgang gjelder for enhver teknologi som kan levere hastighet på 30 Mbit/s, nedstrøms. I praksis innebærer dette i dag først og fremst fiber, kabel (HFC), kobber (VDSL) og mobilt bredbånd (4G+), men er ikke begrenset til dette.

Uoffisiell norsk oversettelse av direktivet finnes som vedlegg 2 til denne proposisjonen.

3.2 Om EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018

EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om endring av EØS-avtalens vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunn) inneholder en fortale og fire artikler. I fortalen vises det til EØS-avtalen, og særlig artikkel 98, som gjør det mulig å endre vedleggene til EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteén.

Artikkel 1 fastsetter at direktivet skal innlemmes i EØS-avtalens vedlegg XI etter

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

nummer 5c_{zm} som nytt nummer 5c_{zn}, mens artikkel 2 fastsetter at teksten til direktivet på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, skal gis gyldighet. Artikkel 3 fastsetter at beslutningen

trer i kraft etter at EØS-komiteén har fått alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nummer 1, mens artikkel 4 presiserer at beslutningen skal kunngjøres i EØS-avdelingen og EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.

4 Bredbånd og bredbåndsutbygging i Norge

Samfunnet og arbeidslivet er i stadig endring og spesielt bruken av IKT og internett har over tid blitt en stadig viktigere faktor innenfor alle deler av samfunnet. Gjennom digitalisering endres tradisjonelle arbeidsmetoder, samtidig som både nye tjenester og forretningsmodeller oppstår og videreutvikles. Tilgang til bredbånd og elektronisk kommunikasjonsnett av god kvalitet er en forutsetning for å realisere gevinstene av digitaliseringen.

Etterspørselen etter tjenester som krever høy bredbåndshastighet driver i seg selv utviklingen av nye digitale tjenester – og omvendt; utviklingen av mer avanserte tjenester fører til økt etterspørsel etter høyhastighetsnett. Økt etterspørsel etter høyhastighetsnett dreier seg imidlertid ikke bare om at tjenestene krever høyere overføringskapasitet. Den økende graden av samtidig bruk av bredbåndsakssessen har også betydning. Husholdningenes bredbåndstilgang skal i dag oftere rekke til flere personer som bruker ulike tjenester samtidig. I tillegg stiller den enkelte bruker stadig høyere krav til kvalitet på bredbåndsforbindelsen, noe som igjen vil påvirke behovet og etterspørselen etter bredbånd både med høy overføringskapasitet og høy tilgjengelighet. Det er derfor grunn til å tro at vi i løpet av de kommende årene vil stå overfor en til dels kraftig økning i etterspørsel og behov for tilgang til bredbånd med høy overføringskapasitet. Denne utviklingen drives blant annet av økt tilgjengelighet av videobasert innhold, stadig bedre og billigere mobile håndsett som kan benyttes til stadig flere formål, samt økt tilgjengelighet av skytjenester og framvekst av «tingenes internett».

Ved utgangen av 2018 hadde rundt 85 prosent av norske husstander abonnement på fast bredbåndstilknytning (kilde: Nkom). I tillegg har mange også dedikerte abonnement for mobilt bredbånd, i tillegg til mobilt bredbånd som del av sitt ordinære mobilabonnement, som i økende grad også kan være et fullgodt alternativ til fast bredbånd for noen brukergrupper. Figur 4.1 under viser volumutviklingen av bredbåndsabonnementer og oppringt tilgang til internett siden 2000. For fast bredbånd og oppringt internett vises det i figuren antall privatkunder. For dedi-

kerte abonnement for mobilt bredbånd vises det i figuren både privat- og bedriftskunder ettersom mange av bedriftsabonnementene også brukes privat.

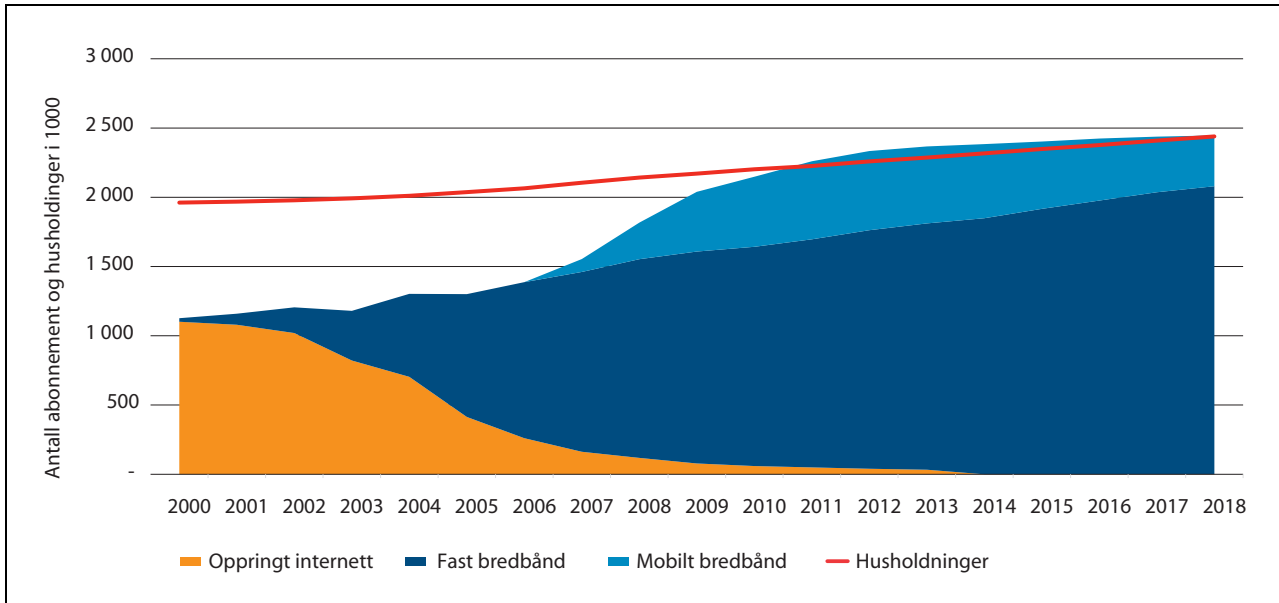
Økt tilgang til høyhastighetsnett kan ha positive økonomiske virkninger for Norge. Den rådende politikken i Norge er at bredbånd skal bygges ut på kommersiell basis, men det kan ikke forventes at markedet alene løser oppgaven med å sikre alle bredbåndstilgang. I enkelte områder er utbyggingskostnadene så høye at ingen kommersielle aktører finner det regningssvarende å bygge ut. Det offentlige har en overordnet oppgave i å legge til rette for økt tilgjengelighet av bredbånd med tilstrekkelig kapasitet og kvalitet.

De siste årene har det vært en sterk vekst i andelen av befolkningen som har tilbud om høyhastighetsbredbånd. Denne utbyggingen har i hovedsak vært gjennomført på kommersielle vilkår, men enkelte steder har det offentlige bidratt med midler. Figur 4.2 under viser bredbånddekning i Norge for ulike hastighetsklasser – både fast og mobil – de siste årene. Spesielt for høye hastigheter har dekningsgraden økt relativt kraftig. Samtidig er de geografiske forskjellene redusert, og konkurransen mellom ulike aksessesteknologier har økt. Dekningen med mobilt bredbånd (4G) har også økt kraftig. I dag dekkes over 99 prosent av husstandene med denne teknologien, som normalt kan gi opplevd nedlastningshastighet på over 20 Mbit/s.

Utbygging av bredbåndsinfrastruktur representerer ofte store kostnader. Bredbånd kan realiseres med ulike teknologier og valg av løsning må tilpasses lokale forhold som terreng, befolkningstetthet og mulighet for tilgang til eksisterende infrastruktur (trekkkrør, stolper, master og annet). Ved å legge raskt og godt til rette for bredbåndsutbygging kan offentlig sektor gjøre mye for å sikre sine innbyggere gode og moderne tjenester.

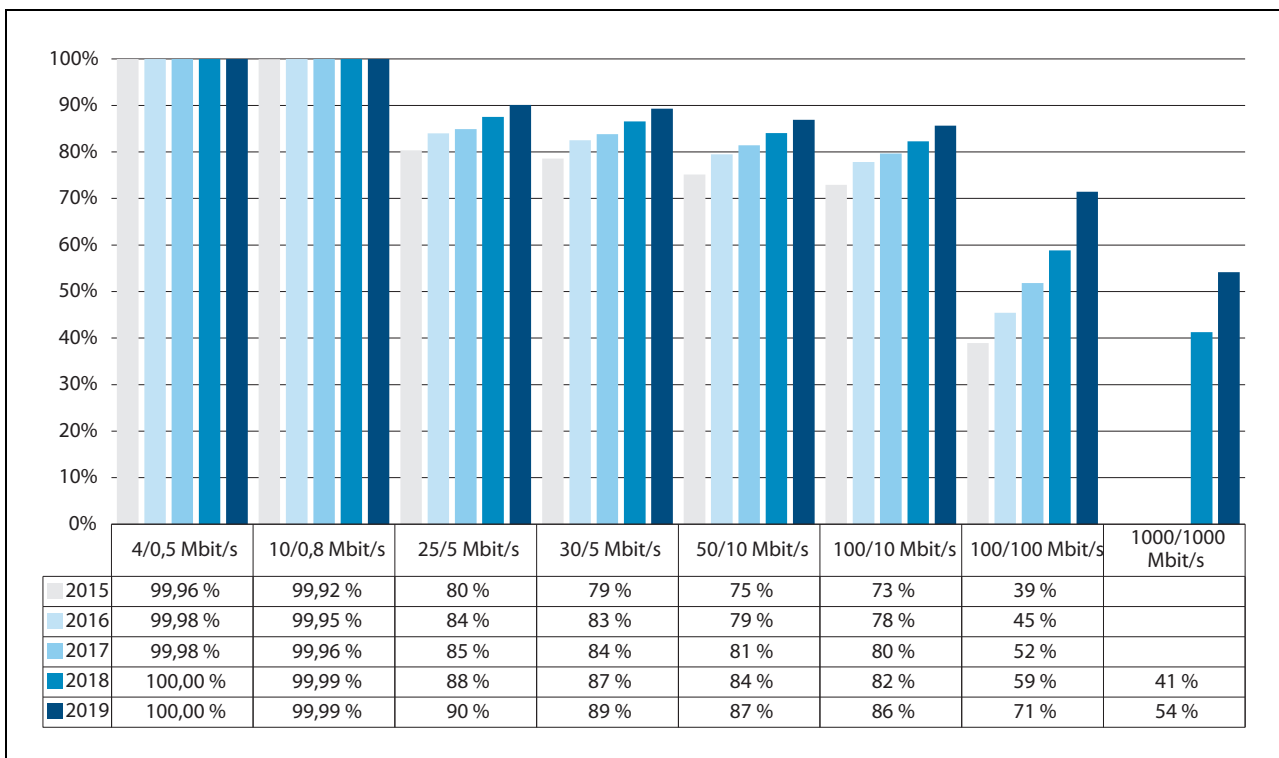
Utbygging av bredbånd kan både være kostbart når det gjelder selve anleggsarbeidet og ressurskrevende med hensyn til søknadsprosesser og oppfølging blant annet for å innhente nødvendige tillatelser. Videre kan det være utfordrende å få tilgang til informasjon om allerede etablert

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Figur 4.1 Utviklingen av bredbåndsabonnementer og oppringt tilgang til internett siden 2000

Kilde: Nkom

Figur 4.2 Bredbåndsdekning, ulike hastigheter

Kilde: Analysys Mason for Nkom 2019

infrastruktur, som for eksempel trekkør, som kan benyttes til framføring av høyhastighetsnett. Det kan i enkelte tilfeller også være vanskelig for utbygger å få tilgang til selve infrastrukturen. I tillegg er det ofte et krav at utbygger har oversikt

over eksisterende infrastruktur som kan komme i konflikt med utbyggingen, blant annet for å hindre graveskader. Bygge- og anleggskostnader kan utgjøre så mye som 80 prosent av totalkostnaden ved etablering av høyhastighetsnett.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Det skjer allerede i dag en viss grad av gjenbruk av infrastruktur og felles utnyttelse av føringsveier på frivillig basis. Energiselskapene har gjennom den såkalte fellesføringsavtalen tillatt bruk av kraftnettenes stolper og master til framføring av bredbånd, og mange kommuner stiller kommunalt eide trekkør under kommunal vei til rådighet for utbyggere av bredbånd. Det skjer

også allerede en viss grad av informasjonsdeling og samordning av anleggsarbeider i ulike kommuner. Flere kommuner stiller krav om slik samordning eller har frivillige løsninger for dette, men det foreligger ingen nasjonalt fastlagte krav til hvordan dette skal skje. I flere av de største byene i Norge er det etablert omfattende privatrettslige løsninger for slik koordinering.

5 Forholdet til ekomloven, veglova og plan- og bygningsloven

5.1 Innledning

I Norge finnes det ingen særskilt lov eller forskrift som gjelder felles utbygging eller utnyttelse av infrastruktur generelt. Innenfor ulike sektorer finnes det imidlertid sektorspesifikk lovgivning som regulerer dette og som til dels er overlappende med bestemmelser i direktivet. Felles utbygging eller utnyttelse av infrastruktur er således regulert innenfor enkelte av sektorene som er omfattet av direktivet, mens det innenfor andre sektorer ikke er regulert. Nedenfor redegjøres det nærmere for relevant sektorvis lovgivning.

Gjeldende norsk regulering innenfor sektorområdene direktivet omhandler inneholder ingen hindringer for at utbyggere av høyhastighetsnett kan gis adgang til å bruke andres fysiske infrastruktur i utbygging av høyhastighetsnett. Praksis viser også at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett i stor utstrekning har inngått frivillige avtaler om bruk av andres fysiske infrastruktur i forbindelse med etablering av faste og mobile elektroniske kommunikasjonsnett.

Gjeldende regulering er heller ikke til hinder for å gi andre tilgang til den fysiske infrastrukturen, for eksempel i grøfter, kabelgater, stolper med videre, så lenge dette ikke går ut over de hensyn som den aktuelle sektorreguleringen er ment å ivareta. For eksempel er det i prinsippet ikke noe i veien for at BaneNOR eller Vegvesenet stiller fysisk infrastruktur, som de selv eier eller på annen måte har råderett over, til disposisjon for andre og for andre formål enn vei eller jernbanevirksomhet.

Det finnes også eksempler på regulering av hvordan, eller på hvilke vilkår, felles utnyttelse av infrastrukturen skal skje i praksis. Eksempel i denne forbindelse er forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg, den såkalte «ledningsforskriften», som er utarbeidet med hjemmel i veglova § 32, og som gir nærmere anvisning på hvordan utnyttelse av vegnettet skal skje ved etablering av annen infrastruktur i eller langs vegnettet.

5.2 Forholdet til ekomloven

Det framgår av bredbåndsutbyggingsdirektivet at dersom noen av bestemmelsene i direktivet strider mot reguleringen i de fem EU-direktivene (Rammedirektivet 2002/21, Tilgangsdirektivet 2002/19, Autorisasjonsdirektivet 2002/20, USO-direktivet 2002/22 og Direktiv 2002/58 om kommunikasjonsvern) som ekomloven gjennomfører i norsk rett, skal direktivene om elektronisk kommunikasjon ha forrang, jf. artikkel 1 nummer 4. Ved motstrid mellom bestemmelser i bredbåndsutbyggingsloven og bestemmelser i ekomloven skal således ekomlovens bestemmelser komme til anvendelse.

Enkelte av ekomlovens bestemmelser vil kunne ha betydning for bestemmelser som foreslås i den nye loven. Ekomloven § 4-1 gir rettsgrunnlag til å pålegge tilbyder av elektronisk kommunikasjon med sterk markedsstilling å imøtekomme enhver rimelig anmodning fra andre tilbydere om tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett- og tjeneste. Bestemmelsen retter seg imidlertid mot ekomtilbydere og ikke mot alle nettoperatører slik disse er foreslått definert i dette lovutkastet. Videre gjelder bestemmelsen tilgang til eksisterende elektroniske kommunikasjonsnett, og gir ikke en rett til å bygge ut høyhastighetsnett i eksisterende føringsveier slik som lovutkastet foreslår. Departementet kan derfor ikke se at det normalt vil ligge an til overlapp mellom ekomloven § 4-1 og bestemmelser i det nye lovforslaget.

Etter ekomloven § 4-4 kan ekommyndigheten pålegge tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett plikt til å samlokalisere dersom hensynet til effektiv bruk av samfunnets ressurser, helse, miljø, sikkerhet eller andre samfunnsmessige hensyn tilsier at duplisering av infrastruktur bør unngås. Bestemmelsen åpner videre for at ekomtilbydere som har sterk markedsstilling kan pålegges å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samlokalisering fra annen ekomtilbyder. Selv om bestemmelsen også gir kompetanse til å pålegge enhver kabeleier plikter som gjelder felles utnyttelse av kabler i en bygning, oppfyller den ikke kravene i bredbåndsutbyggingsdirektivets artik-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

kel 3 som retter seg mot et videre omfang av eksisterende infrastruktur.

Ekomloven § 12-3 omhandler den særskilte framføringsretten for elektronisk kommunikasjonsnett, og gir myndigheten anledning til blant annet å ekspropriere bruksrett til fast eiendom for anbringelse av elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon. Departementet mener at bestemmelsen i prinsippet kan tenkes brukt for å sikre tilgang til andres fysiske infrastruktur i forbindelse med utbygging av høyhastighetsnett, fordi fysisk infrastruktur også kan rubriseres under begrepet «fast eiendom». Departementet mener likevel at bestemmelsen ikke vil være dekkende for direktivets tilgangsbestemmelse i artikkel 3. Tilgang til andre nettoperators fysiske infrastruktur ved bruk av ekspropriasjonsinstituttet vil i praksis representere en langt mer omfattende og tidkrevende prosess enn den tilgangsprosessen som direktivet legger opp til.

5.3 Forholdet til veglova

Ledningsforskriften som er utarbeidet med hjemmel i lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova) § 32, gir nærmere anvisning på hvordan samlokalisering eller utnyttelse av vegnettet skal skje ved etablering av annen infrastruktur i vegnettet. Forskriften gjelder saksbehandling og kostnadsdeling mellom vegmyndighet og ledningseier ved legging og flytting av ledningsanlegg over, under, langs eller nærmere offentlig veg enn tre meter fra vegkanten.

Direktivet regulerer tilgang til fysisk infrastruktur som kan benyttes til framføring av høyhastighetsnett. I denne sammenheng defineres ikke vegrunnen som sådan som fysisk infrastruktur. Direktivet omhandler derfor ikke tilgang til eller graving i veggrunnen i seg selv. Som fysisk infrastruktur i direktivets forstand regnes derimot eksempelvis trekkør etablert i veggrunnen. Tilgang til etablert fysisk infrastruktur i veigrunnen, som trekkør med videre, vil derfor være omfattet av direktivet og av foreliggende forslag til ny lov.

5.4 Forholdet til plan- og bygningsloven

Som redegjort for i kapittel 2.1, mener departementet at direktivet bør gjennomføres ved at det vedtas en ny lov hvor hoveddelen av direktivets bestemmelser plasseres. Artikkel 8 i direktivet inneholder bestemmelser om bygningsintern fysisk infrastruktur.

Departementet har vurdert om bestemmelsene som følger av direktivets artikkel 8 bør implementeres gjennom endringer i Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), men har kommet til at dette ikke er hensiktsmessig.

Det sentrale grunnlaget for bygningslovgivningen er at bebyggelse skal utføres forsvarlig ut fra blant annet bygnings- og brann tekniske, helsemessige, miljømessige og estetiske hensyn samt behovet for brukbarhet og tilgjengelighet. Hvilke tiltak som er søknadspliktige er angitt i plan- og bygningsloven § 20-1.

Loven retter seg mot bygningstekniske installasjoner som for eksempel ventilasjonsanlegg, brannvarslingsanlegg og heis. Elektriske anlegg eller infrastruktur for elektronisk kommunikasjon er ikke omfattet eller på annen måte regulert i plan- og bygningsloven.

Arbeid med bygningsintern infrastruktur for høyhastighetsnett kan medføre forhold som utløser søknadsplikt, for eksempel dersom det griper inn i eller påvirker eksisterende brann- eller lydskillekonstruksjon. Dette må da behandles etter plan- og bygningsloven selv om infrastrukturen ikke er søknadspliktig.

Departementet finner det således ikke hensiktsmessig å bruke plan- og bygningsloven til å regulere bygningsintern infrastruktur for høyhastighetsnett, da dette er grunnleggende forskjellig fra hva plan- og bygningsloven skal ivareta. Det vil også være uheldig å innføre søknadsplikt og eventuell saksbehandling etter plan- og bygningsloven eller krav om ansvarsbelegging for arbeider som i utgangspunktet ikke påvirker bygget.

Departementet har på denne bakgrunn konkludert med at bestemmelsene om infrastruktur i bygninger i direktivets artikkel 8 i Norge bør gjennomføres i den foreslåtte nye loven.

6 Lovens innledende bestemmelser

6.1 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet ble det foreslått at formålet med loven skal være å bidra til kostnadseffektiv etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon og å sikre tilgang til informasjon om passiv fysisk infrastruktur og bygge- og anleggsarbeider. Dette skal blant annet oppnås ved å fremme felles bruk av eksisterende fysisk infrastruktur og ved å legge til rette for samordning av bygge- og anleggsarbeider. Tilrettelegging for tilgang til informasjon for bredbåndsutbyggere skal bidra til lovens formål.

Artikkel 2 i direktivet definerer flere begreper som avviker fra annen norsk regulering. Det er etter departementets syn behov for i lovutkastet å definere sentrale begreper som «nettilbyder» (definisjonen ble etter høringen endret til «nettoperator»), «fysisk infrastruktur», «høyhastighetsnett», «tilkoblingspunkt» og «større renoveringsarbeid» som avviker fra, eller kan forveksles med, begreper som brukes i annen regulering eller i dagligtale forøvrig.

Øvrige definisjoner i artikkel 2 ble vurdert enten som selvforklarende eller tilfredsstillende og tilstrekkelig definert i gjeldende regulering. Dette gjelder «anleggsarbeid», «offentlig organ» og «offentligrettslige organer», jf. artikkel 2 henholdsvis nummer 4), 5) og 6). I tillegg til at nevnte begreper langt på vei er selvforklarende, inneholder gjeldende norsk rett allerede definisjoner som etter vårt syn er dekkende, jf. definisjonen av begrepet «bygge- eller anleggsarbeid» i forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften) og Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven (fvL.) § 1). Direktivets definisjon av «offentligrettslig organ» («bodies governed by public law») er identisk med tilsvarende definisjon i EUs anskaffelsesdirektiver, for eksempel definisjonen i det dagjeldende (senere erstattet av direktiv 2017/24/EU) anskaffelsesdirektivet for offentlig sektor (direktiv 2014/24/EU artikkel 2 nummer 1 (4)). Det ble også vist til forskrift om offentlige anskaffelser § 1-2 (2), som implementerte dagjeldende anskaf-

felsesdirektiv. Definisjonen av «Public sector body» er identisk med anskaffelsesdirektivets definisjon av «Contracting authority».

Departementet mener at begrepet «tillatelse», jf. artikkel 2 nummer 10, er selvforklarende og vil omfatte alle avgjørelser truffet av et offentligrettslig organ etter en gitt prosedyre.

Når det gjelder direktivets definisjoner av begrepene «fysisk infrastruktur i bygninger», «fysisk infrastruktur i bygninger klargjort for høyhastighetsnett» og «større renoveringsarbeid», jf. artikkel 2 nummer 7), 8) og 9), vises det til definisjonene av henholdsvis «fysisk infrastruktur» og «høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon». Etter departementets vurdering er det unødvendig å definere disse begrepene.

Departementet foreslo at det blir utformet en egen taushetsbestemmelse, se § 6 i forslaget til lov, for å sikre et likt nivå for konfidensialitet og taushetsplikt for alle nettoperatorer som er omfattet av loven. Informasjon som en tilbyder har ervervet om andre nettoperatorers infrastruktur eller forretningsforhold for å oppnå rettigheter etter denne lov, skal bare benyttes til det opplysningene var tiltenkt.

Departementet foreslo i høringen at taushetsplikten for utpekte medlemmer av tvisteløsningsorganet, som vil ha ulik sektorbakgrunn og har kompetanse om forskjellig type infrastruktur, bør behandles likt med hensyn til hvilken taushetsplikt som gjelder. Hensikten er å redusere eventuell usikkerhet med hensyn til om innholdet i taushetsplikten, både for tvisteløsningsorganets medlemmer og aktuelle nettoperatorer er det samme for alle involverte parter.

Departementet foreslo at taushetsplikten også skulle omfatte eksterne tjenesteleverandører som eventuelt kunne få i oppdrag å utføre oppgaven som sentral informasjonstjeneste.

6.2 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene er skeptiske til definisjonen av høyhastighetsnett som bredbånd med nedlastningshastighet på minst 30 Mbit/s, jf. § 5,

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

nummer 3, og mener grensen burde vært satt ved 100 Mbit/s.

Nkom har flere merknader til de innledende bestemmelser. De viktigste av disse er gjengitt nedenfor.

Nkom viser til merknadene til formålsbestemmelsen, jf. forslag til § 1, og mener at det bør vurderes om sikring av tilgang til infrastruktur bør være en del av lovens formål.

I forslag til § 2, saklig virkeområde, foreslår Nkom å presisere første ledd annet punktum som følger: «Loven gjelder videre etablering av fysisk infrastruktur for fremføring av høyhastighetsnett i bygninger og tilgang til infrastruktur i bygninger for tilbydere av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon».

Nkom har merknader til enkelte av definisjonene i forslaget til lov og viser blant annet til at «tilbyder av offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste» ikke er definert i ekomloven.

Nkom foreslår å endre § 6 (taushetsplikt) første ledd for å presisere hva slags informasjon det er relevant å bevare taushet om: «Nettilbyder og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for nettilbyder, plikter å bevare taushet om informasjon om andre nettilbyderes infrastruktur eller forretningsforhold som vedkommende gjennom sin virksomhet får kjennskap til».

Nelfo stiller seg positiv til lovforslaget, men har likevel følgende kommentarer:

«NEK 700 er en samling europeiske standarder som beskriver fysisk infrastruktur i alle bygningstyper med bl.a. kvalitetskrav og båndbredder i ulike klasser. Laveste klasse i standarder er 100 Mbit/s og høyeste er 1000 Mbit/s. Dette er en bl.a. et krav i den finske reguleringen gjennom forskriften «65/2013M «Föreskrift om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader»). Det synes derfor som at kravet til 30 Mbit/s er et lavt ambisjonsnivå for infrastruktur i bygg.»

Justis- og beredskapsdepartementet og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har begge merknader til bestemmelsen om taushetsplikt. Justis- og beredskapsdepartementet peker på at det i utkast til § 6 første ledd foreslås at de som arbeider for nettilbyder får taushetsplikt om alt disse får kjennskap til gjennom dette arbeidet. Justis- og beredskapsdepartementet tviler på at dette har vært ment slik og viser til merknaden til annet ledd i utkastet hvor det synes som om departementet har ment informasjon om «andres nett eller forretningsforhold». Lovteksten i første ledd bør derfor endres.

PST uttaler at forslaget § 6 oppstiller en streng taushetsplikt uten unntak og er bekymret for om den strenge taushetsplikten vil få betydning for PSTs behov for å ha nødvendig grunnkunnskap om hvordan vår digitale kommunikasjonsstruktur er bygget opp og virker. Manglende kunnskap om dette vil svekke tjenestens evne til å avdekke spionasje og sabotasjeforsøk fra fremmede makter i det digitale rom. PST mener at det er uheldig dersom denne reguleringen medfører at PSTs mulighet til å innhente informasjon om for eksempel infrastruktur og forretningsforhold er svakere i det digitale rom enn i det fysiske rom. PST mener derfor at det bør gjøres tydelig at taushetsplikten i § 6 ikke er ment å begrense PSTs undersøkelser innenfor tjenestens formål og gjeldende rettslige rammeverk.

Lovforslaget/direktivet omfatter kun passive nettelementer av den fysiske infrastrukturen, konstruksjoner eller deler av dem som ikke selv er en aktiv del av nettet. PST forstår forslaget dithen at det ikke gjelder nettet som sådan, og at det derfor ikke vil påvirke PSTs lovhjemlede tilgang til informasjon/kommunikasjon som skjer i den aktive delen av nettet. PST forstår videre forslaget dithen at det ikke begrenser muligheten til å benytte mobilregulerte soner etter ekomloven.

Telenor mener at regjeringens ambisjon om at alle skal få tilgang til et godt bredbånd bør omtales i forarbeidene til § 1 (formålsbestemmelsen).

Energi Norge foreslår endring i § 1 ved tillegg «[...] passiv infrastruktur (som trekkør, kanaler, kulverter m.v.) og bygge- og anleggsarbeider.» Videre mener organisasjonen at det bør angis i formålsbestemmelsen at veggrunn ikke er omfattet av begrepet infrastruktur.

Energi Norge har også følgende kommentar til § 5 definisjoner:

«Hva som er å anse som «bygge- og anleggsarbeider som helt eller delvis er finansiert med offentlige midler», jfr. § 10, er nærmere omtalt i høringsnotatet. Vi foreslår at det inntas en nærmere definisjon av dette i § 5.

og

I § 5 nr. 2 er verken luftlinjer eller kabler nevnt. Det er dermed uklart i forslaget om disse elementene er omfattet, jfr. også at ledningsspenn i luft nevnes i kommentarene til § 2 i høringsnotatet, som omfattet (som kjent benyttes mange ledningsspenn til fremføring av fiber som Fellesføring). I samme kommentar angis at kabler i

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

grunn ikke er omfattet. Både kabler og linjer kan inneholde «rørelement» innvendig (OPGV), som det i teorien kan trekkes/blåses fiber gjennom. Linjer kan også brukes til å spinne fiber på. Vi ber om en avklaring på dette.»

Nasjonalt breibandsråd, IT-forum Sogn og Fjordane og NHO mener at definisjonen av høyhastighetsnett bør være 100 Mbit/s, og ikke 30 Mbit/s som foreslått.

Uninett mener at bruken av begrepet «nettilbyder» (jf. § 5) er forvirrende og foreslår i stedet «føringsvei- og losjtilbyder».

Telia mener at definisjonen av «høyhastighetsnett» må revurderes slik at også utbyggere av mobile bredbåndnett kan nyte godt av disse tiltakene.

NextGenTel viser til uklarheter i tilknytning til framføring av infrastruktur for elektronisk kommunikasjon langs vegnettet, og mener at det ikke hadde vært unaturlig om hele veien var omfattet av det foreslåtte regelverket.

Norsk Romsenter viser til at det finnes satellittbaserte kommunikasjonsløsninger som kan være alternativer til å oppnå bredbånddekning, og støtter derfor teknologinøytral definisjon av høyhastighetsnett som foreslått.

Norsk Vann påpeker at vann- og avløpsnett er definert som samfunnskritisk infrastruktur av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Organisasjonen anbefaler bruk av begrepet «ledninger/rør til framføring av vannforsyning og drikkevann» og ikke «rør til framføring av drikkevann», jf. § 5 pkt. 2. Organisasjonen viser videre til § 5 pkt. 1a og foreslår at formuleringen «avløp, herunder fjerning eller rensing av avløpsvann og kloakk» endres til «transport av avløpsvann».

6.3 Departementets vurdering

Departementet er i det alt vesentligste enig i Nkom sine merknader til de innledende bestemmelsene og har gjort endringer i lovproposisjonen som følge av dette. Én av disse endringene innebærer at det innføres et nytt begrep, «bredbåndsutbygger», som defineres i lovforslagets § 5, som følger: «*virksomhet som tilbyr eller planlegger å tilby tilgang til høyhastighetsnett som brukes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste*». Tilsvarende begrep er innført i svensk lov i forbindelse med gjennomføring av bredbåndsutbyggingsdirektivet i Sverige.

Departementet er også enig i Justis- og beredskapsdepartementets observasjon vedrørende

taushetspliktsbestemmelsen. Forslaget om taushetsplikt ble nettopp utformet med tanke på å verne sensitiv informasjon som nettilbydere mottar om andre nettoperators nett eller forretningsforhold i forbindelse med forespørsler etter loven. Departementet foreslår å justere ordlyden i første ledd slik at dette framkommer på en klarere måte.

Departementet er enig i Telenors merknad om at regjeringens ambisjoner bør omtales i lovproposisjonen og har gjort endringer i kapittel 2 ovenfor, som følge av dette.

Når det gjelder Energi Norges forslag til endring i formålsparagrafen, mener departementet at det er mer hensiktsmessig å legge til en eksemplifisering i tråd med Energi Norges innspill, i merknaden til § 1.

Departementet har vurdert Energi Norges forslag om at det i § 5 bør innarbeides en definisjon om hva som er å anse som «bygge- og anleggsarbeider som er helt eller delvis offentlig finansiert». Departementets vurdering er at det ikke er hensiktsmessig at dette framgår av lovens definisjoner. Hva som er å anse som helt eller delvis offentlig finansiert, må vurderes i det konkrete tilfelle. Departementet viser til at det er gitt veiledning til spørsmålet i forslag til merknader til § 10. Departementet har likevel, på bakgrunn av Energi Norges forslag på dette punktet, utvidet omtalen av temaet i nevnte forslag til merknad.

Når det gjelder kommentarene til at høyhastighetsnett burde vært definert som 100 Mbit/s, viser departementet til at definisjonen på 30 Mbit/s følger av direktivet. Vi viser for øvrig også til at regjeringen har satt som mål at 90 prosent av befolkningen skal ha 100 Mbit/s innen utgangen av 2020, og at dette målet ikke endres som følge av implementering av direktivet i Norge.

Departementet har merket seg Uninetts bekymring for at begrepet «nettilbyder» kan misforstås, og forslag om i stedet for «nettilbyder» å benytte begrepet «føringsvei- og losjtilbyder». Departementet mener at det ikke burde ligge an til misforståelser da begrepet defineres klart i § 5. Samtidig ser departementet at begrepet «nettilbyder» kan forveksles med begrepet «tilbyder av elektronisk kommunikasjonnett» i ekomloven. Departementet foreslår på denne bakgrunn å bruke begrepet «nettopperator» i lovutkastet. Dette begrepet sammenfaller med begrepet «network operator» i direktivet.

Når det gjelder Telias merknad knyttet til mobilt bredbånd, viser departementet til at loven er teknologinøytral, og at mobilt bredbånd vil

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

være omfattet så fremt det kan gi hastigheter på 30 Mbit/s eller mer.

Departementet registrerer at NextGenTel med flere har ønsket at også veggrunn som sådan skal omfattes av tilgangsplikten. Departementet viser til at veigrunn ikke er omfattet av direktivet. Videre er tilgang til veigrunn regulert gjennom ledningsforskriften, som for øvrig ble endret i 2017 blant annet for å klargjøre ledningseiers plikter og rettigheter.

Departementet bekrefter at definisjonen av høyhastighetsnett er teknologinøytral og vil komme til anvendelse i den grad det er aktuelt ved etablering av satellittbasert høyhastighetsnett.

Når det gjelder Norsk Vanns forslag til endringer i definisjoner, er departementet enig i disse forslagene og har endret lovforslaget i tråd med disse.

Departementet foreslår å klargjøre at loven gjelder hele Norge i § 3 om geografisk virkeområde. I utgangspunktet foreslås Svalbard, Jan Mayen og bilandene unntatt, men at Kongen kan gi forskrift om at loven likevel gis anvendelse på Svalbard dersom det er behov. Tilsvarende foreslås det at det kan gis forskrift om at loven gis anvendelse på kontinentalsokkelen.

7 Tilgang til, og informasjon om, fysisk infrastruktur

7.1 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet framgikk det at for å sikre utbyggere av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon tilgang til egnede fysiske infrastrukturer som allerede eksisterer i et område, oppstiller direktivet i artikkel 3 en egen bestemmelse som er ment å sikre tilgang til slik infrastruktur. Tilgangsbestemmelsen er ment å bidra til at etableringen av høyhastighetsnett blir billigere og mer effektiv. I lovforslaget § 7 legges det opp til gjenbruk av eksisterende fysisk infrastruktur fra alle sektorer for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Direktivet legger opp til at eventuelle hindringer for at andre nettoperatører kan tilby utbyggere av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon tilgang til fysisk infrastruktur, må avvikles. Lovforslaget retter seg således ikke bare mot tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett, men mot enhver eier av fysisk infrastruktur, som elektrisitet, vann og avløp, oppvarmings- og transporttjenester (herunder jernbane- og veinett, havner og flyplasser) som er egnet til framføring av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Det understrekes at fysisk infrastruktur i denne sammenheng omfatter passive elementer i et nett som er egnet for å gi plass til andre nettelelementer, for eksempel rør, master, tårn stolper med videre (se § 5 nummer 2 og merknadene til denne). Tilgang til veigrunn som sådan er ikke omfattet. Tilgang til veggrunnen krever tillatelse etter veglova, jf. § 32.

I høringsnotatet foreslås det at alle nettoperatører skal ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang fra tilbydere som har til hensikt å etablere høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Det foreslås at tilgangen skal gis på rimelige og rettfærdige vilkår. Anmodningen om tilgang skal framsettes skriftlig og skal inneholde en nærmere spesifisering av hvilke elementer av høyhastighetsnett det bes om tilgang for, og en tidsplan. Eventuelle avslag skal være basert på objektive, transparente og forholdsmessige kriterier, som teknisk egnethet, plassmangel, sikkerhet og integritet i eksisterende nett med videre.

Dersom tilgang blir nektet eller avtale ikke er inngått innen to måneder etter at skriftlig anmodning er mottatt, skal begge parter ha rett til å henvisne spørsmålet til det nasjonale tvisteløsningsorganet.

Fysisk infrastruktur som anvendes til elektroniske kommunikasjonsnett kan også tenkes anvendt som fysisk infrastruktur for andre typer nett (resiprositet), og artikkel 3 i direktivet åpner for at tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett kan pålegges å gi tilgang til egen infrastruktur med henblikk på etablering av andre typer nett. Det foreslås ikke å innføre en slik resiprositet. Det vil si at det ikke foreslås plikt for tilbydere av høyhastighets elektronisk kommunikasjonsnett til å gi tilgang til egen fysisk infrastruktur til andre nettoperatører, for eksempel tilbydere av elektrisitetsnett.

Departementet foreslår videre at det innføres en bestemmelse som gir en plikt for nettoperatør til å gi opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur, jf. § 8. Tilbydere av høyhastighetsnett skal, på anmodning, ha rett til et minimumssett av informasjon. Informasjonen skal omfatte område og rute, type og nåværende anvendelse av infrastrukturen og kontaktinformasjon. Den som anmoder skal presisere hvilket område det planlegges etablert høyhastighetsnett i. Tilgang til opplysningene skal gis innen to måneder etter at skriftlig anmodning er mottatt og på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår.

I høringsnotatet framgår det også at det etter departementets vurdering kan ha gode grunner for seg å vurdere å pålegge nettoperatør en plikt til å gi informasjon om kablenes posisjon det vil si x-, y- og z-koordinatene, for nettets passive og aktive elementer. I høringen ble høringsinstansene spesielt oppfordret til å komme med innspill på dette punktet.

Det foreslås i § 9 at nettoperatør plikter på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår å imøtekomme enhver rimelig anmodning fra tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett om befarings av spesifikke deler av den fysiske infrastrukturen i forbindelse med planer om

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Formålet med bestemmelsen er å gi tilbyder som planlegger å bygge høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon mulighet til å kunne gjennomføre oppmålinger, for på den måten å få nærmere svar på om det foreligger potensial for gjenbruk/samlokalisering og dermed sikre en så effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur som mulig.

7.2 Høringsinstansenes syn

Distriktenes energiforening (Defo) støtter forslaget om tilgangsplikt etter lovforslagets § 7, samt regler om informasjonstilgang.

Nasjonalt Breibandråd (NBR) mener man må se på hvordan eksisterende infrastruktur utnyttes og hvordan begrensede offentlige ressurser kan brukes så effektivt at de rekker lenger og kan støtte flere viktige bredbåndsutbygginger.

Videre peker NBR på at selv om direktivet ikke omhandler tilgang/graving i veggrunnen i seg selv, er det viktig at det gis tilgang til etablert fysisk infrastruktur som for eksempel trekkør. Dette vil være kostnadsbesparende, da graving utgjør inntil 80 prosent av kostnadene ved et bredbåndprosjekt. NBR mener at departementet bør etablere et regime som sikrer legging av trekkør i forbindelse med vegarbeid og et forvaltningsopplegg som sikrer at denne infrastrukturen tas i bruk.

NBR mener at informasjonen som det skal gis tilgang til bør inneholde angivelse av område, traaseer, type, anvendelse og mulige kontaktpunkter.

Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) ble lagt ned 1. mars 2017 og oppgavene overført til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) støtter en lovendring som gir nettoperatører tilgang til andre aktørers fysiske infrastruktur dersom det er samfunnsøkonomisk effektivt. DNK peker på at nødnett er en nasjonal kritisk infrastruktur, og DNK må ta forbehold om tilgang basert på sikkerhetsmessige vurderinger.

DNK viser til at utkastet til lov åpner for unntak fra informasjonsplikt om Nødnett i § 12 og § 21. Nødnett er viktig for beredskapen i Norge og av sikkerhetsmessige årsaker bør informasjon om Nødnett ikke tilgjengeliggjøres. Dette betyr ikke at DNK vil si nei til alle forespørsler om innplassering av utstyr i Nødnett-infrastruktur, men opplysningene bør ikke være tilgjengelige i en sentral informasjonstjeneste.

Telia mener at der statlige eller kommunale virksomheter ikke har umiddelbare planer om å ta

i bruk kabler eller mørk fiber selv, bør disse gjøres tilgjengelige for kommersielle aktører på tilsvarende måte som eksisterende fysisk infrastruktur er foreslått gjort tilgjengelig. Gjenbruk gjør utrulling av høyhastighetsnett billigere og er mer samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Telia er bekymret for at unntaksregelen om å kunne nekte tilgang av sikkerhetsmessige hensyn vil føre til at enkelte nettoperatører vil nekte andre tilgang på dette grunnlaget. *Telia* mener derfor at det i forbindelse med avslag på tilgangsannonsering konkret må kunne prøves hvorvidt sikkerhetsmessige forhold gjør seg gjeldende. *Telia* minner om at det i direktivet klart framgår at eventuelle hindringer i annet lovverk skal fjernes for å sikre gjenbruk av fysisk infrastruktur, med mindre sikkerhetsmessige forhold taler imot dette.

NextGenTel stiller spørsmål ved prisen tilbyderne skal betale for tilgang, og at det er uklart hva som utgjør «rimelig og rettferdig» pris. Selskapet mener at det er behov for å gi utfyllende regler i forskrift raskt. *NextGenTel* er bekymret for at tilgangsplikten kan miste sin praktiske betydning dersom unntakspraksisen blir for liberal. Unntakspraksisen må håndheves strengt.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) og *Viken Fiber* mener at innføring av tilgangsplikt etter direktivet vil bremse investeringsmidler for utbygging av høyhastighetsnett. Selskapene mener at plikten bør begrenses til infrastruktur som er helt eller delvis offentlig finansiert.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) uttaler at de antar at «vår nasjonale bredbåndsstrukturer i seg selv representerer et betydelig etterretningsmål. PST og de andre nasjonale EOS-tjenestene har sett en stor utvikling i nettangrep fra enkelte land mot Norge og norske interesser. Felles for disse truslene er at vår digitale infrastruktur vil kunne være bærer av dem i den forstand at nettverket benyttes. Informasjon om den nasjonale bredbåndstrukturen må således være tilstrekkelig skjernet».

NVE mener forslaget er uklart når det gjelder å spesifisere hva som inngår i «rimelige og rettferdige vilkår». Det bør framgå at utbygger av høyhastighetsnett må dekke alle merkostnadene knyttet til å legge denne infrastrukturen, men også en rimelig andel av felleskostnader. *NVE* mener at det kan vurderes om det er elementer i eksisterende fellesføringsavtaler som det er relevant å bygge videre på, og påpeker at forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 2-8, annet ledd sier at «Overføring av midler, herunder finans- og realkapital som stilles til rådighet, fra nettselskaper til andre juridiske personer, skal skje til markedsvilkår». *NVE* savner en

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

forklaring på hvorfor det ikke foreslås resiprositet og kan ikke se noen prinsipielle argumenter for hvorfor ikke plikten skal gjelde tilbydere av høyhastighetsnett. NVE mener at tosidighet kan redusere utbygging av parallelle infrastrukturer, som kan være samfunnsmessig lite rasjonelt.

NVE peker på at informasjonsplikten i forslaget § 8 og § 11 har en side mot beredskapsforskriften kapittel 6 om informasjonssikkerhet. For informasjon som omfattes av beredskapsforskriften kan det utvikles rutiner med forhåndsgodkjenning av informasjonsbrukere hos bredbåndsutbyggere, som kan få en samlet godkjenning eller klarering som gjelder overfor alle KBO-enheter (Enheter i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon).

Norsk Vann påpeker at det ikke er lov å finansiere bredbåndsutbygging med vann- og avløpsgebyrer. Det gjelder også indirekte ved at vann- og avløpsutbygging påføres ekstrakostnader knyttet til samordning av tiltak og økte kostnader til drift og vedlikehold. Slike ekstrakostnader må derfor dekkes av bredbåndsutbyggeren. Det kan bli konflikter knyttet til vurderingen av «rimelige anmodninger» og «rimelige og rettferdige vilkår».

Organisasjonen vurderer det videre som en lite hensiktsmessig løsning at det skal være en plikt å imøtekomme anmodning om å legge bredbåndskabler i avløpsnett. *Norsk Vann* ber departementet vurdere mulighetene for en nyansering i loven som innebærer at det kan tillates bredbånd i avløpsledninger der eier av avløpsledning mener at fordelene er større enn ulempene, framfor en generell plikt for eier av avløpsledning til å «tillate enhver rimelig anmodning om tilgang». Organisasjonen peker på en rekke problemer som vil kunne oppstå dersom avløpsnettet benyttes for framføring av bredbånd.

Telenor mener at tilgang bør gis til kostnadsorienterte priser (kostnader for eksisterende anlegg fordeles på brukere basert på brukerens beslag av kapasitet). *Telenor* mener videre at det bør stilles krav til at stat, fylkeskommuner og kommuner alltid skal legge ekstra trekkør ved arbeid på offentlig veggrunn.

Telenor mener videre at tilgangsplikten bør gjelde for anmodninger om tilgang til vei, jernbane og sporveiers grunn. *Telenor* peker på at veigrunn er det viktigste arealet for framføring av *Telenors* infrastruktur og antar at det vil gjelde for de fleste utbyggere av høyhastighetsnett.

Telenor støtter forslaget om at det ikke innføres plikt for tilbydere av høyhastighets elektronisk kommunikasjonsnett til å gi tilgang til egen fysisk infrastruktur til andre nettoperatører, for eksempel

tilbydere av elektrisitetsnett. *Telenor* viser i denne sammenheng til at det er uheldig med strømkabler i rør for elektronisk kommunikasjon.

Abelia mener lovendringen bør samordnes med andre reguleringer med kryssende nedslagsfelt, for eksempel graveveilederen fra Vegdirektoratet. Videre ber *Abelia* om at tilgangsplikten gjøres gjeldende for vei-, jernbane- og sporveigrunn, og at tilgang her bør være kostnadsfritt for utbyggere og tilbydere. *Abelia* viser videre til at det finnes kabler for elektronisk kommunikasjon som i dag er helt eller delvis finansiert av offentlige midler og som ikke er i bruk (jernbane, Statkraft og Vegvesenet). *Abelia* mener kabler lagt med offentlig finansiering og hvor det ikke finnes nærmere planer om å ta disse i bruk bør gjøres tilgjengelige for kommersielle aktører.

Abelia støtter forslaget om ikke å innføre resiprositet i tilgangsplikten, det vil si at tilbydere av høyhastighets elektronisk kommunikasjonsnett ikke bør være pliktig til å tilby infrastruktur til andre typer nett.

Energi Norge stiller spørsmål ved om tilgangskravet også omfatter energinettets selskapenes egen fiber/fysisk infrastruktur som i utgangspunktet er forbeholdt strømmettet, eller om kravet bortfaller da slike nett brukes til styring av kritisk infrastruktur. *Energi Norge* viser til merknader til § 12 og mener høringsdokumentet er uklart her. Videre mener *Energi Norge* at ved innføring av direktivet bør det være slik at når én aktør har etablert fiber/bredbånd som fellesføring kan/skal andre aktører fritt kunne leie seg inn på deres nett, noe som vil kunne gi færre fellesføringer i samme masterekke. *Energi Norge* ber videre om at det i forbindelse med utarbeidelse av forskrift til loven vurderes å regulere nærmere hva som er å anse som rimelige og rettferdige vilkår. Organisasjonen ønsker klargjort at den pris som kreves inkluderer de faktiske kostnadene med å foreta en konkret avgjørelse om omsøkt tilgang er teknisk egnet, om det foreligger plassbegrensninger, om det foreligger risiko for vesentlige forstyrrelser, osv.

Energi Norge mener videre at flere enn de seks opplistede kriteriene for eventuelt avslag kan suppleres, for eksempel:

- Der nettoperatør disponerer trekkør med større dimensjoner enn 110 mm vil etablering av ett sett fiberkabel innebære at trekkøret blir utnyttet i liten grad.
- Hvis kjente planer innebærer at nettoperatør har egne behov for den passive infrastrukturen.
- Reservasjon for framtidig bruk.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Energi Norge viser til at kvaliteten på informasjon om fysisk infrastruktur er sterkt varierende og til dels av dårlig kvalitet og slutter seg til snarest mulig etablering av sentral informasjonstjeneste.

Energi Norge mener økt antall befaringer fører til økt tidsbruk og kostnader og forutsetter at slike kostnader kan «bakes inn» i pris og vilkår jf. § 7.

Geomatikk AS viser til at høringsnotatet stiller spørsmål ved om nettoperatører skal pålegges å gi informasjon om kablens x-, y- og z-koordinater. *Geomatikk* peker blant annet på at z-koordinaten i liten grad er registrert for eksisterende ledningsnett i dag. *Geomatikk* mener at et slikt krav ikke er tjenlig for det tiltenkte formålet med bakgrunn i den varierende og til dels dårlige kvaliteten som eksisterende ledningsinformasjon har.

IKT-Norge mener at om forpliktelsene til informasjon og tilgjengeliggjøring som beskrevet i kapittel 2 i lovforslaget skal gi de ønskede resultater er det avgjørende at de aktørene som normalt ikke regnes som nettverkseiere, men som er det i henhold til definisjonen i kapittel 1, er gjort godt kjent med forpliktelser og nettbyggers behov. *IKT-Norge* mener videre at det må stilles tilstrekkelige krav til rutiner og datahåndtering i forbindelse med tilgang til informasjon og befarings som beskrevet i lovforslagets §§ 7, 8 og 9.

KS Bedrift viser til at artikkel 3 i direktivet åpner for at tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett kan pålegges å gi tilgang til egen infrastruktur, med henblikk på etablering av annen infrastruktur. *KS Bedrift* mener at selv om innføring av en slik regel vil kreve utredning på tvers av sektorer, vil det være svært gunstig for samfunnet å effektivisere framføring av infrastruktur også her, eksempelvis ved kryssing av vei. *KS Bedrift* mener derfor at et slikt utredningsarbeid bør startes umiddelbart.

Med henvisning til hvilke vilkår og priser som skal settes for tilgang til fysisk infrastruktur, opplyser *KS Bedrift* at foreningen har erfaringer med å forhandle om vilkår og priser ved felles utnyttelse av fysisk infrastruktur. Det vises til at i dag reguleres tilgang til lavspenningsstolper gjennom avtale utarbeidet av *KS Bedrift*, *Energi Norge* og *Telenor*. *KS Bedrift* peker på at utarbeidelse av slike avtaler er svært ressurskrevende, og mener derfor at det vil være u hensiktsmessig at aktørene utarbeider flere slike avtaler på helt fritt grunnlag, og at dette trolig ville føre til mange klagesaker i tvisteløsningsorganet. *KS Bedrift* mener det vil være svært ressursbesparende dersom departementet kan gi noen retningslinjer for hva som anses som rettfærdige og rimelige vilkår og betingelser.

Lyse Fiber mener at innføring av plikt om tilgang til infrastruktur, jf. lovforslaget § 7, «uten videre» vil bremse investeringsmidler i høyhastighetsnett. *Lyse Fiber* mener at bestemmelsen bør harmoniseres med bestemmelsen i § 10 (samordning av bygge- og anleggsarbeider) og begrenses til infrastruktur som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) støtter forslaget om at nettoperatørene skal ha en plikt til å gi informasjon om kablens posisjon, det vil si x-, y- og z-koordinater.

Nkom har videre enkelte kommentarer vedrørende de sikkerhetsmessige sidene ved lovforslaget, som i hovedsak gjelder plikten om tilgang til informasjon om kritisk nasjonal infrastruktur, informasjon om fysisk infrastruktur knyttet til skjermingsverdige objekter, samt informasjon om fysisk infrastruktur hos sentral informasjonstjeneste (se nedenfor).

Når det gjelder unntak for kritisk nasjonal infrastruktur, viser *Nkom* til at det framkommer i høringsbrevet at innehaver av kritisk nasjonal infrastruktur på visse vilkår vil unntas fra plikten til å gi informasjon, samordning og adgang til befarings. Dette blir dels ivaretatt gjennom § 12 i lovforslaget, og dels som følge av begrensninger i annet lovverk (sikkerhetsloven eller sektorlovgivning). *Nkom* vurderer at hensynet til nasjonal kritisk infrastruktur blir tilstrekkelig ivaretatt i lovforslaget.

Når det gjelder informasjon om infrastruktur knyttet til skjermingsverdige objekter, viser *Nkom* til at det finnes tilfeller hvor en nettoperatør (for eksempel en ekomtilbyder) har etablert fysisk infrastruktur tilknyttet et objekt utpekt av myndighet i en annen sektor som skjermingsverdig etter objektsikkerhetsforskriften (for eksempel et objekt knyttet til kritisk finansiell tjeneste). I slike tilfeller vil nettoperatør ikke nødvendigvis være kjent med at objektet er utpekt som skjermingsverdig, og vil dermed kunne utlevere informasjon om fysisk infrastruktur tilknyttet dette objektet.

Dersom et skjermingsverdig objekt er avhengig av annen fysisk infrastruktur for å kunne fungere etter sin hensikt, skal dette etter objektsikkerhetsforskriften § 2-1 meddeles nettoperatøren som rår over den fysiske infrastrukturen. For at nettoperatør skal være i stand til å gjøre informerte vurderinger i henhold til § 12 vil det derfor være svært viktig at meddelelsesplikten etter objektsikkerhetsforskriften § 2-1 blir praktisert. *Nkom* er usikker på i hvor stor utstrekning dette skjer i praksis.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Strand kommune ser det som uaktuelt å benytte vann- og avløpsledninger for fiberframføring.

Maskinentreprenørenes forbund (MEF) er bekymret for at unntak fra plikt til å gi informasjon på grunn av kritisk nasjonal infrastruktur vil gi svekket kvalitet på dataene i en sentral database og dermed fare for dobbel brukerbetaling dersom kartene ikke er av god nok kvalitet, og for at entreprenøren må kjøpe kart av Geomatikk i tillegg.

MEF konstaterer at ledningseiere ofte har dårlig kjennskap til dybde på ledningene og alt for ofte om hvor mange ledninger de har i grøfta. Dersom nasjonal kritisk infrastruktur også skal holdes utenfor databasen, gir dette svekket kvalitet på dataene. MEF mener derfor at det må på plass bestemmelser som sikrer entreprenøren tilgang til data for nasjonal kritisk infrastruktur i forbindelse med konkrete graveoppdrag.

7.3 Departementets vurdering

Departementet viser til merknaden fra NBR vedrørende tilgang til trekkerør i offentlig vei. Lovforslaget innebærer at eier av slike trekkerør vil ha en plikt til å gi tilgang til rørene, jf. forslag til § 5, nummer 1 og nummer 2 og § 7. Departementet viser for øvrig til at det er satt i gang et arbeid i regi av Statens vegvesen som skal etablere et forvaltningsregime for slike trekkerør under statens veier.

Departementet har merket seg kommentarene fra DNK vedrørende tilgang til og informasjon om DNKs infrastruktur. Etter departementets vurdering er DNKs bekymringer ivaretatt gjennom unntaksbestemmelsene i forslag til §§ 7, 12 og 21.

Når det gjelder Telias merknad om tilgang til offentlig eide fiberkabler viser departementet til at tilgangsplikten i lovforslaget ikke gjelder fiberkabler, da slike i henhold til direktivet ikke er å anse som passive nettelementer uavhengig av om de er offentlig eide eller ikke. Departementet er i prinsippet enig i at offentlige aktører bør tilby ledig mørk fiber i markedet når forholdene ligger til rette for det og peker på at dette til en viss grad allerede skjer. Departementet har også merket seg Telias bekymring knyttet til avslag på tilgang begrunnet i sikkerhetsmessige hensyn. Departementet viser i denne forbindelse til at avslag om tilgang kan bringes inn for det nasjonale tvisteløsningsorganet og at det nasjonale tvisteløsningsorganet må foreta en konkret vurdering av begrunnelsen for avslag i den enkelte sak.

Flere aktører har anført at det kan være uklart hva som ligger i at tilgang skal gis på «rimelige og rettferdige» vilkår. Departementet er enig i at begrepene «rimelige» og «rettferdige» til dels er overlappende, men er av den oppfatning at begrepet «rettferdige» klargjør at det ikke skal diskrimineres mellom tilgangssøkerne. Departementet viser for øvrig til at begrepene er en norsk oversettelse av henholdsvis «reasonable» og «fair» som framkommer av direktivet. Departementet har i forslag til merknader til § 7 gitt ytterligere veiledning til hvordan bestemmelsen skal forstås.

Viken Fiber og NTE har anført at innføring av tilgangsplikt etter direktivet vil bremse investeringer i utbygging av høyhastighetsnett, og at plikten derfor bør begrenses til infrastruktur som er offentlig finansiert. Departementet vil for det første peke på at et slikt forbehold i tilgangsplikten ikke vil være i tråd med direktivet. For det andre mener departementet at samfunnsøkonomiske hensyn taler for deling av infrastruktur også når infrastrukturen er bekostet av privat kapital. Felles bruk av infrastruktur innebærer at det blir flere som kan dele på investeringene. Departementet har derfor kommet til at det ikke gjøres endringer i forslaget på grunnlag av denne merknaden.

Til PSTs merknad om at informasjonen om den nasjonale bredbåndsinfrastrukturen må være tilstrekkelig skjermet, viser departementet til at forslag til § 12 inneholder bestemmelser som sikrer at nettoperør kan begrense tilgangen til informasjon dersom det er nødvendig av hensyn til nettsikkerhet og nettets integritet, vitale nasjonale sikkerhetsinteresser og drifts- eller forretningshemmeligheter. Departementet mener at disse bestemmelsene vil sikre at informasjonen om den nasjonale bredbåndsinfrastrukturen blir tilstrekkelig skjermet. Departementet viser videre til vurderinger av innretning av sentral informasjonstjeneste, jf. kapittel 9, hvor departementet har konkludert med at den sentrale informasjonstjenesten ikke skal samle eller sammenstille informasjon om konkrete traseer for bredbåndsinfrastrukturen. Departementet viser også til ny sikkerhetslov og reglene om sikring av kritisk infrastruktur.

Departementet har merket seg NVEs og KS Bedrifts synspunkter på spørsmålet om resiprositet i tilgangsplikten. NVE kan ikke se noen prinsipielle grunner til ikke å innføre slik resiprositet. KS Bedrift mener at innføring av slik resiprositet ville være svært gunstig for samfunnet og mener at dette bør utredes. Abelia og Telenor, på den annen side, støtter departementets forslag om

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ikke å innføre resiprok tilgangsplikt. Etter det departementet kjenner til, er det ikke innført slik resiprositet i forbindelse med innføring av direktivet i de øvrige nordiske landene. Videre vil en slik resiprok tilgangsplikt innebære at loven gir plikter som går lenger enn formålet med direktivet, som er å legge til rette for utbygging av høyhastighetsnett. Departementet har derfor kommet til at det ikke er hensiktsmessig å innføre slik resiprositet nå.

Departementet viser til merknad fra Norsk Vann vedrørende forbud mot å finansiere bredbåndsutbygging med vann- og avløpsgebyrer. Departementet anser ikke dette for å være i motstrid til innføring av bestemmelser i loven og er enig i at det vil være rimelig at eventuelle ekstrakostnader forbundet med felles bruk av infrastruktur bør dekkes av bredbåndsutbyggeren og at dette vil inngå i vurderingen av «rimelige» vilkår. Departementet har vurdert forslaget fra Norsk Vann om å nyansere loven med hensyn til bestemmelsen om tilgang til infrastruktur når det gjelder avløpsnett. Departementet har konkludert med at det ikke er behov for slik nyansering. På samme måte som med andre infrastrukturer, gir lovforslaget mulighet til å avslå tilgang på visse grunnlag, jf. forslag til § 7, tredje ledd. Et permanent unntak for avløpsnett vil for øvrig etter departementets oppfatning ikke være i tråd med direktivet.

Departementet har vurdert Telenors merknad til bestemmelsene om tilgangsplikt. Når det gjelder Telenors merknad om at tilgang skal gis til kostnadsorienterte priser, bemerker departementet at de underliggende kostnadene kan være et moment i vurderingen av at tilgangen skal gis på rimelige vilkår. Departementet mener imidlertid at det ikke vil være hensiktsmessig å sette et absolutt krav om kostnadsorienterte priser, fordi dette i mange tilfeller kan virke unødvendig komplisert. Det er heller ikke et krav i direktivet at tilgang skal gis til kostnadsorienterte priser. Når det gjelder Telenors forslag om at det bør stilles krav om at det alltid skal legges trekkerør ved arbeid på offentlig veigrunn, viser departementet til den nylig fastsatte, revidert utgave av håndboken for veibygging (N200), hvor det er lagt til grunn at det skal være ledige trekkerør etter at veiprojektet er ferdig avsluttet.

Abelia mener at lovendringen bør samordnes med andre reguleringer, for eksempel graveveilederen fra Vegdirektoratet. Departementet viser i denne sammenheng til at forskrift etter veglova § 23 (ledningsforskriften) ble fastsatt i november 2017 og at utkast til veileder til forskriften ble sendt på høring i november 2019. Det følger av

forskriften at vegeier ikke kan kreve vederlag av ledningseier for ledninger etablert langs offentlig veg. Når det gjelder Abelias merknad om kabler for elektronisk kommunikasjon finansiert med offentlige midler, viser departementet til at slike kabler ikke er omfattet av lovforslaget. Det vises for øvrig til departementets kommentar til Telias merknad over.

Energi Norge stiller spørsmål ved om tilgangsplikten også gjelder energinettsselskapenes egen «fiber/fysisk infrastruktur som i utgangspunktet er forbeholdt strømmettet». Når det gjelder fiberkabler, så omfatter ikke lovforslaget slike kabler, jf. § 5, nummer 2. Når det gjelder passiv infrastruktur, for eksempel stolper eller trekkerør, som energinettsselskapene eier, er denne i utgangspunktet omfattet av tilgangsplikten. Men det gis i § 7, tredje ledd, noen kriterier som kan gi grunnlag for avslag på en tilgangsforespørsel, blant annet kan avslag begrunnes med hensyn til nettsikkerhet og -integritet, herunder hensyn til nasjonal kritisk infrastruktur (nummer 4). Hva som faller inn under dette kriteriet må vurderes i den konkrete saken. Departementet viser for øvrig til forslag til merknad til § 7 som inneholder en henvisning til en definisjon av kritisk infrastruktur. Når det gjelder Energi Norges henvisning til forslag til merknad til § 12, viser departementet til at § 12 gjelder avslag på anmodning om blant annet tilgang til informasjon om fysisk infrastruktur, jf. § 8. Kriteriene for avslag til slik informasjon er ikke nødvendigvis sammenfallende med kriteriene for avslag på tilgang til selve infrastrukturen, jf. § 7, tredje ledd.

Departementet har videre vurdert Energi Norges forslag om at det bør være slik at når én aktør har etablert fiber/bredbånd som fellesføring, det vil si etablert fiberkabel i energinettsselskapets stolper, skal andre aktører «fritt kunne leie seg inn på deres nett». Departementet viser til at denne typen tilgang reguleres i ekomloven og pålegges tilbyder med sterk markedsstilling. I henhold til Nkoms vedtak 20. desember 2018 i de såkalte marked 3a og 3b, har Telenor plikt til å gi tilgang til sitt bredbåndsaksessnett. Videre vil eier av bredbåndsnett som er bygget ut gjennom offentlig støtte som hovedregel være pålagt å gi tilgang til tredjeparter. Etter departementets oppfatning vil imidlertid en generell bestemmelse som pålegger alle bredbåndsnett som benytter allerede etablert infrastruktur å gi nettilgang til tredjeparter, det vil si på grossistnivå, kunne virke hemmende på investeringsinsentivene. Departementet har derfor konkludert med at det ikke er hensiktsmessig å innføre en slik regel.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Når det gjelder de tilleggskriteriene for avslag som Energi Norge har foreslått, peker departementet på at disse til dels vil dekkes opp av kriteriet «plassbegrensninger», jf. § 7, tredje ledd, nummer 2. Videre er listen i nevnte ledd ikke uttømmende, noe som også framgår av forslag til merknad til § 7. Departementet foreslår derfor ingen endringer som følge av Energi Norges innspill.

Departementet er for øvrig enig i at en rimelig andel av eventuelle kostnader, herunder tidsbruk, i forbindelse med befaringer bør kunne inngå i vederlaget for tilgang til infrastrukturen.

Departementet har merket seg Nkom og Geomatikk sine svar på departementets oppfordring om å komme med innspill til spørsmålet om det skal pålegges nettoperatør å gi informasjon om kablenes posisjon i form av x-, y- og z-koordinater, for nettets passive og aktive elementer. Etter departementets vurdering foreligger det per i dag ikke grunnlag for å foreslå en plikt til å oppgi x-, y- og z-koordinater. Det må utredes ytterligere om den eksisterende ledningsinformasjonen er god nok til at et slikt pålegg kan forsvares, noe flere av høringsinstansene, blant annet Geomatikk, hevder, før et slikt eventuelt pålegg kan bli aktuelt på et senere tidspunkt.

Når det gjelder Lyse fibers anførsel om at tilgangsplikten i § 7 i forslaget bør begrenses til infrastruktur som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler, er det departementets oppfatning at en slik begrensning ikke vil være i tråd med direktivet og dermed ikke være forenlig med EØS-avtalen.

Departementet har vurdert Nkoms bekymring knyttet til praktisering av meddelelesplikten etter objektsikkerhetsforskriften § 2-1 som var gitt med hjemmel i den nå opphevede lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste. Departementet viser til at nettoperatør i henhold til lovutkastet § 12, annet ledd, nummer 2, kan begrense tilgang til informasjon hvor det er nødvendig av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Dette kan for eksempel gjelde infrastruktur i tilknytning til skjermingsverdige objekter. Departementet

viser videre til at ny lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) trådte i kraft 1. januar 2019. Se også Prop. 153 L (2016–2017), Innst. 103 L (2017–2018). Departementet viser også til forskrift 20. desember 2018 nr. 2053 om virksomheters arbeid med forebyggende sikkerhet (virksomhetssikkerhetsforskriften), § 13, annet ledd hvor det framgår at virksomheter som er underlagt sikkerhetsloven skal sende en oversikt over andre virksomheter de er avhengig av for å fungere som de skal, til Nasjonal sikkerhetsmyndighet og det departementet som er ansvarlig for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i sektoren. Denne plikten inngår i virksomhetens håndtering av risiko. En nettoperatør som har infrastruktur i tilknytning til skjermingsverdige objekt eller skjermingsverdige infrastruktur må derfor vurdere om det er behov for å kontakte Nasjonal sikkerhetsmyndighet i forbindelse med at den mottar anmodning om tilgang til informasjon etter §§ 8, 11 eller 21 eller befarings etter § 9 i lovutkastet, for å undersøke om anmodningen gjelder infrastruktur tilknyttet skjermingsverdige objekt, og som dermed kan unntas. Plikten til å unnta slike opplysninger kan imidlertid følge av annen lovgivning.

Departementet har merket seg kommentarene fra MEF. Etter departementets vurdering er kommentarene knyttet til problemer som oppstår i forbindelse med kabelpåvisning og unngåelse av graveskader. Dette er problemstillinger som ligger utenfor lovforslagets virkeområde. Departementet opprettholder forslaget om at nettoperatør skal kunne begrense tilgangen til informasjon om blant annet infrastruktur der dette er nødvendig, jf. forslag til § 12 og de vilkår som er opplistet der.

Departementet har på bakgrunn av høringen gjort en ny vurdering av forslaget til bestemmelse om frist til å gi ut informasjon. Fristen i lovforslaget på to måneder er den samme som maksimalfristen som angis i direktivet. Departementets vurdering er at denne fristen kan synes unødig lang og har konkludert ut ifra en rimelighetsvurdering med at fristen bør være 10 virkedager. Lovforslaget endres i tråd med dette.

8 Samordning og informasjon om bygge- og anleggsprosjekter

8.1 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet framgikk det at samordning av bygge- og anleggsarbeider potensielt kan gi betydelige besparelser og minimere ulempene nærområdet påføres i den forstand at man unngår flere anleggsperioder. For å sikre dette oppstiller direktivet i artikkel 5 en egen bestemmelse som skal sikre rett til slik samordning i forbindelse med helt eller delvis offentlig finansierte bygge- og anleggsarbeider.

I lovutkastet § 10 foreslås at nettoperatør som utfører helt eller delvis offentlig finansierte bygge- og anleggsarbeider, skal ha en plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning fra utbygger av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon om koordinering av anleggsarbeid på transparente og ikke-diskriminerende vilkår. Plikten gjelder uavhengig av om det er nettoperatoren selv eller en underentreprenør som gjennomfører prosjektet.

Anmodningen skal imøtekommes forutsatt at dette ikke vil innebære ekstra kostnader, at det ikke vil påvirke kontrollen med koordineringen av arbeidet og at anmodningen er framsatt i rett tid og minst én måned før det endelige prosjektet forelegges kompetente myndigheter med sikte på å oppnå tillatelse. Det foreslås dessuten gjort unntak fra bestemmelsene om koordinering av anleggsarbeid når anleggsarbeidet har et ubetydelig omfang eller når arbeidet vil ha innvirkning på, eller ha betydning for, nasjonal kritisk infrastruktur. Dette unntaket kan for eksempel komme til anvendelse for fysisk infrastruktur i bygninger, borettslag og små boligsammenslutninger.

Rimelige anmodninger om samordning av anleggsarbeider skal imøtekommes på transparente og ikke-diskriminerende vilkår. Videre foreslås hjemmel til å utarbeide nærmere regler om fordeling av kostnader i forbindelse med samordningen av det aktuelle bygge- og anleggsprosjektet. Dersom det oppstår en tvist, kan denne henvises til tvisteløsningsorganet.

Det foreslås videre i lovutkastet § 11 en bestemmelse om at det skal gis tilgang til informasjon om bygge- og anleggsarbeider. Bestemmel-

sen tar sikte på å legge forholdene til rette for samordning av bygge- og anleggsarbeider på tvers av sektorer slik at utbyggere av høyhastighetsnett kan ta del i slikt arbeid, samt begrense ulempene for dem som berøres av bygge- og anleggsvirksomheten. For å legge til rette for samordning av bygge- og anleggsarbeid, skal derfor enhver nettoperatør ha plikt til å gjøre tilgjengelig, på skriftlig anmodning fra en som planlegger å etablere høyhastighetsnett, nærmere angitte minimumsopplysninger om pågående eller planlagte bygge- og anleggsarbeid. Dette omfatter bygge- og anleggsarbeid hvor tillatelse allerede er gitt, hvor søknad er under behandling eller hvor det vurderes å søke om tillatelse de neste seks månedene. Den skriftlige anmodningen skal spesifisere i hvilket område det vurderes etablert elementer av infrastruktur for høyhastighetsnett. Nettoperatør skal innen to uker fra mottatt anmodning gi tilgang til informasjonen på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår. Nettoperatoren skal gjøre informasjonen tilgjengelig via den sentrale informasjonstjenesten, jf. kapittel 9.

Det ble også foreslått i § 12 bestemmelser om unntak fra plikter til samordning (§ 10), informasjon om samordning (§ 11), informasjon om infrastruktur (§ 8) og befarings (§ 9).

8.2 Høringsinstansenes syn

Flere av høringsinstansene, herunder *Asker kommune*, *Lyse*, *NTE*, *Telenor* og *Nasjonalt breibandsråd*, støtter forslagene om bestemmelser om samordning av bygge- og anleggsarbeider og informasjon om bygge- og anleggsarbeider, jf. §§ 10 og 11 i lovforslaget.

Nordland fylkeskommune mener at det bør inngå i forskriften at kostnadene deles forholdsvis, det vil si at en bredbåndsutbygger som kun har behov for å legge ett trekkør i grøfta, kun betaler for merkostnaden ved dette.

Lyse Elnett er positiv til klargjøring og forenkling, samt informasjon og samordning. *Lyse Elnett* mener imidlertid at forslaget løser en del

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

problemstillinger for bredbåndsaktører, men at disse burde vært løst likt for alle aktørene slik at de alle fikk samme rettigheter som loven legger opp til for bredbåndsaktørene. Det samme gjelder for plikter som pålegges andre infrastruktureiere, og Lyse Elnett nevner som eksempel samordningsplikten i § 10 og informasjonsplikten i § 11.

Abelia støtter forslaget om plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om koordinering. Organisasjonen mener at det er behov for å utdype intensjonen bak begrepet «rimelig» for å unngå misbruk og avvikende tolkninger.

Telenor mener at de foreslåtte pliktene om samordning bør gjelde for alle bygge- og anleggsarbeider, ikke bare de som er helt eller delvis offentlig finansierte. Telenor mener videre at tiltakshaver må ha et ansvar for å varsle om eller orientere om muligheter for samordning og at varslingen må nå nasjonale og ikke bare lokale aktører. Videre mener Telenor at tiltakshaver i sin prosjektering må legge til rette for traseer for infrastruktur for elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder både for nybygg og rehabilitering eller ombygging. Dette bør presiseres enten direkte i lovteksten eller i eventuelle forskrifter.

Telenor anfører at det er uklart hva som ligger i unntakene fra plikt til samordning i tilfeller der samordning «vil medføre ekstra kostnader» eller «vil påvirke kontrollen med koordineringen av arbeidet». Telenor mener det er viktig at disse unntakene ikke tolkes så vidt at de undergraver hovedregelen om plikt til samordning. Tiltakshaver vil antakelig i mange tilfeller kunne argumentere for at samordning påfører ekstra kostnader eller vil kunne påvirke kontrollen over tiltaket, og dermed avvise en anmodning om samordning.

Etter Telenors syn er det vesentlig at departementet utreder grundig hvilken økning i kostnader og hvilke påvirkninger eller grad av endringer en tiltakshaver vil måtte finne seg i, og gir de nødvendige føringer på dette punkt i forbindelse med lovforslaget.

Telenor viser til at det i lovforslagets § 12 foreslås unntak fra plikten til samordning av og informasjon om planlagte bygge- og anleggsarbeider for arbeider av «begrenset økonomisk verdi, størrelse og varighet». Telenor mener dette unntaket bør tolkes i samsvar med den praksisen som i dag gjelder for KGrav, slik at anlegg eller grøfter mindre enn 40 meter, unntatt ved veikryssinger, ikke omfattes av krav til samordning, og at dette bør presiseres.

Energi Norge mener samordning kan gi utfordringer i det nettselskapene har langsiktig planlegging mens bredbåndsaktørenes planleggingshorisont er mye kortere. Foreningen mener at

eksisterende utenomrettslige samordningsløsninger er gode og bør utvides, nasjonalt eller regionalt, med tydeligere krav om koordinering, tidsfrister og hvilken informasjon som skal deles.

Energi Norge mener at det må etableres regler for kostnadsfordeling fordi dette er opphav til mange tvister.

Energi Norge mener videre at siden lovutkastet ikke angir konkrete terskler for hva som er unntatt fra plikten til å gi informasjon, jf. forslag til § 11, kan den foreslåtte bestemmelsen bidra til ulike tolkninger hos nettoperatører og ekomtilbydere og medføre diskusjoner. Det forutsettes at små kundeinitierte saker som innebærer nettilknytning unntas fra informasjons- og samordningsplikten.

Nasjonalt Breibandråd (til § 11) peker på at det er store besparelser å hente ved å kunne legge trekkør for fiber (bør ha plass til minimum fire trekkør) samtidig som man lager nye/oppgraderer vannledninger, gang og sykkelstier, kommunale veier etc. Rådet mener at det bør inngå i forskriften at kostnadene deles forholdsmessig, det vil si at en bredbåndsutbygger som kun har behov for å legge ett trekkør i grøfta betaler for merkostnaden ved dette og ikke blir avkrevd å betale halvparten av de totale gravekostnadene, slik som ofte er tilfellet i dag.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) mener unntakene, som er foreslått jf. forslag til § 12, langt på vei bidrar til at også skjermingsverdig informasjon ikke kompromitteres, men mener at det bør presiseres ytterligere at unntaket omfatter sikkerhetsgradert informasjon. Dette for å sikre at både informasjon og objekt er omfattet av unntakene.

Maskinentreprenørenes forbund (MEF) erfarer at anleggsarbeider ofte samordnes der det er hensiktsmessig. Det er selvfølgelig krevende å standardisere samordning av anleggsarbeid. Et krav vil ifølge forbundet innebære økte kostnader og ikke reduserte kostnader.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) viser til at direktivets artikkel 5 nummer 1 fastsetter at alle nettoperatører har rett til å forhandle med tilbydere av offentlige elektroniske kommunikasjonsnett om samordning av bygge- og anleggsprosjekter med sikte på å etablere høyhastighetsnett. Nkom mener at dette bør reflekteres i loven slik at også prosjekter som ikke finansieres med offentlige midler kan få økt grad av samordning med sikte på å redusere kostnadene ved utbygging.

Nkom ber videre departementet vurdere om det er hensiktsmessig å åpne opp for at sentral

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

informasjonstjeneste skal ha tilgang til informasjon som ellers er underlagt begrensning, jf. § 12, slik forslaget legger opp til, eller om unntak fra informasjonsplikten i § 12 også skal omfatte § 21. Nkom mener også at det kan være hensiktsmessig at § 12, på samme måte som for eksempel § 11, har en bestemmelse om at tvister om nettoperators adgang til å begrense tilgang til informasjon eller befarings kan bringes inn for tvisteløsningsorganet for avgjørelse.

8.3 Departementets vurdering

Departementet har som følge av høringen justert forslag til § 10 annet ledd, nummer 1. Justeringen innebærer at det presiseres at vilkåret er at samordning ikke skal medføre ekstra kostnader for det opprinnelige tiltaket.

Når det gjelder Nordland fylkeskommunes innspill om at det bør inngå i forskriften at kostnader skal fordeles forholdsmessig, er departementet i utgangspunktet enig i dette prinsippet, men mener at det ikke er hensiktsmessig at dette presiseres i loven. Departementet viser for øvrig til at en eventuell uenighet om kostnadsfordeling kan bringes inn for tvisteløsningsorganet. Det pekes også på at det er foreslått at myndigheten kan gi forskrift om samordning og at bestemmelser om kostnadsfordeling eventuelt kan inngå i slik forskrift.

Departementet har vurdert merkningen til Lyse Elnett. Slik departementet oppfatter denne merkningen mener Lyse Elnett at også andre infrastrukturbyggere enn bredbåndstilbydere burde få rett til samordning i forbindelse med helt eller delvis offentlig finansierte bygge- og anleggsarbeider, jf. forslag til § 10, samt rett til informasjon om slike arbeider, jf. forslag til § 11. Departementet viser i denne sammenheng til vurderingene knyttet til såkalt resiprositet i kapittel 6. Etter det departementet kjenner til, er det i likhet med plikter knyttet til tilgang til eksisterende infrastruktur heller ikke innført slike resiproke plikter når det gjelder samordning av anleggsarbeider i forbindelse med implementering av direktivet i noe EU-land. Videre vil en slik resiprok samordningsplikt innebære at loven gir plikter som går lenger enn formålet med direktivet, som er å legge til rette for utbygging av høyhastighetsnett. Departementet er likevel enig i at det i prinsippet kunne innføres en slik resiprok plikt og at det kan være aktuelt på sikt å utrede dette. Departementet har likevel kommet til at det ikke er hensiktsmessig å innføre slik resiprositet når det gjelder samordningsplikten nå. Vi viser for

øvrig til Nkoms merknad knyttet til direktivets artikkel 5 nummer 1 og spørsmålet om forhandlingsrett for alle nettoperatorene. Vi viser også til departementets vurdering av Nkoms merknad på dette punktet nedenfor.

Til Abelianas merknad om begrepet «rimelig» anmodning, viser departementet til forslag til merknad til § 10. Etter departementets oppfatning gir merkningen god anvisning om hvordan begrepet skal tolkes.

Departementet har vurdert Telenors innspill til pliktene knyttet til tilgang til, og informasjon om, samordning. Telenor mener plikten til samordning bør gjelde alle bygge- og anleggsarbeider, ikke bare de som er helt eller delvis offentlig finansierte. Departementet viser til at samordning for en stor del foregår på frivillig basis i dag. Den plikten som nå foreslås fastlagt i lov følger av direktivet, og en utvidelse ville være å gå lenger enn direktivet. Selv om Norge har anledning til det, så mener departementet at en slik utvidelse kan vurderes på et senere tidspunkt, blant annet basert på erfaringer med de regler som nå foreslås. Departementet har derfor konkludert med at det ikke foreslås en slik utvidelse som Telenor argumenterer for i denne omgang.

Når det gjelder Telenors innspill om varsling av bygge- og anleggsarbeider nasjonalt, viser departementet til at informasjon om varsling skal inngå i den sentrale informasjonstjenesten. Vi mener derfor at Telenors bekymring på dette punktet er ivaretatt. Når det gjelder en eventuell plikt for tiltakshaver til å legge til rette for traseer for infrastruktur, har departementet vurdert at å innføre en slik generell plikt på alle tiltakshavere samlet sett vil være en uforholdsmessig byrde for de som blir pålagt denne plikten. Departementet viser for øvrig til at når det bygges vei i Norge, følger entreprenørene en rekke krav og retningslinjer. Disse er samlet i håndbøker fra Statens vegvesen. I ny og revidert utgave av håndboken for veibygging (N200), er det lagt til grunn at det skal være ledige trekkør, for eksempel for elektronisk kommunikasjon, etter at veiprojektet er ferdig avsluttet.

Når det gjelder Telenors bekymring om at unntakene fra plikt til samordning vil undergrave hovedregelen, viser departementet til vurderingen over hvor departementet har presisert at vilkåret for unntak er at samordning ikke skal medføre ekstra kostnader for det opprinnelige tiltaket. Etter departementets vurdering er det behov for unntaksbestemmelser. Et eventuelt avslag på anmodning om samordning kan bringes inn for det nasjonale tvisteløsningsorganet. Det vil være

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

opp til dette organet å vurdere om avslaget er tilstrekkelig begrunnet. Dersom det viser seg at det oppstår et ikke uvesentlig antall konflikter i forbindelse med anmodninger om tilgang til samordning, kan myndigheten fastsette nærmere regler om dette i forskrift, jf. forslag til § 10, siste ledd.

Departementet er i utgangspunktet enig med Telenor i at etablert praksis fra KGrav-samarbeidet kan danne utgangspunkt for vurderinger etter § 12. Hvilke kriterier som skal legges til grunn ved bruk av denne unntaksbestemmelsen vil også bli vurdert av det nasjonale tvisteløsningsorganet ved eventuelle tvister om tilgangsspørsmål etter § 11.

Departementet viser til Energi Norges forslag om at det etableres regler for kostnadsfordeling. Departementet viser i denne forbindelse til at det etter høringen av lovforslaget (1. juni 2017) er etablert en norsk standard (NS 3070 Del 2) om kostnadsfordeling. Standarden angir krav til og anbefalinger for kostnadsfordeling mellom prosjektdeltakere ved planlegging, prosjektering, bygging og omlegging av infrastrukturprosjekt i grunnen. Departementet legger til grunn at standarden kan benyttes ved samordning som følge av bredbåndsutbyggingsloven.

Når det gjelder NBRs innspill om legging av trekkør for fiber samtidig med gravearbeider for andre formål, viser departementet til revidert utgave av håndboken for veibygging (N200), jf. diskusjonen ovenfor. I N200 er det lagt til grunn at det skal være ledige trekkør for eksempel for elektronisk kommunikasjon, etter at vei-prosjektet er ferdig avsluttet. Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig nå å innføre en generell plikt for alle tiltakshavere til å legge trekk-

rør når det graves. Et slikt pålegg ville i mange tilfeller kunne påføre tiltakshavere unødvendige kostnader og ikke stå i forhold til nytten. Når det gjelder kostnadsfordeling, er departementet enig i at det bør være en forholdsmessig fordeling av kostnader. Vi viser for øvrig til den nylig etablerte NS 3070 Del 2 som er referert ovenfor.

Departementet har vurdert NSMs forslag om at det skal presiseres i unntakene i § 12 at unntaket omfatter sikkerhetsgradert informasjon. Departementet er enig i forslaget og har presisert dette i forslag til merknad til bestemmelsen.

Departementet registrerer at MEF mener at et krav om samordning vil føre til økte og ikke reduserte kostnader. Departementet viser til at flere av høringsinstansene synes å være av motsatt oppfatning. Vi viser for øvrig til utredning av Oslo Economics som er nærmere omtalt i kapittel 14 om økonomiske og administrative konsekvenser.

Departementet viser til Nkoms forslag om at lovforslaget bør inneholde en bestemmelse som tar opp i seg retten til forhandling som framgår av direktivets artikkel 5 nummer 1. Departementet mener at det ikke er behov for en slik bestemmelse fordi det i dag ikke foreligger rettslige hindringer for å be om slike forhandlinger. Departementet er videre enig med Nkom i at unntak fra informasjonsplikten i § 12 bør omfatte § 21, og at det kan være hensiktsmessig at § 12, på samme måte som for eksempel § 11, har en bestemmelse om at tvister om nettoperators adgang til å begrense tilgang til informasjon eller befaringsrett kan bringes inn for tvisteløsningsorganet for avgjørelse. Departementet har endret lovforslaget i tråd med dette.

9 Sentral informasjonstjeneste

9.1 Høringsnotatets forslag

Direktivet stiller krav til at det opprettes en eller flere sentral(e) informasjonstjeneste(r) (i direktivet omtalt som SIP – Single Information Point) for opplysninger om bygge- og anleggsarbeider, samt søknads- og tillatelsesprosedyrer. Det stilles også krav om at nettoperatører skal utlevere opplysninger til sentral informasjonstjeneste om bygge- og anleggsarbeider. I tillegg foreslo departementet å utvide plikten til også å gjelde opplysninger om fysisk infrastruktur fordi dette ble ansett å representere en beskjeden tilleggsbyrde. Videre framstod det som vanskelig å forsvare en mindre omfattende innrapporteringsplikt, når hensikten med direktivet og den foreslåtte loven er å legge til rette for en mer effektiv etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, og å sikre en effektiv bruk av eksisterende infrastruktur som er egnet for etablering av høyhastighetsnett. Departementet foreslo i høringen derfor et noe mer omfattende alternativ enn det direktivet stiller som minimumskrav, ved at den sentrale informasjonstjenesten også skulle gi informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur, jf. lovutkastet § 20.

I høringsnotatet foreslås det på denne bakgrunn at myndigheten skal utpeke en eller flere sentrale informasjonstjenester som skal gi informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur, planlagte og pågående bygge- og anleggsarbeider, samt søknads- og tillatelsesprosedyrer for bygge- og anleggsarbeider ved utbygging av høyhastighetsnett.

Uavhengig av om det foreligger en plikt eller ikke til å opprette sentral informasjonstjeneste, kan etablering av slike løsninger ha flere selvstendige gode grunner for seg. Slik situasjonen er i dag støtter utbyggere på mange utfordringer når det gjelder å innhente nødvendig informasjon. Det må ofte innhentes informasjon gjennom kontakt med hver enkelt nettoperatør, noe som kan være tidkrevende, og det kan i noen tilfeller ikke la seg gjøre å innhente den nødvendige informasjonen. En eller flere sentrale informasjonstjenester vil kunne bedre denne situasjonen.

Etter departementets vurdering må ikke opprettelse av sentral informasjonstjeneste nødvendigvis behøve å være særlig omfattende. Informasjonstjenesten kan for eksempel i sin enkleste form utformes som en portalløsning med lenker til informasjonen som skal finnes der. Det bør imidlertid sikres løsninger for at både informasjonen og portalen ettersees på en forsvarlig måte, noe som på en kostnadseffektiv måte kan organiseres i tilknytning til drift av for eksempel en eksisterende hjemmeside.

Det ble videre i høringsnotatet foreslått en bestemmelse om at myndigheten skal kunne utpeke én eller flere sentrale informasjonstjenester som enten selv, eller ved hjelp av en ekstern tjenesteleverandør, kan utføre oppgaven. Det diskuteres om det kan være hensiktsmessig å overlate til kommunene å etablere sentral informasjonstjeneste for den enkelte kommune fordi kommuneadministrasjonen har størst geografisk nærhet til selve anleggsarbeidene og best oversikt over kommunalt regelverk på området. Det finnes i dag i hvert fall én privat aktør som tilbyr slike informasjonstjenester, jf. kapittel 5 i høringsnotatet. På den annen side vil etablering av sentrale informasjonstjenester på kommunalt nivå kunne føre til ulik praksis mellom kommunene som samlet sett bidrar til å vanskeliggjøre en effektiv utbygging av høyhastighetsnett.

Det må også tas hensyn til konkurransen. Dette hensyn taler for en sentralisert løsning, hvor tilgang for ulike nettoperatører kan sikres på en ikke-diskriminerende måte. Departementet uttalte derfor i høringsnotatet at en sentral løsning kan være å foretrekke. Det ble påpekt at en slik sentral tjeneste kan tenkes lagt til eksisterende offentlige organer som Nkom eller Statens kartverk.

Det ble i høringsnotatet vist til at Sverige og Finland har valgt å legge den sentrale informasjonstjenesten til tilsvarende nasjonale tilsynsorgan som Nkom. På den annen side har vi i Norge Statens kartverk som allerede i dag tilbyr en geoportal med søke- og visningsfunksjoner som gir tilgang til geodatasett, metadata og netjtjenester til bruk for allmennheten. Kartverket har videre ansvaret for koordinering av tilgang til

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

kartinformasjon om kabler i sjø og nasjonalt register over luftfartshindre som blant annet omfatter informasjon om master og kraftlinjer. Høringsinstansene ble særskilt invitert til å komme med synspunkter på valg av sentral informasjonstjeneste, i tillegg til etablering og organisering av slik tjeneste. I tillegg ble høringsinstansene oppfordret til å komme med innspill til om sentral informasjonstjeneste burde inngå i, eller koples sammen med, et system for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen.

Det framgikk videre av høringsnotatet at departementets vurdering er at det ikke er hensiktsmessig å foreslå en bestemmelse om at det også skal være mulig å søke om tillatelser til å igangsette anleggsarbeid i forbindelse med etablering av høyhastighetsnett via den sentrale informasjonstjenesten. En slik løsning er heller ikke obligatorisk etter direktivet.

9.2 Høringsinstansenes syn

Abelia, Geomatikk, Geomatikkbedriftene, IKT Norge, LO, NHO, Telenor, Virke og Viken Fiber er alle imot etablering av sentral informasjonstjeneste som beskrevet i høringsnotatet. NHO er enig i behovet for en sentral informasjonstjeneste og for standardisering, men mener det ikke bør etableres tjenester av det offentlige som allerede finnes og leveres av markedet på en god måte. *Virke* er gjennomgående positiv til lovforslaget, men advarer mot vurderingene i høringsnotatet om sentral informasjonstjeneste. *Virke* mener at det allerede finnes private aktører som tilbyr løsninger, og at overføring til staten kan bli dyrere, at det foreligger en risiko for krysssubsidiering, og dette kan være et brudd på regelverk om statsstøtte.

Flertallet av høringsinstansene, *Asker kommune, Energi Norge, Vegforum for byer og tettsteder, Norsk Vann, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), Statnett, Statens vegvesen (SVV), Nordland fylkeskommune, Strand kommune, NSM, Nasjonalt breibandsråd, Telia, NextGenTel, NTE, Maskinentreprenørenes forbund (MEF) og Øyer kommune* støtter imidlertid forslaget om etablering av en sentral informasjonstjeneste.

Høringsinstansene er delt i synet på om informasjonstjenesten bør være en sentralisert nasjonal tjeneste eller om den bør plasseres lokalt eller regionalt. *Geomatikk, Geomatikkbedriftene, IKT Norge, Spekter, LO* og (mener at tjenesten bør ligge desentralisert, eller lokalt, gjerne hos den enkelte kommune. *Øyer kommune* uttaler for eksempel at de «tilrår at SIP legges til kommu-

nene. Forutsettes at tjenesten tilbys etter selvkostprinsippet». Spekter uttaler at «[D]et er kommunene som har nærhet til feltet og mange kommuner har allerede tatt ansvaret for å samle infrastruktur-eierne om en felles informasjonstjeneste. Fordelen med å ha ansvaret for den sentrale informasjonstjenesten lagt til kommunene gjelder særlig i dagens situasjon hvor regelverk og praksis for graving og søknader varierer fra kommune til kommune, men argumentet om nærhet vil fortsatt være sterkt den dagen det eventuelt er etablert felles regelverk, informasjons- og søknadsstandarder».

Et flertall av høringsinstansene som har uttalt seg, *Energi Norge, Vegforum for byer og tettsteder, Norsk vann, Nkom, Nordland fylkeskommune, Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), Maskinentreprenørenes forbund (MEF), Statnett, Statens vegvesen, Strand kommune og Telia*, mener at den sentrale informasjonstjenesten bør ligge sentralt, og legges til et offentlig organ. *NSM* uttaler for eksempel at myndigheten «støtter en sentral info tjeneste og fraråder at info tjenesten desentraliseres da dette vil gjøre det vanskeligere å få en oversikt over hvilken info som frigis fra den enkelte tjenesteleverandør eller kommune».

Noen av høringsinstansene peker på *Kartverket*, men flertallet peker på *Nasjonalt kommunikasjonsmyndighet (Nkom)* som det mest naturlige statlige organet for ivaretagelsen av denne tjenesten. *Nasjonalt Breibandråd* uttaler blant annet at «det bør etableres SIP og [...] *Nkom* bør drifte det». *Statnett* uttaler at «[S]iden *Sverige og Finland* benytter tilsvarende nasjonale tilsynsorgan som *Nkom* i Norge, anbefaler *Statnett* at informasjonstjenesten legges til *Nkom*».

Telia uttaler at «[D]et bør undersøkes om det er mer hensiktsmessig at oppgaven løses ved kjøp av tjeneste fra privat aktør enn om *Nkom* skal etablere en tilsvarende parallell tjeneste. *Telia* mener at SIP bør kobles sammen med et sted for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen, for å oppnå best mulig informasjonsgrunnlag».

Høringsinstansene har også ulike syn når det gjelder hvilket omfang informasjonstjenesten bør ha. *Asker kommune* uttaler for eksempel at en sentral informasjonstjeneste «må romme flere informasjonselementer for å kunne ha en verdi for kommunen. Opplysninger som bør være tilgjengelige er: vann og avløp, kabel i grunn med overdekket masse, andre fysiske installasjoner og innretninger som bør være synlig når man skal planlegge nye fremføringsveier, eier av fysisk infrastruktur, hvilken aktører som benytter denne, om det er ledig kapasitet for andre tilbydere.»

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

NextGenTel mener at tjenesten bør omfatte så mye informasjon som mulig, og bør legges til Nkom, som er den myndighet utbyggerne av bredbånd for øvrig forholder seg til.

NTE og Lyse fiber uttaler begge at intensjonen med forslaget er god, men at det er krevende å utforme og vedlikeholde en slik tjeneste. Det er også vanskelig å holde en slik portal oppdatert. Markedet har god evne til å finne løsninger selv. Dersom det velges en løsning med større omfang, anbefales departementet å inkludere reguleringsplaner for ny utbygging av industriområder og boligfelt, for eksempel informasjon om åpne grøfter.

Kartverket viser til at det allerede finnes flere offentlig tilgjengelige registre som helt eller delvis inneholder opplysninger om slike objekter, men det gjelder i liten grad for objekter som ligger under bakken. Etaten skriver videre at en innføring av sentral informasjonstjeneste, slik det er beskrevet i høringsnotatet, vil bidra til enda en database/tjeneste med mer eller mindre fullstendig informasjon om ledningsrelatert infrastruktur. Kartverket anbefaler derfor at det undersøkes nærmere om det er mulighet for å samordne sentral informasjonstjeneste etter bredbåndsutbyggingsloven med pågående arbeider med Nasjonalt register over luftfartshindre (NRL) og Lednings-eierregister (LER). En slik samordning vil etter Kartverkets oppfatning være fordelaktig, slik at en nettoperatør kun trenger å foreta én offentlig innrapportering.

NVE mener at det klart bør framgå av merkna den at en sentral informasjonstjeneste ikke foreligger og heller ikke er konkret planlagt. Videre uttaler NVE at det kan vurderes å nedsette et råd eller en komité bestående av personer med relevant kompetanse som har som oppgave å ta stilling til om informasjon som må antas å være sensitiv eller ikke, med tanke på om det skal legges inn i den sentrale oversikten eller ikke. I tillegg kan denne gruppen jevnlig gjennomgå informasjonen i den sentrale oversikten, fordi ikke-sensitiv informasjon som er samlet inn sannsynligvis i enkelte tilfeller kan bli sensitiv når den settes sammen.

NVE mener videre at det klart bør framgå at § 21, fjerde ledd, ikke innebærer en aktiv rapporteringsplikt, kun en plikt til å stille opplysninger til rådighet for sentral informasjonstjeneste.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) uttaler at «med så detaljerte opplysninger om all eksisterende infrastruktur med videre vil denne informasjonstjenesten kunne bli et betydelig etterretningsmål. PST støtter derfor forslaget til § 12 (2) nr. 2 om et unntak fra plikten til å gi informasjon med videre når

det er nødvendig av hensyn til vitale nasjonale sikkerhetsinteresser. PST stiller imidlertid spørsmål ved om dette unntaket er tilstrekkelig for å etablere tilfredsstillende sikring av informasjon om vår nasjonale bredbåndsstruktur, PST mener derfor at behovet for etablering av en slik tjeneste må vurderes opp imot de hensyn sikkerhetslovens skal ivareta og kravene nedfelt i denne.

Departementet spør videre om den sentrale informasjonstjenesten bør kobles sammen med et system for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen. PST vil i den sammenheng igjen vise til den utfordring det er at en slik tjeneste i seg selv kan bli et mål for fremmed etterretning, hvilket bør ha betydning for hva slags og hvor mye informasjon som skal lagres sentralt.»

Geomatikk uttaler at «[F]orslaget om et nasjonalt, sentralt statlig informasjonspunkt er en statliggjøring av et privat og velfungerende marked.». Selskapet mener videre «at forslaget om en sentral løsning, i motsetning til kommunal/desentralisert løsning, er dårlig begrunnet». Geomatikk mener derfor at SIP bør gjennomføres på lokalt (kommunalt) nivå. I tillegg anbefales det at kommunenes rolle som SIP bør lov- eller forskriftsfestes.

Telenor anbefaler et minimumsnivå, gjerne en web-portal som viser etablerte traseer og angir kontaktinformasjon. «Den som anmoder om tilgang henvises videre til tilbyder eller til andre etablerte løsninger.» Telenor mener at ordningen bør finansieres av staten, eventuelt en kombinasjon av betaling fra statlige, kommunale og private brukere og at det settes en pris per henvendelse. Telenor mener også at den beskrevne løsningen trolig vil bli veldig dyr. Videre uttaler selskapet at «[D]ersom øvrige ledninger i grunnen skal omfattes, bør det være to atskilte systemer; ett for infrastruktur i offentlig eie og ett for kommersiell eie».

Telenor er også opptatt av de sikkerhetsmessige begrensinger til å gi ut informasjon. Fra et samfunnssikkerhetsmessig perspektiv er det avgjørende at en eventuell sentral løsning legges på et minimumsnivå.

Telenor mener forøvrig at det vil være en fordel dersom søknader om tillatelser til anleggsarbeid i forbindelse med etablering av høyhastighetsnett kan sendes/gjøres tilgjengelig gjennom den foreslåtte web-portal. Dette vil kunne forenkle saksbehandlingen og gjøre oppfølging enklere.

KS Bedrift er positiv til lovforslagets formål og uttaler at etablering og organisering av sentral informasjonstjeneste bør ta utgangspunkt i dagens «best practise» fra de ulike «graveklubber» og samarbeidsløsninger som allerede finnes. Videre bør sentral informasjonstjeneste inngå i

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

eller kobles sammen med et system for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen.

Abelia er opptatt av at det må gjøres omfattende sikkerhetsvurderinger før innføring av en sentral informasjonstjeneste.

Energi Norge støtter innføring av sentral informasjonstjeneste. Organisasjonen skriver at den vanskelig kan se for seg at avleveringen av informasjon skal baseres på frivillighet og støtter således den lovpålagte avleveringsplikten. Organisasjonen skriver videre at det er *«[.] viktig at det tas nødvendig hensyn til at informasjonsgrunnlaget har varierende kvalitet, slik at nettselskapene ikke påføres ansvar for feil og mangler ved informasjonsgrunnlaget»*.

Energi Norge mener også at de aller fleste informasjonselementene i en sentral informasjonstjeneste også vil inngå i et system for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen, og mener at det vil være hensiktsmessig å etablere et felles system for både sentral informasjonstjeneste og system for tilgang om ledninger i grunnen.

Energi Norge skriver også at den (de) tekniske løsningene for tjenesten må designes slik at de kan konkurransesutsettes, det vil si at løsningen blir leverandøruavhengig.

Ved uthenting av opplysninger fra den sentrale informasjonstjeneste må det, etter Energi Norges oppfatning, framgå at informasjon kan være/er unntatt offentlighet, jf. nettselskapenes plikter når det gjelder beredskapsforskriftens § 6-2.

Energi Norge viser til at departementet i høringsnotatet har angitt at det kan være aktuelt å gi kommunene oppgaven som tjenesteleverandør til den sentrale informasjonstjenesten. Energi Norge peker i denne forbindelse på at kommunene også vil være nettoperatør etter loven, da de er eiere av fysisk infrastruktur som master, gate-lys, kummer (VA), rør (avløpsrør) og så videre, samt er vegeier, grunneier og reguleringsmyndighet. Energi Norge skriver at organisasjonens erfaring er at mange kommuner «sliter» med å holde de ulike rollene adskilt og mener at det ikke kan være aktuelt å gi kommunene oppgaven som sentral informasjonstjeneste.

Energi Norge peker også på at den sentrale informasjonstjenesten blant annet skal gi opplysninger om «søknads- og tillatelsesprosedyrer», men at det ikke framgår av lovforslaget hvordan den sentrale informasjonstjenesten skal få tilgang til disse opplysningene. Organisasjonen peker videre på at det heller ikke framgår av forslaget at nettoperatorene (eller kommuner for byggesøknader) har noen plikt til å opplyse om sine prosedyrer for behandling av søknader etter lovforslagets §§ 7,

8, 9, 10 og 11, verken utad eller til den sentrale informasjonstjenesten. Det finnes heller ingen standard prosedyrer for dette som alle aktører/kommuner kan benytte. Energi Norge spør om nettoperatoren eksempelvis har plikt til å opprette web-kontaktpunkt (nettside/mailadresse og lignende) for henvendelser/søknader etter §§ 7-11.

Samtidig er det presisert at søknads- og tillatelsesprosedyrer gjelder ved utbygging av høyhastighetsnett. Energi Norge stiller spørsmål ved om dette betyr at det vil kunne være andre søknads- og tillatelsesprosedyrer for strømkabler i bakken, som ikke inngår i den sentrale informasjonstjenesten, og til hvordan koordinering og samordning da skal skje.

Vegforum for byer og tettsteder (VBT) mener at det er hensiktsmessig at ledningsinformasjon blir knyttet til eksisterende kartinformasjon, og at oppgaven legges til Statens kartverk.

Statens vegvesen (SVV) støtter forslaget i høringen om etablering av en sentral informasjonstjeneste der også eksisterende anlegg registreres. SVV mener det er naturlig å legge en slik tjeneste til Statens kartverk som allerede koordinerer geodatavirkosomheten i Norge. SVV viser til at ledningseier i kommuner, statsetater og hos private aktører allerede samarbeider med Statens kartverk om oppdatering av felles kart-database (FKB), der det også inngår noe data om kabler og ledninger. En sentral informasjonstjeneste for kabler og ledninger, plassert hos Statens kartverk, vil etter SVVs oppfatning kunne bygge videre på eksisterende samarbeid. SVV skriver videre at data i sentral informasjonstjeneste må være tilgjengelige med standardiserte datamodeller, basert på SOSI-standardiseringsarbeidet for geografisk informasjon, uavhengig av hvem som er ledningseier.

SVV peker videre på at infrastruktur for nasjonal kritisk kommunikasjon er unntatt offentlighet og mener at loven må utformes slik at denne infrastrukturen ikke blir for enkel å kartlegge, noe som i en eskalert sikkerhetspolitisk situasjon vil kunne utnyttes til for eksempel å utføre sabotasje.

Norsk Vann støtter et forslag om en sentral løsning. Organisasjonen skriver at det er viktig at krav til informasjonssikkerhet og konfidensialitet ivaretas, og at utforming av bestemmelser om sentral informasjonstjeneste med videre koordineres med det arbeidet som skjer for å bedre dokumentasjon og forvaltning av ledningsdata i henhold til annet lovverk som plan- og bygningsloven, veglova og geodataloven.

Lyse Fiber mener at intensjonen med sentral informasjonstjeneste er god, men peker på at å

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

utforme og vedlikeholde en slik tjeneste er en krevende og kontinuerlig oppgave, både for dem som er ansvarlig for tjenesten og dem som skal gi fra seg informasjon. Lyse fiber mener at markedet vil finne gode løsninger selv, men at dersom det skal etableres en slik tjeneste bør man begynne med at offentlige organer deler informasjon. Hvis omfanget blir noe større enn dette, anbefaler Lyse fiber at departementet også vurderer «å inkludere reguleringsplaner for ny utbygging av industriområder og boligfelt i tjenesten, for eksempel informasjon om åpne grøfter.»

Nkom er enig i at en sentral løsning for informasjonstjenesten er bedre enn en desentralisert løsning på kommunenivå. Nkom er videre enig i at det er hensiktsmessig å legge sentral informasjonstjeneste til et eksisterende offentlig organ. Nkom støtter at sentral informasjonstjeneste inngår i, eller koples sammen med, et system for tilgang til informasjon om ledninger i grunnen. Dette vil gi enda bedra samordning og kunne medføre reduserte kostnader ved framføring av alle typer infrastruktur.

Nkom peker videre på at sikkerheten til den sentrale informasjonstjenesten i liten grad belyses i høringsnotatet. Nkom mener at siden den sentrale informasjonstjenesten vil inneholde mye og detaljert informasjon om fysisk infrastruktur, vil den totale mengden informasjon i tjenesten samlet sett kunne være sensitiv. Dette innebærer at tilgangen til informasjonen må sikres på forsvarlig måte, og at det settes begrensninger på omfanget av informasjon som kan hentes ut. Nkom skriver i denne forbindelse at det bør framgå i lovteksten at utpekt virksomhet, eller den som utfører oppgavene på vegne av virksomheten, må sørge for at informasjonssikkerheten ivaretas på en forsvarlig måte.

Videre uttaler Nkom at det er uklart om den sentrale informasjonstjenesten vil ha tilgang til informasjon som ellers er omfattet av unntaksbestemmelsen § 12. Dersom dette er tilfelle, vil det øke sensitiviteten til informasjonen hos den sentrale informasjonstjenesten ytterligere. Nkom ber i denne forbindelse departementet om å vurdere om det er hensiktsmessig å åpne opp for at sentral informasjonstjeneste skal ha tilgang til informasjon som ellers er underlagt begrensning, jf. § 12, slik forslaget legger opp til, eller om unntak fra informasjonsplikten i § 12 også skal omfatte § 21.

DNK viser til at utkastet til lov åpner for unntak fra informasjonsplikten om Nødnett i § 12 og § 21. Direktoratet viser til at Nødnett er viktig for beredskapen i Norge og mener at av sikkerhetsmessige årsaker bør informasjon om Nødnett ikke gjøres tilgjengelig i en sentral informasjonstjeneste.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) støtter i all hovedsak lovutkastet, og mener det er et viktig tiltak for videre digitalisering av samfunnet. DSB påpeker at det kan være fornuftig å legge inn forbehold knyttet til infrastrukturens kritikalitet. Direktoratet støtter prinsippet om informasjonsplikt og åpenhet, men mener det bør gjøres unntak for informasjon om infrastruktur som av sikkerhetsmessige årsaker ikke bør deles.

9.3 Departementets vurdering

Flere av høringsinstansene har uttrykt at de er imot etablering av sentralt informasjonstjeneste. Da det ikke er tvilsomt at det foreligger en nasjonal plikt til å etablere en slik tjeneste, ser departementet ingen grunn til å drøfte nærmere om hvorvidt en slik tjeneste skal etableres eller ikke. Det følger direkte av direktivets artikkel 10 nummer 4 at det skal utpekes ett eller flere kompetente organer på nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå, som skal kunne utføre oppgavene knyttet til en sentral informasjonstjeneste. Etter artikkel 6, nummer 3 i direktivet framgår det videre at medlemstatene skal sikre at et sett av minimumsinformasjon om planlagte og pågående bygg- og anleggsprosjekter gjøres tilgjengelig via den sentrale informasjons-tjenesten. Direktivet setter også krav til at den sentrale informasjonstjenesten skal gi informasjon om søknads- og tillatelsesprosedyrer for bygge- og anleggsarbeider ved utbygging av høyhastighetsnett, jf. artikkel 7 nummer 1 i direktivet.

Det framgår dessuten av artikkel 4, nummer 2 at medlemslandene kan pålegge offentlige virksomheter å tilgjengeliggjøre informasjon som disse har om fysisk infrastruktur til nettoperatører tilgjengelig via den sentrale informasjonstjenesten.

I fortalen punkt 20 til direktivet uttales det:

«For å planlegge utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon effektivt og sikre en mest mulig effektiv bruk av den eksisterende infrastrukturen som egner seg til å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett, bør foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, kunne få tilgang til minsteopplysninger om den fysiske infrastrukturen som finnes innenfor utbyggingsområdet. Disse minsteopplysningene bør gjøre det mulig å vurdere mulighetene for å bruke eksisterende infrastruktur i et bestemt område, samt å begrense skadene på eksisterende infrastruktur. Med hensyn til antallet berørte parter og for å gjøre det lettere å få tilgang

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

til disse opplysningene, også på tvers av sektorer og landegrensar, bør opplysningene gjøres tilgjengelig på et felles informasjonssted. Dette felles informasjonsstedet bør gi tilgang til de minsteopplysningene som allerede er tilgjengelig i elektronisk format, med forbehold for begrensninger av hensyn til nettsikkerheten og -integriteten, særlig for kritisk infrastruktur, eller for å sikre berettigede drifts- og forretningshemmeligheter.»

Oppsummert blir spørsmålet altså ikke om det skal etableres en sentral informasjonstjeneste, men hvordan tjenesten skal organiseres, og om den bør inneholde andre funksjoner enn minimumskravene direktivet foreskriver.

Arbeidslivsorganisasjonene NHO, LO, Virke, Spekter, Abelia, i tillegg til Geomatikkbedriftene og Geomatikk, mener at det ikke bør etableres offentlige tjenester når det allerede finnes private løsninger som fungerer godt. Disse høringsinstansene, i tillegg til KS Bedrift, argumenterer også for at det ikke bør lages offentlige løsninger som vil ødelegge for privatutviklede løsninger, og at innholdet og kostnadene ved en slik eventuell offentlig etablering bør holdes på et minimum.

Når det gjelder spørsmålet om tjenesten bør bygges på private løsninger, ser departementet at de private løsningene som eksisterer i dag trolig kunne ha ivaretatt flere funksjoner til en sentral informasjonstjeneste, dersom disse tjenestene ble videreutviklet eller bygget ut. Her nevnes blant annet kravet om at tjenesten(e) skal kunne dekke hele landet som er et krav ingen av de private tjenestene oppfyller i dag.

Departementet ser også at de private tjenesteleverandørene kan tilby høy grad av kompetanse og erfaring, spesielt når det gjelder å tilby posisjonsinformasjon og påvisningskompetanse i forbindelse med for eksempel gravearbeid, men også når det gjelder informasjonselementer som en sentral informasjonstjeneste kan eller skal inneholde.

Departementet vil likevel understreke at det per i dag ikke finnes noen aktører eller tjenester, hverken private eller offentlige, som oppfyller direktivets krav til sentral informasjonstjeneste. Departementet er videre av den oppfatning at direktivets krav uansett vil måtte reguleres i lov og/eller forskrift for å sikre at kravet til enhver tid er oppfylt. Hensynet til blant annet sikkerhets spørsmål tilsier dessuten, slik departementet ser det, at en slik tjeneste bør være under offentlig kontroll. En sentral informasjonstjeneste etter artikkel 10 må ha kompetanse til å kunne nekte å gi tilgang til informasjon for å forhindre at sikker-

het og integritet i nettet kompromitteres eller utsettes for sikkerhetsrisiko. Det kan også oppstå spørsmål om nasjonal sikkerhet, ivaretagelse av kommunikasjonsvernet i elektronisk kommunikasjon, eller iverksettelse og oppfølging av tiltak for å forhindre at drifts- og forretningshemmeligheter fra de berørte partene kommer på avveie. Denne type avgjørelser vil i praksis ha karakter av forvaltningsavgjørelser som kan ha betydning for den enkeltes rettigheter. Samlet sett har departementet derfor kommet til at tjenesten bør underlegges et forvaltningsorgans kontroll. Dette er likevel, etter departementets vurdering, ikke til hinder for at utførelsen av tjenesten settes ut til en eller flere eksterne tjenesteleverandører. Vi peker i denne forbindelse på at det er på denne måten innføring av sentral informasjonstjeneste er gjennomført i Finland. I vurderingen av om det utpekte offentlige forvaltningsorganet skal utføre oppgaven selv eller benytte eksterne tjenesteleverandører, skal hensynet til allerede eksisterende tjenester i markedet vurderes.

Departementet har også vurdert muligheten for å legge tjenesten på kommunalt nivå. En slik ordning vil nok til en viss grad kunne understøttes av lokalkunnskap om infrastrukturen, fordi kommunene har størst geografisk nærhet til gravearbeidene og god oversikt over kommunalt regelverk på området. Svakheten med en slik løsning er faren for at det utvikler seg ulike praksis mellom kommunene, noe som samlet sett kan vanskeliggjøre en effektiv utbygging av høyhastighetsnett. I likhet med NSM mener departementet at en desentralisert tjeneste også kan gjøre det vanskeligere å få oversikt over hvilken informasjon som frigis fra den enkelte tjenesteleverandør eller kommune. I tillegg taler det forhold at kommunene selv er nettoperatører i henhold til den foreslåtte loven, for en sentralisert løsning hvor tilgang for ulike nettoperatører kan sikres på en ikke-diskriminerende måte, jf. Energi Norges høringssvar. I fortalen punkt 20 til direktivet uttales det at minimumsinformasjon bør gjøres tilgjengelig via et enkelt informasjonspunkt, sett hen til antallet involverte interessenter, og for bedre å kunne legge til rette for tilgang til informasjonen på tvers av sektorer og grenser.

Departementet har på denne bakgrunn kommet til at en sentralisert løsning best vil ivareta formålet med direktivet, og opprettholder derfor forslaget om en sentralisert og offentlig løsning.

I høringsnotatet framgikk det at departementet vurderte det slik at den sentrale informasjonstjenesten kunne tenkes lagt til eksisterende offentlige organer som Nkom eller Statens

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

kartverk. Enkelte høringsinstanser, som SVV og VBT, har pekt på Kartverket som den naturlige etat for å ivareta oppgaven, mens andre har pekt på Nkom. Etter departementets syn er det i denne sammenheng naturlig å se den organisatoriske plasseringen av den sentrale informasjonstjenesten i sammenheng med hvem som har tilsynsfunksjonen etter loven. Departementet foreslår Nkom som både tilsynsmyndighet og tvisteløsningsorgan. Dette er forøvrig den samme løsningen som er valgt i Danmark, Sverige og Finland, som alle har valgt å legge den sentrale informasjonstjenesten til tilsvarende nasjonalt tilsynsorgan som Nkom. Departementet registrerer også at flertallet av høringsinstansene anbefaler at den sentrale informasjonstjenesten legges til Nkom. På denne bakgrunn har departementet kommet til at den sentrale informasjonstjenesten bør legges til Nkom.

I denne vurderingen er det også tatt hensyn til hvilket innhold den sentrale informasjonstjenesten bør ha. Kartverket uttaler i sitt høringssvar at det allerede i dag finnes flere offentlig tilgjengelige registre som helt eller delvis inneholder opplysninger om slike objekter, men det gjelder i liten grad for objekter som ligger under bakken. Departementet er enig i denne observasjonen. Det finnes en rekke, både private og offentlige, tjenester og registre med oversikt over forskjellige type infrastruktur som hver for seg kan være egnet til utbygging av høyhastighetsnett. Ingen av disse tjenestene eller registrene dekker imidlertid formålet til den sentrale informasjonstjenesten i direktivet i sin helhet.

Direktivet er et minimumsdirektiv, noe som innebærer at medlemsstatene står fritt til å vedta mer omfattende regler enn dem som følger av direktivet. Når det gjelder den sentrale informasjonstjenesten, framgår det av direktivet, artikkel 4, nummer 2, at medlemsstatene kan legge til rette for at opplysninger om eksisterende infrastruktur gjøres tilgjengelig via den sentrale informasjonstjenesten. Det er altså ikke et krav at slik informasjon skal framgå, men det er en mulighet som medlemslandene kan velge å innlemme i tjenesten. I høringsnotatet foreslo departementet på denne bakgrunn bestemmelser som legger til rette for tilgang til informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur gjennom den sentrale informasjonstjenesten. Denne delen av forslaget skilte seg fra den øvrige delen hvor departementet la til grunn minimumsløsningene for direktivet. Departementet vurderte i denne sammenheng også å undersøke om det kunne være hensiktsmessig å se denne tjenesten i sammenheng med eventuell

etablering av et ledningseierregister i Norge, jf. Ledningseierregisteret (LER) i Danmark og Ledningskollen i Sverige, det vil si et sentralt register.

Departementet har merket seg at blant annet Kartverket anbefaler at det undersøkes om en sentral informasjonstjeneste etter bredbåndsutbyggingsloven kan samordnes med et eventuelt ledningseierregister og nasjonalt register over luftfartshindre. Departementet har også merket seg stor motstand mot større og mer kostnadskrevene systemer enn strengt nødvendig etter direktivet fra det store flertallet av høringsinstansene – også tilbydere av elektronisk kommunikasjon. Det framgår også av direktivets fortale og direktivets forarbeider at det ikke har vært meningen å pålegge medlemslandene nye og ytterligere kartleggingsforpliktelser med hensyn til hvilke fysiske infrastrukturer som finnes. Basert på ovennevnte forhold har departementet kommet til at tiden ikke framstår som moden til å foreslå at etablering av sentral informasjonstjeneste etter bredbåndsutbyggingsloven skal kobles sammen med et eventuelt sentralt ledningseierregister i Norge. Samtidig mener departementet at dette ikke er til hinder for at det legges til rette for at den sentrale informasjonstjenesten gir en viss oversikt over eksisterende infrastruktur, i tillegg til oversikt over pågående og planlagte bygge- og anleggsarbeider og søknads- og tillatelsesprosedyrer. Departementet opprettholder derfor forslaget om en noe mer omfattende løsning enn bredbåndutbyggingsdirektivet legger opp til, men understreker samtidig at dette må realiseres på en måte som ikke påfører store administrative byrder på nettoperatører.

Departementet viser til høringssvar fra NTE og forslaget om å inkludere reguleringsplaner i sentral informasjonstjeneste. Departementets vurdering er at dette er noe som kan vurderes nærmere i forbindelse med den konkrete utformingen av tjenesten, men utelukker ikke at dette kan være aktuelt. Informasjon om «åpne grøfter» skal i prinsippet være tilgjengelig i tjenesten, jf. forslag til § 21, annet ledd.

Departementet har videre vurdert NVEs høringsinnspill og merket seg forslaget om en komité. Departementet ser ikke bort fra at dette kan bli aktuelt, men ser det ikke som hensiktsmessig at dette nedfelles i loven. Dette er noe som kan vurderes nærmere i forbindelse med den konkrete utformingen av den sentrale informasjonstjenesten.

Når det gjelder PSTs bekymring for at detaljerte opplysninger om eksisterende infrastruktur skal bli et etterretningsmål, peker departementet på at det foreløpig ikke legges opp til å samle

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

detaljerte opplysninger om eksisterende infrastruktur på ett sted. Departementet legger opp til at det kun skal finnes opplysninger på et overordnet nivå i den sentrale informasjonstjenesten, jf. forslag til § 20, første ledd, og merknaden til denne.

Departementet har merket seg Telenors anbefaling om et minimumsnivå for tjenesten. Departementets forslag om en såkalt «utvidet minimumsløsning», jf. omtale nedenfor, er i tråd med dette. Når det gjelder informasjon om søknads- og tillatelsesprosedyrer følger det av forslaget at disse skal inngå i tjenesten, men departementet ser det foreløpig ikke som praktisk gjennomførbart at et felles søknadssystem for alle kommuner inngår i løsningen.

Departementet er enig med Norsk Vann i at utformingen av sentral informasjonstjeneste bør koordineres med arbeidet for å bedre dokumentasjon og forvaltning av ledningsdata i henhold til annet lovverk. Departementet viser til at det ved lov 21. juni 2017 nr. 97 ble tatt inn en ny bestemmelse § 2-3 i plan- og bygningsloven med krav om at eiere av infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen, slik at den kan lokaliseres på en effektiv og sikker måte. Bestemmelsen er ikke trådt i kraft i påvente av at det blir fastsatt nærmere regler i forskrift. Departementet har sendt forslag til slike regler på høring med høringsfrist 3. januar 2020. Primo 2019 publiserte Kartverket en teknisk standard for stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag. Bestemmelsen § 2-3 i plan- og bygningsloven setter ikke krav om et felles ledningseierregister (LER). Departementet drøftet spørsmålet, men konkluderte blant annet med at valg av modell for ledningseierregisteret med fordel kunne ses i sammenheng med det videre arbeidet med bredbåndsutbyggingsloven, jf. Prop. 110 L (2016–2017) side 24.

Departementet er enig med Energi Norge i at nettoperatører som leverer ut opplysninger etter beste evne ikke skal påføres ansvar for eventuelle feil og mangler i informasjonen. Departementet er videre enig med Energi Norge i at løsningen i prinsippet bør kunne konkurransesettes, men dette vil vurderes nærmere i forbindelse med den konkrete utformingen av tjenesten. Departementet viser til Energi Norges innspill om at det bør kunne framgå at den informasjon som hentes ut fra tjenesten kan være/er unntatt offentlighet, jf. nettselskapenes plikter etter Beredskapsforskriften § 6-2. Etter departementets oppfatning bør det kunne legges til rette for dette. Når det gjelder

Energi Norges kommentarer til at den sentrale informasjonstjenesten skal gi opplysninger om søknads- og tillatelsesprosedyrer og påpekning av at det ikke framgår hvordan den sentrale informasjonstjenesten skal få tilgang til disse opplysningene, er det departementets vurdering at det ikke er behov for å lovfeste at den sentrale informasjonstjenesten skal ha tilgang til slik informasjon. Informasjon om søknads- og tillatelsesprosedyrer er offentlig informasjon, jf. blant annet offentleglova. Når det gjelder prosedyrer for behandling av anmodninger om tilgang til informasjon, er det etter departementets vurdering ikke behov for å lovfeste dette. Dersom det oppstår behov for standardisering av slik tilgang, vil dette trolig kunne løses gjennom frivillig samarbeid. Departementet mener for øvrig at det ikke følger av lovutkastet at nettoperatør har plikt til å opprette web-kontaktpunkt for henvendelser, men at for større nettoperatører kan dette være en hensiktsmessig løsning. Som Energi Norge peker på, er det kun krav om at det skal finnes informasjon om søknads- og tillatelsesprosedyrer for etablering av høyhastighetsnett i den sentrale informasjonstjenesten. Departementet kan likevel ikke se at denne avgrensningen skal være til hinder for koordinering og samordning av for eksempel gravearbeider.

Departementet har merket seg Nkoms kommentarer vedrørende sikkerheten til sentral informasjonstjeneste og forslaget om at det bør framgå i lovteksten at utpekt virksomhet må ivareta informasjonssikkerheten. Departementet har justert forslag til § 20 i tråd med dette. Departementet viser også til at Nkom uttaler at det er uklart om den sentrale informasjonstjenesten skal ha tilgang til informasjon som er omfattet av unntaksbestemmelsen i § 12. Departementet er enig i dette og har derfor justert forslaget til § 12. Departementet foreslår at unntakene i § 12 også skal omfatte § 21.

Departementet viser til DNKs kommentar om at opplysninger om Nødnett ikke bør være tilgjengelige i den sentrale informasjonstjenesten. Etter departementets oppfatning må dette vurderes nærmere av Nkom ut fra de kriterier som er satt for å gi unntak i § 12.

Departementet har på bakgrunn av det opprinnelige forslaget, jf. høringsnotatet, og de innkomne høringssvarene, kommet til at det framstår som mest hensiktsmessig å foreslå en implementering av den sentrale informasjonstjenesten som innebærer at Nkom får denne oppgaven. Det foreslås videre at den sentrale informasjonstjenesten skal legge til rette for utveksling av opplysninger om planlagte- og pågående bygge- og anleggsarbeider, jf. forslag til § 11, søknads- og tillatelses-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

prosedyrer for bygge- og anleggsarbeider ved utbygging av høyhastighetsnett samt eksisterende infrastruktur på et overordnet nivå. Departementet har innhentet en ekstern utredning av konsultentselskapet Nexia (nå: Analysis Mason), «*Bredbåndsutbyggingsloven – løsninger, kostnader og finansiering av informasjonstjeneste, tilsyn og tvisteløsning*» se nærmere omtale i kapittel 14, om blant annet løsning for sentral informasjonstjeneste som følge av implementering av bredbåndsutbyggingsdirektivet i Norge. I utredningen vurderes ulike alternative innretninger av sentral informasjonstjeneste. Ett av alternativene er en såkalt «utvidet minimumsløsning» som skal legge til rette for at bredbåndsutbyggere via den sentrale informasjonstjenesten skal få en liste med kontaktinformasjon til nettoperatører i et definert geografisk interesseområde, for eventuelt å anmode om samordning av bygge- og anleggsarbeider og/eller tilgang til eksisterende infrastruktur i dette geografiske interesseområdet. I det

aktuelle alternativet skal nettoperatør kunne markere polygoner eller kilometerruter på et kart eller laste opp filer med tilsvarende geografiske data. Bredbåndsutbyggere vil kunne definere sine interesseområder som utgangspunkt for søk i den sentrale informasjonstjenesten på tilsvarende måte. Departementet anser at en slik «utvidet minimumsløsning» kan innebære en hensiktsmessig avveining mellom nytte for bredbåndsutbyggere som følge av tjenesten og den ekstra byrde nettoperatører blir pålagt gjennom plikt til å rapportere informasjon til tjenesten. Tjenesten bør kunne utvides over tid dersom dette anses som formålstjenlig. Tjenesten bør i prinsippet kunne integreres med allerede eksisterende eller nye løsninger slik at utbyggere ikke nødvendigvis behøver å forholde seg til flere systemer. Departementet mener at den detaljerte tekniske og organisatoriske utformingen av sentral informasjonstjeneste bør overlates til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

10 Tillatelser

10.1 Høringsnotatets forslag

For å sikre at tillatelsesprosedyrer ikke utgjør et hinder for investeringer i høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, oppstiller direktivets artikkel 7 nummer 3 krav om at søknad om tillatelse eller avslag på søknad om tillatelse, hvor slik er nødvendig for etablering av høyhastighetsnett, skal avgjøres innen fire måneder.

Det framgår ikke klart av direktivet hvilke type tillatelser direktivets bestemmelse er ment å omfatte. Departementet har kommet til at dette må omfatte tillatelser som er direkte knyttet til etablering av infrastruktur for høyhastighetsnett. I Norge vil dette gjelde for anleggsarbeider som er søknadspliktige etter veglova eller etter plan- og bygningsloven. Etter plan- og bygningsloven vil bygge- og anleggsarbeider for etablering av høyhastighetsnett være søknadspliktig kun i de tilfeller der arbeidene medfører at det etableres søknadspliktige konstruksjoner eller anlegg, der gravearbeider innebærer vesentlige terrenginngrep eller i de tilfeller det må søkes om dispensasjon fra plan som ikke er del av byggesøknad.

Av direktivet framgår det at i de tilfeller der en tidsfrist allerede er etablert ved lov, skal ikke denne påvirkes. Når det gjelder eventuelle søknader om anleggsarbeider i forbindelse med etablering av høyhastighetsnett som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven, er tidsfristene i direktivets artikkel 7 på fire måneder etter departementets syn ivaretatt i plan- og bygningsloven §§ 21-7 og 21-8 og i forskrift gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven (Forskrift 23. mars 2010 nr. 488 om byggesak (byggesaksforskriften)) kapittel 7 som gir nærmere regler om tidsfrister for saksbehandling. Norge oppfylder dermed direktivets krav om at søknad om tillatelse skal innvilges eller avslås innen fire måneder fra mottak av fullstendig søknad, gjennom plan- og bygningslovgivningen.

I forskrift 8. oktober 2013 nr. 1212 om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg (ledningsforskriften) finnes det ingen tidsfrist for behandling av søknad om tillatelse. Departemen-

tet foreslo derfor i høringsnotatet en endring av ledningsforskriften § 4. I forslag til nytt fjerde ledd i denne bestemmelsen foreslo departementet at vegmyndigheten skal avgjøre søknad om tillatelse knyttet til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon innen fire måneder fra mottak av fullstendig søknad.

Direktivets krav om at eventuelle avslag skal begrunnes behørig basert på objektive og rimelege, transparente og ikke-diskriminerende kriterier, nødvendiggjør ingen endring i norsk rett ettersom dette allerede følger av forvaltningsrettens krav til saksbehandling i offentlig forvaltning.

10.2 Høringsinstansenes syn

Abelia, Energi Norge, Telenor, Lyse Fiber og Viken Fiber mener alle at den foreslåtte saksbehandlingstiden er for lang. Abelia skriver at «[e]n standardisert, eller øvre grense, på saksbehandlingstid vil gjøre det mulig for nettoperatorene å gi sine kunder mer treffsikker informasjon». Energi Norge mener på sin side at «[e]n saksbehandlingstid på 4 måneder er lang tid dersom søknaden er fullstendig. Det synes rimelig at vegmyndigheten gis den samme frist for behandling som nettoperatør pålegges i saker etter § 7 i utkast til lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon». Telenor mener at «[d]et bør legges opp til standardiserte saksbehandlingstider som gjør prosessen forutsigbar, gjerne basert på prosedyrer som følger av saksbehandlingsbestemmelsene i Plan- og bygningsloven». Telenor mener «[a]t en saksbehandlingstid på 14 dager normalt vil være tilstrekkelig». Mens Viken Fiber mener at «[l]ang saksbehandlingstid hemmer naturlig nok utbyggingstakt, det vil stå i veien for fremdrift i utbygging av høyhastighetsnett, og kan i verste fall bety at enkelte utbyggingsprosjekter nedprioriteres». Lyse Fiber mener generelt at «saksbehandlingstid for offentlige etater må være kortere enn det som er foreslått i høringsnotatet». En lengre saksbehandlingstid er ifølge Lyse ikke i samsvar med selskapets utbyggingstakt.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

10.3 Departementets vurdering

Departementet har som nevnt over foreslått en saksbehandlingsfrist på fire måneder for vegmyndigheten til å avgjøre søknad om tillatelser knyttet til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Flere av høringsinstansene tar imidlertid til orde for kortere saksbehandlingsfrist. Departementet har forståelse for at det kan hevdes at kortere saksbehandlingstid bedre vil kunne legge til rette for, og intensivere, utbygging av høyhastighetsnett, men finner likevel ikke at det er tilstrekkelig grunnlag til å stille strengere krav til saksbehandlingstid enn det som følger av direktivet på dette punkt. Samtidig understrekes

det at forvaltningslovens regler om at en sak skal forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold jf. § 11a, også gjelder. Selv om det er angitt en konkret frist til å avgjøre søknad om tillatelser knyttet til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon etter plan- og bygningsloven og i forslag til endring av ledningsforskrift, vil fortsatt kravet til å avgjøre saken uten ugrunnet opphold gjelde. Det er viktig at det ikke brukes unødig lang tid på å ferdigstille søknader om tillatelse eller at søknader blir liggende ubehandlet til nær opptil fire måneders fristen.

En fire måneders frist synes videre også å være på linje med det flere andre land har lagt seg på.

11 Infrastruktur i bygninger

11.1 Høringsnotatets forslag

For at brukerne skal få tilgang til høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, må høyhastighetsnett bygges ut og nå fram til bygninger der brukerne oppholder seg (bolig, arbeidsplass med videre). Departementet foreslo derfor i høringen nye krav til infrastruktur i bygninger. Alle nybygg og bygninger som gjennomgår større renoveringsarbeid, skal være klargjort innvendig med fysisk infrastruktur for framføring av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon fram til nettermineringspunkt. Plikten ble foreslått å gjelde både for boliger og næringsbygg som har oppholdsrom og hvor det er søkt om byggetillatelse etter 31. desember 2016. Departementet foreslo at bygninger uten oppholdsrom, som for eksempel rene lagerbygg, tekniske bygg og produksjonslokaler uten oppholdsrom, ikke skulle omfattes.

I høringsdokumentet er større renoveringsarbeider definert som «*bygge- og anleggsarbeid i eller på bygning med oppholdsrom som omfatter hele eller vesentlige deler av den fysiske infrastrukturen i bygningen som er egnet for elektronisk kommunikasjon*». Også renoveringsarbeid som i utgangspunktet ikke er søknadspliktig tiltak etter plan- og bygningsloven vil være omfattet av plikten.

Videre ble det foreslått å innføre en plikt om at bygninger med flere bruksenheter skal utstyres med tilkoblingspunkt. I henhold til direktivet skal denne plikten kun gjelde for bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner for boliger, men departementet mente at det er like relevant for næringsbygg med flere bruksenheter og foreslo derfor at plikten også skulle gjelde disse.

Plikten skal gjelde uavhengig av hvem som er tiltakshaver, det vil si at både private og offentlige tiltakshavere omfattes.

Departementet foreslo to unntak fra plikten til etablering av fysisk infrastruktur og tilkoblingspunkt i bygninger, på bakgrunn av utviklingen innen trådløse teknologier, og fordi behovet for fysisk infrastruktur i bygninger på sikt kan tenkes redusert. Det ble foreslått et unntak for bygninger der det innendørs vil foreligge tilbud om trådløst

høyhastighetsnett, eller der det er planlagt etablert slikt tilbud. Det ble videre også foreslått å gi unntak for bygninger i områder hvor det ikke foreligger eller kan forventes å foreligge tilbud om høyhastighetsnett.

Departementet foreslo i høringen at den som er bruksberettiget til tilkoblingspunkt og fysisk infrastruktur i bygninger, skal imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang fra tilbyder av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.

Det ble foreslått at denne tilgangsplikten ikke skal gjelde der den bruksberettigede ikke selv er eier av den fysiske infrastrukturen i bygningen eller tilkoblingspunktet.

11.2 Høringsinstansenes syn

De av høringsinstansene som har kommentert forslaget til krav til infrastruktur i bygninger er stort sett positive til forslaget, med unntak av *Boligprodusentenes forening* som ikke støtter forslaget. Boligprodusentenes forening peker på at det bygges for få nye boliger i Norge og at skjerpede tekniske krav til nye boliger har vært kostnadsdrivende og bidratt til å svekke boligfornyingen. Boligprodusentenes forening «*finner det også betenkelig at lovforslaget på mange måter bidrar til å styrke dagens monopolsituasjon for de kommersielle bredbåndsutbyggerne*». Denne monopolsituasjonen, der boligeiere blir låst til den lokale bredbåndstilbyderen, er etter deres mening prisdrirende og hindrer kostnadseffektive løsninger for elektronisk kommunikasjon for kundene. Videre mener Boligprodusentenes forening at lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad reflekterer at utviklingen går i retning av mobilt bredbånd og trådløse elektroniske kommunikasjonsløsninger internt i bygningene og at man binder seg til en fysisk bredbåndsteknologi som kan bli avløst av trådløse teknologier. Boligprodusentenes forening viser til at som argument for lovforslaget har man pekt på Internet of Things (IoT) og nettbaserte løsninger for oppdatering og overvåking av «ting», men at de «*vanskelig [kan] se at slik kommunikasjon vil*

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

kreve de dataoverføringskapasitetene som lovforslaget legger opp til 30 Mbit/sek».

Langt de fleste høringsinstansene som har inn-gitt merknader når det gjelder forslag til bestem-melser om krav til infrastruktur i bygninger mener de foreslåtte unntakene er for vide. Særlig gjelder dette unntakene for bygninger hvor det foreligger eller hvor det kan forventes å ville fore-ligge innendørs dekning fra trådløst høyhastig-hetsnett og bygninger i områder hvor det ikke kan forventes å foreligge tilbud om høyhastighets-nett (Abelia, Lyse Fiber AS, NextGenTel AS, NTE AS, Telenor, Telia og Viken Fiber).

NextGenTel peker på at kostnadene er relativt beskjedne sett i forhold til totalkostnaden ved nybygging og renovering, og langt lavere enn kostnaden som ville påløpt ved eventuelt å gjøre dette etter at bygget er satt opp. NextGenTel mener i tillegg at bestemmelsen «*[i]kke er teknolo-ginøytral og at det kan tenkes at utbygging av kon-kurrerende tilbud vil kunne finne sted også i områ-der med trådløs dekning. Dessuten er det ikke uten-kelig at utbyggere av trådløst nett også vil kunne gjøre nytte av at bygninger er klargjort for utbygging av høyhastighetsnett.*

IKT Norge mener at «*[d]et kan være tilfeller f.eks. «fritidsboliger, kirkebygg, monumenter, bygnin-ger av historisk verdi» med mer er avgjørende for å kunne fremføre både kablet og trådløst nett for elek-tronisk kommunikasjon. Også i bygninger hvor det «forventes å ville foreligge innendørs dekning fra trådløst høyhastighetsnett» kan det være nødvendig å fremføre for nettopp å sikre «innendørs dekning fra trådløst høyhastighetsnett». I flere tilfeller er det nødvendig å bygge det trådløse nettverket/basestasjo-nene inne i bygningsmassen pga materialvalg som blokkerer for radiobølger.*

Telia er skeptisk til forslag om unntak fra klar-gjøringsplikten for høyhastighetsnett og mener for-slaget bærer preg av at departementet kun har hatt utbygging av faste høyhastighetsnett i tankene ved utforming av lovforslaget, og ikke mobile høyhas-tighetsnett. Telia mener «*[a]t nye og nyrenoverte bygg er klargjorte for installasjon av høyhastighets-nett vil nemlig kunne være positivt i forhold til utrul-lingen av mobile bredbåndnett. Utbyggere av mobile nett kan også tenkes å kunne dra nytte av et slikt til-tak, bl.a. i forhold til utplassering av repeaterer og annet utstyr for å sikre god innendørsdekning i bygg. Tilgang til bygg for å sikre innendørsdekning er i dag både tidkrevende og kostbart å få til, og tiltaket slik det fremkommer i direktivet vil bidra til å sikre at innendørsdekning kan finne sted på en billigere og mer effektiv måte enn i dag.*

Telenor mener det ikke er hensiktsmessig å innføre et unntak fra plikten til etablering av fysisk infrastruktur og tilkoblingspunkt for bygninger der det kan forventes å foreligge innendørs dek-ning fra trådløst høyhastighetsnett. Telenor peker på at «*[be]hov for sikkerhet og beskyttelse av viktig informasjon vil være tilstede også i fremtiden og trådløse løsninger vil neppe tilfredsstillere alle krav til sikring av informasjon. Videre vil kompleksiteten i strømmetjenester også øke, og med det kravet om båndbredde. Det er derfor ikke sikkert at trådløst nett alene vil kunne gi tilstrekkelig kapasitet for å møte en slik utvikling. Fysisk infrastruktur og tråd-løse løsninger vil supplere hverandre.*

Telenor mener videre at det neppe er behov for å gjennomføre direktivets artikkel 9 i norsk rett, idet selskapet prinsipielt er av den oppfatning at alle framtidige bygg bør inneholde infrastruk-tur til elektronisk kommunikasjon på linje med strøm, vann og avløp.

Viken Fiber mener at alle nye bygninger og bygninger som gjennomgår omfattende renove-ring, bør være utstyrt for å få høyhastighetsnett via kabel.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) har konkrete innspill til forståelsen av direktivet og peker på at direktivet ikke synes å skille mel-lom boliger og næringsbygg i artikkel 8 nummer 1, jf. lovutkastet § 13 første ledd. Nkom viser til at det i den danske oversettelsen av direk-tivet er fastsatt at «alle nyopførte bygninger på slutbrukerens område» skal klargjøres for framfø-ring av høyhastighetsnett. Nkom mener derfor det ikke er behov for å klargjøre dette slik departementet foreslår i merknaden til bestemmelsen.

Nkom viser til at det foreslås at plikten til å klargjøre bygninger for framføring av høyhastig-hetsnett ikke skal omfatte næringsbygg uten opp-holdsrom, for eksempel rene lagerbygg, tekniske bygg og produksjonslokaler. Nkom kan ikke se at direktivet unntar slike bygg. Nkom mener bruk av bredbånd er aktuelt også i slike bygg, for eksem-pel i forbindelse med tingenes internett, og mener derfor at et slikt unntak ikke bør innføres.

Nkom viser videre til det foreslåtte unntaket fra plikten for bygninger der det vil foreligge eller er planlagt etablering av innendørs dekning fra trådløst høyhastighetsnett, og peker på at det «*[k]an det være nyttig å utdype hva man mener med «at det ikke er behov for fysisk infrastruktur i bygningen». Det kan for eksempel nevnes at dette er tilbud om 4G eller annen radioløsning fra utsiden av bygget. Dette for å avgrense unntaket mot trådløs innendørsdekning i form av Wi-Fi o.l.».*

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Nkom viser også til at departementet foreslår unntak for bygninger i områder hvor det ikke foreligger eller kan forventes å foreligge tilbud om høyhastighetsnett. Nkom mener at *«[s]likt unntak vil kunne skape uklare grenser og passer dårlig med målsettingen om at alle skal få tilbud om høyhastighetsnett. Nkom mener derfor at det ikke bør være unntak for slike bygninger»*.

Nkom gjør oppmerksom på at det foreligger internasjonale installasjonsstandarder, typisk standarder utgitt av Norsk Elektroteknisk Komite (NEK), som stiller krav til strukturert kabling i bygg. Nkom vil ofte legge til grunn at sikkerhetskrav til elektroniske kommunikasjonsnett er oppfylt så lenge slike standarder følges. Nkom mener derfor at det bør framgå i omtalen av dette punktet at ekomloven med forskrifter vil ha forrang ved eventuelle avvik mellom ekomregelverket og bredbåndsutbyggingsloven. Nkom mener videre at det bør inn en referanse til NEK 399 og 400 i merknadene til § 13, jf. merknadene til § 14.

NTE, Lyse Fiber og Viken Fiber ønsker en klar definisjon av infrastrukturen som skal brukes og at denne må være mest mulig tidløs. Disse høringsinstansene oppfordrer videre til at det bør trekkes rør som er egnet til framføring av alle typer signalkabler for elektronisk kommunikasjon i bygninger som skal klargjøres for høyhastighetsnett.

Nelfo er positiv til at de foreslåtte merknadene til § 14 inneholder en referanse til NEK 399 «Tilknytningspunkt for el- og ekomnett», men mener at referansen også bør inn i selve lovbestemmelsen. Nelfo peker på at den aktuelle standarden gir en standardisert løsning for et termineringspunkt og et klart eierskifteskilte, men at standarden i dag er begrenset til boliger. Nelfo opplyser at standarden er under revisjon og vil omhandle alle bygningstyper. Nelfo viser til at også en referanse til norsk standard (NS 3931 «Elektrotekniske installasjoner i boliger») bør inn i lovbestemmelsen. Denne standarden beskriver fysisk infrastruktur i boliger, det vil si tilgang til de enkelte rom fra et sentralt punkt i boligen. Nelfo skriver at *«[s]elv om bredbåndsutbyggingsloven er teknologinøytral er det viktig at det legges til rette for en fysisk infrastruktur også for kablene systemer allerede i prosjektering/utbygging.»* Dette er ifølge Nelfo en fordel ettersom kablede systemer er bedre sikret når det gjelder interferens og at de fleste frekvenser for bruk internt i bygg er fribruksfrekvenser uten krav til beskyttelse.

11.3 Departementets vurdering

Departementet har i forslag til § 13 om krav om etablering av infrastruktur i bygninger, foreslått flere unntak fra plikten til å etablere slik infrastruktur. Svært mange av høringsinstansene er imidlertid kritiske til de foreslåtte unntakene og mener at disse er for vide. Dette gjelder særlig de foreslåtte unntakene i § 13 tredje ledd nummer 2 om at det ikke skal være krav til infrastruktur i bygninger der det er eller hvor det er planlagt trådløst høyhastighetsnett og tredje ledd nummer 3 om at bygninger i områder hvor det ikke foreligger eller kan forventes å foreligge tilbud om høyhastighetsnett skal være unntatt. Høringsinstansene peker blant annet på at kostnadene ved slike tiltak er relativt beskjedne i forhold til totalkostnaden og langt lavere enn kostnaden vil være dersom dette gjøres etter at bygningen er ført opp. Telia peker på at slik infrastruktur også kan være av betydning ved etablering av mobilt bredbånd mens Telenor peker på behovet for sikkerhet og beskyttelse av viktig informasjon, og at trådløse løsninger ikke nødvendigvis vil tilfredsstille alle krav til sikring av informasjon. I tillegg synes slike unntak i liten grad å være i overensstemmelse med målsettingen om at alle skal ha tilgang til høyhastighetsnett. Departementet har derfor etter en samlet vurdering kommet til at unntakene i § 13 tredje ledd nummer 2 og 3 i høringsnotatet bør utgå. Departementet vil begrense unntakene etter denne bestemmelsen kun til visse typer av bygninger og kun i de tilfeller hvor kostnadene for klargjøring for høyhastighetsnett vil være uforholdsmessig høye. Departementet mener det er nødvendig med en mulighet for å gjøre unntak i særlige tilfeller der kostnadene viser seg å bli uforholdsmessig høye.

Nkom bemerker at det i forslaget synes å være innført et skille mellom boliger og næringsbygg som ikke følger av direktivet. Departementet er enig i Nkoms merknad og har endret merknaden til bestemmelsen på dette punkt. Videre peker Nkom på at unntaket fra plikten som gjøres i forslaget for næringsbygg uten oppholdsrom, savner motstykke i direktivet. Departementet er enig med Nkom i at et krav til infrastruktur i bygninger er like relevant for lagerbygg, tekniske bygg og produksjonslokaler som for boliger, og at det heller ikke synes å være anledning til å gjøre et slikt unntak etter direktivet. Departementet har derfor fjernet denne sonderingen i merknaden til bestemmelsen. Departementet har videre kommet til at begrepet «bygninger med oppholdsrom» som benyttes i forslaget er lite treffende, og benytter

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

heller «bygninger hvor det normalt oppholder seg sluttbrukere». Dette er mer i tråd med en alminnelig norsk forståelse av det engelske begrepet «at the end-user's location».

Når det gjelder merknadene fra Boligprodusentenes forening om at skjerpede tekniske krav for nye boliger kan virke kostnadsdrivende, viser departementet til at de foreslåtte kravene hverken er teknisk eller økonomisk svært krevende. Kostnadene ved de foreslåtte kravene antas å være relativt beskjedne sett i forhold til totalkostnaden ved nybygging, og langt lavere enn kostnaden som ville påløpt ved eventuelt å gjøre dette etter at bygget er oppført. Det må videre kunne antas at de fleste nybygg allerede i dag prosjekteres og etableres med infrastruktur for høyhastighets elektronisk kommunikasjon, og at det foreslåtte kravet til infrastruktur i bygninger således ikke utgjør et tyngende tilleggskrav. Et slikt krav er videre i tråd med regjeringens ambisjon om god bredbåndsinfrastruktur over hele landet.

Boligprodusentenes forening hevder videre at lovforslaget på mange måte bidrar til å styrke dagens monopolsituasjon der boligeiere blir låst til den lokale bredbåndstilbyderen. Til dette vil departementet bemerke at det kun er snakk om å etablere trekkør inne i bygninger og at et slikt tiltak snarere vil bidra til å legge til rette for konkurranse mellom ulike aktører, enn å støtte opp om en enkelt aktør. Videre vil også plikten til å utstyre bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner med et tilkoblingspunkt bidra til å legge til rette for at brukerne skal kunne velge mellom ulike tilbydere og bytte mellom ulike bredbåndstilbydere.

Når det gjelder Boligprodusentenes forenings merknad om at man binder seg til en fysisk bredbåndsteknologi, og at lovforslaget i liten grad tar inn over seg at utviklingen går i retning av mobilt bredbånd og trådløse løsninger for elektronisk kommunikasjon, viser departementet til at det selv for mobilt bredbånd vil kunne være nyttig med slike tiltak blant annet når det gjelder utplas-

sering av repetere og annet utstyr for å sikre god innendørsdekning i bygg, jf. høringssvar fra Telia. Telia viser til at tilgang til bygg for å sikre innendørsdekning i dag er både tidkrevende og kostbart å få til, og at tiltaket slik det framkommer i direktivet vil bidra til å sikre at innendørsdekning kan etableres på en billigere og mer effektiv måte enn i dag.

Når det gjelder Viken Fibers kommentar om at det bør gjelde et krav om høyhastighetsnett via kabel i alle nye bygninger og bygninger som gjennomgår omfattende renovering, viser departementet til at reguleringen er ment å være teknologinøytral og at pliktene således vil kunne oppfylles ved etablering av fysisk infrastruktur som er egnet til framføring av høyhastighetsnett basert på både kablet og trådløst nett. Et krav om høyhastighetsnett via kabel vil bryte med teknologinøytralitetsprinsippet i norsk regulering for elektronisk kommunikasjon og også med direktivets krav på dette punkt.

Til Nkoms og Nelfos merknader til bruken av henvisninger til standarder i både merknadene til bestemmelsene og i selve lovbestemmelsene, viser departementet til at det er tatt inn en henvisning til NEK 399 og NS 3931 i merknadene til § 13. For øvrig er henvisningen til NEK 399 i merknadene til henholdsvis §§ 13 og 14 oppdatert med ny henvisning til NEK 399:2018.

Standarder utarbeides av bransjen selv. Selv om relevante standarder vil gi veiledning til en konkret lovbestemmelse, anser departementet det ikke som hensiktsmessig å inkludere slike standarder i bestemmelsens ordlyd.

Departementet er enig i prinsippet om at ekomloven med forskrifter vil ha forrang ved eventuell motstrid mellom ekomregelverket og bredbåndsutbyggingsloven, slik Nkom peker på. Departementet viser til at dette prinsippet framgår av direktivet og er inntatt i § 2 Saklig virkeområde i forslag til lov, og kan ikke se at det er behov for å gjenta dette i omtalen av denne bestemmelsen (§ 13).

12 Øvrige forslag

12.1 Tvisteløsning

12.1.1 Høringsnotatets forslag

Direktivets artikkel 10 nummer 1 krever at det skal opprettes ett eller flere organer nasjonalt med oppgave å behandle tvister som vil kunne oppstå i forbindelse med praktiseringen av direktivets bestemmelser om tilgang til fysisk infrastruktur (artikkel 3), samordning av bygge- og anleggsarbeider (artikkel 5), tilgang til informasjon (artikkel 4 og 6) og tilgang til infrastruktur i bygninger (artikkel 8). Etter artikkel 10 nummer 2 framgår det videre at tvisteløsningsorganet eller -organene må være rettslig og funksjonelt adskilt fra enhver nettoperatør som omfattes av direktivet, jf. definisjonen av nettoperatør i direktivets artikkel 2 nummer 1. Det kan utpekes ett eller flere kompetente organer nasjonalt, regionalt eller lokalt for å utføre de oppgaver som er tenkt lagt til tvisteløsningsorganet. Det kan bestemmes at nasjonalt tvisteløsningsorgan kan kreve gebyr for å utføre de oppgaver organet blir pålagt. Tilsvarende gjelder for sentral informasjonstjeneste. Siden direktivet ikke gjelder tilgang til selve veigrunnen, vil etablering av et tvisteløsningsorgan ikke berøre eksisterende klagesystem fastsatt i ledningsforskriften § 21.

Det eksisterer per i dag ikke et tvisteløsningsorgan med kompetanse til å behandle tvister som kan oppstå i forbindelse med direktivets bestemmelser. Det finnes imidlertid en rekke sektormyndigheter med kompetanse til å avgjøre tvister på hvert sitt område, for eksempel Nkom på området for elektronisk kommunikasjon, NVE med ansvar for tvister etter energiloven, og kommunene og fylkesmenn med ansvaret på området for plan- og bygningsrett. I tillegg er det etablert flere uavhengige nemnder, slik som Brukerklagenemnd for elektronisk kommunikasjon, som det kan vurderes å gi utvidet kompetanse til, slik at de også kan benyttes for denne type oppgaver.

Departementet skisserte i høringsnotatet fire ulike alternativer som de mest aktuelle for å implementere tvisteløsningsordningen i direktivet:

- funksjonen kan legges til ett av de eksisterende forvaltningsorganene på de tilgrensende rettsområdene,
- oppgavene kan fordeles mellom flere av disse, avhengig av ansvarsområde,
- én av de eksisterende nemndene på tilgrensende områder kan utpekes, eller
- et nytt organ kan opprettes for formålet.

Det er ikke åpenbart hvilken sektormyndighet som vil være best egnet til å løse oppgavene som tvisteløsningsorgan. Selv om Nkom er sektormyndighet på området for elektronisk kommunikasjon, vil tvistene som kan oppstå kunne gjelde tilgang til fysiske infrastrukturer som ligger utenfor Nkoms tilsynsområde. Tilsvarende gjelder for mange av problemstillingene som tvisteløsningsorganet skal ta stilling til og løse. Nkom tar ikke stilling til prisspørsmålet i forbindelse med ekspropriasjon etter ekomloven § 12-3, men har erfaring med å fastsette for eksempel maksimalpris for tilgang til ekomnett. Nkom har også omfattende generell kompetanse og kunnskap om høyhastighetsnett som den foreslåtte loven skal fremme utbyggingen av. En klar fordel med å velge Nkom er at minst én av partene i tvisten alltid vil være tilbyder av elektronisk kommunikasjon.

Departementet har vurdert muligheten for å spre oppgaven mellom flere instanser, for eksempel mellom NVE, Vegdirektoratet og Nkom. Selv om en slik spredning på den ene siden vil kunne bidra til at tvisteløsningsorganet til enhver tid vil inneha særkompetanse på den infrastrukturen som tvisten gjelder, for eksempel at NVE behandler tvister knyttet til felles utnyttelse av strøminfrastruktur, er ulempen med dette alternativet at det oppstår en risiko for utvikling av ulik praksis fra sektorområde til sektorområde. En slik delt løsning vil etter departementets syn ikke ivareta formålet med den foreslåtte loven på en tilfredsstillende måte.

Eksisterende uavhengige nemnder på tilgrensende områder, for eksempel Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon, håndterer i dag tvister i forbrukerforhold. En helt annen kompetanse må eventuelt bygges opp for å kunne hånd-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

tere tvister etter den foreslåtte loven. Dette vurderes som et mer kostnadskrevende alternativ, spesielt når en ikke har kunnskap om antallet tvister og kompleksiteten av disse.

Å opprette et nytt dedikert tvisteløsningsorgan som er spesielt tilpasset formålet, kan i utgangspunktet framstå som et godt alternativ. Det vil imidlertid trolig være klart mer kostbart og tidkrevende å etablere et nytt organ med kompetanse fra de ulike fysiske infrastrukturene som omfattes av reguleringen, herunder kunnskap og kompetanse relatert til økonomiske og tekniske spørsmål som vil kunne oppstå. Det forhold at en ikke har kunnskap om antallet tvister og kompleksiteten av disse, taler også imot dette alternativet.

Samlet sett anbefalte departementet at Nkom velges som tvisteløsningsorgan. I Sverige, Danmark og Finland har valget falt på Nkoms søsterorganisasjoner. Departementet ser for seg at utfordringene med manglende kompetanse vedrørende annen infrastruktur enn ekomnett kan kompenseres ved å opprette en ekspertgruppe bestående av personer fra ulike relevante sektorer, som Nkom kan knytte til seg ved tvistebehandlingen.

12.1.2 Høringsinstansenes syn

Energi Norge uttaler at det er naturlig at Nkom blir tvisteløsningsorgan, og at det må avklares om tvisteløsningsorganets vedtak kan tvangsgjennomføres.

Nasjonalt Breibandråd anbefaler at tvisteløsning legges til Nkom.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) viser til at departementet foreslår at Nkom velges som tvisteløsningsorgan, og deler departementets syn om at dette kan være hensiktsmessig. Tilsynet anser det som viktig at det avsettes tilstrekkelige ressurser for Nkoms håndtering av en slik oppgave.

NextGenTel mener at tvisteløsningsorganet også må ha kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr.

Nordland fylkeskommune mener at tvisteløsning bør legges til Nkom.

Norsk vann mener at det er viktig at den foreslåtte ekspertgruppen opprettes og at personer med vann- og avløpskompetanse er representert i gruppen.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) mener at «det bør framgå av lovteksten direkte at tvisteløsningsorganet plikter å rådføre seg med PST og NSM i forbindelse med håndtering av saker som gjelder sikkerhetsmessige forhold».

Statens vegvesen (SVV) ser positivt på etablering av et tvisteløsningsorgan som kan ivareta uenigheter og tvister før saken bringes over til domstol. Etaten mener imidlertid at det må avklares hvilke tvister organet skal behandle, og hvem som skal delta i tvisteløsningsorganet. Videre mener SVV at avgjørelse om hva som er ledig kapasitet må ligge hos ledningseier og at spørsmålet om prioritering av ledig kapasitet, dersom det ikke er tilstrekkelig til alle søkere, bør avklares.

12.1.3 Departementets vurdering

Samtlige av høringsinstansene som har uttalt seg om valg av tvisteløsningsorgan har pekt på Nkom som det mest naturlige valget. I tillegg viser departementet til at minst én av partene i en eventuell tvist normalt vil ha tilhørighet til sektoren for elektronisk kommunikasjon. Departementet opprettholder derfor forslaget om at Nkom bør være tvisteløsningsorgan.

Departementet antar at de vanskeligste tvistene vil oppstå om tilgang til fysisk infrastruktur (artikkel 3), og eventuelt prissetting av slik tilgang.

I rapporten *Implementation of the Broadband Cost Reduction Directive* 7. desember 2017 fra Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC), gjennomgås erfaringene i EU med bredbåndsutbyggingsdirektivet. Departementet har merket seg at det har vært relativt få saker som er bragt inn for de respektive tvisteløsningsorganene.

Departementet konkluderer med at Nkom skal være nasjonalt tvisteløsningsorgan etter loven.

Hensyntatt de korte tidsfristene tvisteløsningsorganet er pålagt, samt hensynet til fleksibilitet og kostnadseffektivitet, mener departementet at det bør være opp til Nkom å organisere en tilstrekkelig kompetent og hurtig avvikling av tvistesakene. Departementet mener at det ikke bør være et absolutt krav at det skal utnevnes en fast ekspertgruppe. Det er tilstrekkelig at Nkom ved behov innhenter ekspertise hos den myndighet som normalt er sektormyndighet for den aktuelle infrastrukturen, eller annen uavhengig, objektiv og kompetent kompetanse om den aktuelle infrastrukturen. Geografiske særegenheter kan også tilsi en mer fleksibel løsning enn en fast ekspertgruppe. Nkom kan da velge å ta direkte kontakt med lokal ekspertise. Basert på erfaringene fra andre europeiske land er det grunn til å tro at antall tvistesaker vil være relativt begrenset og

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

avta etter hvert som ordningen har fått virke. I Sverige behandlet PTS for eksempel fire tvistesaker i det første året etter etablering av ordningen. Behovet for å høre andre myndigheter og eksperter antas også å avta noe etter hvert som tvisteløsningsorganet utvikler en praksis om tilgang til forskjellige typer infrastruktur.

Departementet har merket seg PSTs anførsel om at det bør framgå av lovteksten direkte at tvisteløsningsorganet plikter å rådføre seg med PST og NSM i forbindelse med håndtering av saker som gjelder sikkerhetsmessige forhold. Departementet mener at tvisteløsningsorganet må utvikle gode rutiner for å høre NSM om spørsmål knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap, og PST når det gjelder nasjonal sikkerhet. Departementet understreker at NSM, som fagmyndighet på sikkerhetslovens område, må involveres der tvisteløsningsorganet skal avgjøre saker knyttet til nasjonale sikkerhetsinteresser. Departementet har justert merknaden til forslag til § 12 slik at dette framgår eksplisitt.

Dersom det oppstår situasjoner hvor en myndighet selv er nettoperør og part i en tvisteløsnings sak etter loven, skal nevnte myndighet etter departementets vurdering vurderes som nettoperør. Spørsmålet om tilgang til den aktuelle infrastrukturen skal i disse tilfellene ikke anses som myndighetsutøvelse av den angjeldende myndigheten. I slike tilfeller skal heller ikke den angjeldende myndigheten høres av tvisteløsningsorganet i annen egenskap enn som part i saken.

Til Energi Norges anførsler om at tvisteløsningsorganets avgjørelser må kunne tvangsgjennomføres, viser departementet til at det er de alminnelige forvaltningsrettslige prinsippene som vil gjelde, bortsett fra at det ikke vil være anledning til å påklage vedtak fra tvisteløsningsorganet til overordnet forvaltningsorgan.

Departementet legger opp til at avgjørelser fattet av Nkom som tvisteløsningsorgan følger alminnelig forvaltningslov så langt det passer. Utgangspunktet i norsk forvaltningsrett er at enkeltvedtak skal iverksettes så snart det er gyldig fattet med mindre annet ikrafttredelsestidspunkt framgår av vedtaket. Dette gjelder selv om vedtaket blir påklaget. Etter forslaget vil det imidlertid ikke foreligge alminnelig forvaltningsrettslig klageadgang på vedtak fattet av tvisteløsningsorganet. Bakgrunnen er den sektorovergripende karakteren av denne typen avgjørelser. Loven gjelder flere forskjellige sektorer hvor det forutsettes særlig sakkunnskap innenfor flere sektorområder, for eksempel både teknisk ekspertise for konkret å vurdere anmodningen

om tilgang til og samordning av forskjellige type infrastruktur, og sektorspesifikk økonomisk ekspertise med hensyn til hva som vil være rimelig pris for slik tilgang. Formålet med direktivet er å senke kostnadene for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, og det anses ikke hensiktsmessig å etablere et nytt klageorgan som vil medføre kostnader og tidsbruk. Direktivet forutsetter at tvisteløsningsorganet skal være juridisk og funksjonelt uavhengig av enhver nettoperør. I tillegg kommer at det er viktig for partene å få tvistene avgjort hurtig og effektivt, for at for eksempel ikke anleggsarbeid eller lignende skal forsinkes unødvendig. Partene vil derfor være henvist til eventuelt å bringe saken inn for domstolene.

12.2 Tilsyn

12.2.1 Høringsnotatets forslag

Nkom fører i dag tilsyn på området for elektronisk kommunikasjon med hjemmel i ekomloven kapittel 10, og har et generelt tilsynsansvar etter ekomloven for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven oppfylles, jf. § 10-1.

Tilsynet skal blant annet sikre tilbydere tilgang til nett og tjenester og føre tilsyn med samlokaliseringsbestemmelsen i ekomloven § 4-4.

Nkom er også tilsynsmyndighet når det gjelder tilbyders tilretteleggingsplikt etter ekomloven § 2-8, om tilrettelegging for lovbestemt tilgang til informasjon. I tillegg har Nkom et særlig personvernrelatert tilsynsansvar som knyttes opp mot bestemmelsene om tilbyders taushetsplikt i ekomloven § 2-9.

Departementet foreslo på denne bakgrunn at Nkom også skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av bredbåndsutbyggingsloven er oppfylt.

12.2.2 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har merknader til høringsnotatets forslag.

12.2.3 Departementets vurdering

Ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot forslaget i høringsrunden, og departementet opprettholder forslaget om at Nkom skal utføre oppgavene som tilsynsorgan etter loven.

Typiske tilsynsoppgaver vil etter departementets vurdering være å påse at kravene i § 6 om taushetsplikt, i § 13 til etablering av fysisk infra-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

struktur i bygninger og i § 21 om plikt til å gi opplysninger til sentralinformasjonstjeneste følges. For øvrig mener departementet at det ikke er hensiktsmessig å angi nærmer i loven hvordan tilsynet skal organiseres og utføres. Det bør være opp til Nkom selv å organisere tilsynet på en hensiktsmessig måte.

Etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper vil departementet være klageinstans for tilsynsmyndighetens avgjørelser, jf. § 24.

12.3 Sanksjoner og tvangsmulkt

12.3.1 Høringsnotatets forslag

Slik departementet ser det er det viktig at tilsynsmyndigheten har visse sanksjonsmuligheter for å kunne håndheve loven på en best mulig måte. Direktivets artikkel 10 overlater til nasjonale myndigheter å fastsette om, og i tilfelle hvilke, sanksjoner som skal legges til grunn ved overtredelse av nasjonale bestemmelser som gjennomfører direktivet. Den eneste føringen direktivet gir i denne sammenheng er at eventuelle sanksjoner må framstå som hensiktsmessige, effektive og forholdsmessige, i tillegg til å ha en avskrekkende virkning.

Formålet med den nye loven skal være å legge forholdene til rette for en billigere og mer effektiv utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Dette skal blant annet oppnås ved at utbyggerne sikres tilgang til eksisterende fysisk infrastruktur i utbyggingsområdet. For å oppnå dette er tidsaspektet, det vil si rimelig raske avgjørelser og avklaringer, av stor betydning. I denne sammenheng anser departementet tvangsmulkt for å være det mest hensiktsmessige virkemiddel. Det ble derfor i høringsnotatet foreslått i § 19 en hjemmel for å ilegge tvangsmulkt. Muligheten til å ilegge tvangsmulkt er erfaringsmessig et godt og effektivt virkemiddel for å sikre at plikter fastsatt i lov, forskrift eller enkeltvedtak etterleves på en hurtig måte. Tvangsmulkt er ikke å anse som straff for å unnlate å etterkomme et pålegg, men skal være et oppfyllellespress som skal sikre at myndighetens pålegg etterleves. Dette medfører at adgangen til å ilegge tvangsmulkt bortfaller når kravet eller pålegg er oppfylt eller ikke lenger er aktuelt. Tvangsmulkt kan ilegges uavhengig av utvist skyld. Departementet foreslo også å ta inn en lempningsregel om at myndigheten i særlige tilfeller helt eller delvis kan frafalle kravet om påløpt mulkt som en sikkerhetsventil for de tilfellene hvor det etter at vedtaket er fattet kan inntre

forhold som tilsier at kravet helt eller delvis ikke bør forfølges.

I høringsnotatet foreslo departementet innført en egen bestemmelse, jf. § 23, slik at tvangsfullbyrdelse kan skje direkte etter tvangsfullbyrdeslovens regler i § 4-1 siste ledd og § 7-2 bokstav (e). Det vil da ikke være nødvendig med dom for kravet før innkrevingen kan påbegynnes.

Departementet vurderte i høringsnotatet å foreslå kompetanse til også å ilegge overtredelsesgebyr, men kom etter en nærmere vurdering til at dette ikke syntes påkrevd.

12.3.2 Høringsinstansenes syn

Energi Norge uttaler at «*[b]ruk av tvangsmulkt er akseptabelt forutsatt at kravene til nettoperatør er tydelige og gjennomførbare.*»

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) viser til at departementet har vurdert å foreslå kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr, men etter en nærmere vurdering har kommet fram til at dette ikke nødvendigvis er påkrevd. Nkom peker i denne sammenheng på at ved innføringen av overtredelsesgebyr i ekomloven ble overtredelse av bestemmelser som skal sikre tilbydere tilgang til nett og tjenester ansett som «sentrale» i tilknytning til overtredelsesgebyr, jf. Ot.prp.nr. 73 (2006–2007) kapittel 8.5.1. Det samme gjaldt bestemmelsen om samlokalisering i ekomloven § 4-4. Nkom mener at tilgangsbestemmelsene i lovforslaget til dels har samme formål som ekomlovens bestemmelser om tilgang, noe som kan tilsa at også sanksjonsmulighetene bør være de samme. Nkom mener derfor at departementet bør vurdere å innta en bestemmelse i lovforslaget om kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr.

Nkom peker også på at tvangsmulkt vanligvis ikke regnes som sanksjon, jf. NOU 2003: 5 Fra bot til bedring, kapittel 9.4. Nkom mener på denne bakgrunn at overskriften i lovforslagets kapittel 5 bør endres.

12.3.3 Departementets vurdering

Etter departementets vurdering blir hovedhensynet etter bredbåndutbyggingsloven å etablere et tilstrekkelig oppfyllellespress for pliktsubjektene. Konkret vil dette innebære blant annet å stimulere til at nettoperatorene gir riktige opplysninger i riktig tid. Etter departementets vurdering vil det kunne være formålstjenlig å følge opp eventuelle brudd på den foreslåtte reguleringen ved ileggelse av tvangsmulkt. Departementet mener at tvangsmulkt i denne sammenheng i tilstrekkelig grad vil

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ivareta hensynene bak reguleringen, jf. også omtalen av høringsnotatets forslag over. Departementet opprettholder etter dette vurderingen om at det ikke per nå er behov for å kunne ilegge overtredelsesgebyr etter loven. Departementet er imidlertid åpen for å se nærmere på behovet for en slik bestemmelse etter at loven har fått virke en stund.

Departementet er enig med Nkom i at overskriften i kapittel 5 i lovforslaget ikke bør inneholde ordet «sanksjoner». Overskriften i lovforslaget er endret i tråd med dette.

Basert på høringsinstansenes øvrige tilbakemeldinger opprettholdes forslagene om tvangsmulkt, lempningsregel og tvangsfullbyrdelse.

13 Forslag til endringer i andre lover

13.1 Forslag til endring i lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)

Departementet foreslo i høringen en justering i ekomloven § 4-4 annet ledd for å sikre konsistens med begrepene i lovforslaget. Ingen høringssinstanser hadde merknader til dette. Departementet opprettholder derfor forslaget om å endre begrepene «konsentrasjons- eller distribusjonspunkt» til «tilkoblingspunkt», i ekomloven § 4-4 annet ledd, slik at sammenhengen med det foreliggende lovforslaget blir klarere.

13.2 Forslag til endring i lov om vegar (veglova)

13.2.1 Innledning

Forslag til endring i veglova § 32 ble sendt på høring av Samferdselsdepartementet 6. juni 2017, sammen med forslaget til endringer i Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs veg (ledningsforskriften).

Forskriftsarbeidet avdekket behov for noen mindre endringer i veglova. Dette gjaldt dels behovet for å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget for å kreve dekning av vegmyndighetens kostnader ved legging av ledninger i veggrunn, og dels behov for å etablere regler for å sikre framdrift i arbeidene ved legging av ledninger etter at det etter den reviderte ledningsforskriften ikke lenger er anledning til å kreve vederlag for bruk av anleggsgrunn ved slike arbeider. Dette foreslås løst ved at det etableres hjemmel for å kreve tvangsmulkt dersom ledningsarbeider ikke blir gjennomført innen fastsatt frist.

Dekning av vegmyndighetens kostnader

Det er i dag ulike syn på reglene for dekning av vegmyndighetens og vegeiers kostnader ved etablering av ledninger i veggrunn. Dette gjelder både hjemmelsgrunnlag, hvilke typer kostnader som kan kreves dekket, og hva som er rimelige

anslag for disse kostnadene. Særlig lednings-eierne mener adgangen og begrensningene for dekning av vegmyndighetens og vegeiers kostnader ikke er tilstrekkelig regulert, noe som har ført til at praksis og prinsipper for gebyrlegging og størrelsen på gebyrene varierer mye fra kommune til kommune.

Vegmyndigheten har på sin side ikke anledning til å subsidiere kostnadene til annen samfunnsnyttig infrastruktur, gjennom midler avsatt til vegformål. Det er derfor viktig for vegmyndigheten at ledningseier dekker de kostnadene det påfører vegmyndigheten at veggrunnen brukes som framføringstrasé for ledninger.

Ledningseiers erstatningsansvar for skade på vegen er regulert i ledningsforskriften § 17. Det foreslås ingen endringer i erstatningsansvaret, og dette temaet holdes derfor utenfor den videre framstillingen.

13.2.2 Gjeldende rett

Veglova § 32 siste ledd har hjemmel for at departementet i forskrift kan gi regler for dekning av vegmyndighetens kostnader ved etablering av ledninger i veggrunn. Bestemmelsen lyder:

«Departementet gir nærare føresegner om utgiftsdeling og sakshandsaming i samband med løyve etter denne paragrafen og § 30».

Da ledningsforskriften ble vedtatt i 2013 ble det ikke gitt nærmere bestemmelser om utgiftsdeling. I høringsforslaget fra desember 2007 var den såkalte «kostnadsmodellen» foreslått, men den ble ikke videreført i den endelige forskriften.

Mange kommuner tar likevel gebyr, men det skjer altså på annet rettsgrunnlag enn med hjemmel i veglova. Statens vegvesen tar ikke gebyr for sin behandling av tillatelser til legging av ledninger i statlig veggrunn og heller ikke for sin kontroll av slike arbeider.

Det er rettslig uklart hvor langt kommunene kan gå i å kreve gebyr relatert til ledningsarbeider når dette ikke er hjemlet i veglova. Departementet antar at de gebyrene som kommunen i dag bereg-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ner seg på dette området i hovedsak hjemles i vegmyndighetens eiendomsrett.

Ut fra det departementet har fått opplyst tar mange kommuner i dag gebyr for søknad, administrasjon, kontroll og oppfølging av saken, blant annet arbeidsvarsling, skilting og trafikkregulering. En del kommuner krever også et såkalt «forringelsesgebyr» som skal brukes til å dekke følgeskader av gravingen i veggrunn, det vil si økt vedlikeholdsbehov.

Departementet viser i denne sammenhengen til Lovavdelingens uttalelse i sak JDLOV-1985-3110, som tilsier at kommunens adgang til å påberope seg eiendomsrett som grunnlag ved siden av veglovas regler er underlagt begrensninger.

I arbeidet med en ledningsforskrift på 1990-tallet ble det flere ganger framhevet fordelene med å regulere regelverket og praksis rundt veglova § 32, herunder de vilkårene slike tillatelser ble gitt på, i forskrifts form.

I forbindelse med vedtakelsen av forskriftshjemmelen i vegloven § 32 siste ledd ble det ikke tatt nærmere stilling til hva en slik forskrift skulle inneholde, utover at forskriftshjemmelen er en hjemmel til å gi en forskrift om «... utgiftsdeling og sakshandsaming i samband med løyve (...)». Det ble følgelig ikke tatt stilling til om man skulle kreve vegmyndighetens kostnader dekket, herunder heller ikke om det ville være adgang til å kreve kostnader dekket med hjemmel i annet regelverk enn vegloven.

Når det gjelder begrepet «sakshandsaming» retter dette seg primært mot selve søknadsbehandlingen, vilkårene for tillatelsen som gis, samt vegmyndighetens oppfølging og kontroll av dette arbeidet (for eksempel skilting og trafikkavvikling).

Vegdirektoratet sendte i 2007 forslag til forskrift på høring hvor en foreslo standardiserte kontrollgebyrer og forringelsesgebyrer gjennom det som ble kalt «kostnadsmodellen». Da forslaget til forskrift ble sendt på høring var forskriftens virkeområde avgrenset til riks- og fylkesveg, samtidig som det i høringsbrevet spesielt ble bedt om høringsinstansenes synspunkter på at den ikke var foreslått gjort gjeldende for kommunal veg. Forslaget om den såkalte «kostnadsmodellen» møtte stor motstand fra ledningseierne. Ledningseierne ønsket også samme regler for statlig og kommunal veg. Forslaget om «kostnadsmodellen» fra 2007 ble ikke fulgt opp av Samferdselsdepartementet.

Det er praksis noen steder å kreve garanti for ledningsarbeidene med hjemmel i ledningsforskriften § 18, som lyder:

«§ 18. *Garanti*

Vegmyndigheten kan, før ledningsarbeidet påbegynnes, kreve at ledningseier stiller økonomisk garanti for etterfølgende utbedring av veggen og senere følgeskader. Garantien må stå i forhold til omfanget av ledningsarbeidet.»

Vegmyndigheten er for øvrig kontrollmyndighet, jf. ledningsforskriften § 13, som lyder:

«§ 13. *Kontroll og godkjenning*

Vegmyndigheten er kontroll- og godkjenningsmyndighet for ledningsarbeidet.»

Ledningseier skal sørge for innmåling av ledningstrasé, jf. ledningsforskriften § 14, som lyder:

«§ 14. *Innmåling av ledningstrasé*

Nye ledningstraseer skal innmåles av ledningseier. Innmålingsdata skal leveres vegmyndigheten.»

Av andre oppgaver kan nevnes forhåndsbefarings og arbeidsvarsling som er regulert i ledningsforskriften §§ 7 og 8:

«§ 7. *Forhåndsbefarings*

Både vegmyndigheten og ledningseier kan kreve at det holdes befarings eller registrering av vegarealets tilstand før arbeidet starter.

§ 8. *Arbeidsvarsling*

Ledningseier skal besørge varsling og sikring av arbeidet i samsvar med forskrift og retningslinjer om arbeidsvarsling. Ledningsarbeid skal ikke iverksettes før godkjent varslingsplan foreligger og nødvendige skiltvedtak er truffet.»

Noen kommuner tar leie for bruk av kommunal grunn i anleggsperioden. Dette er et tema som blir drøftet nærmere nedenfor. For øvrig ligger ledninger som er lagt i veggrunn der vederlagsfritt mot flytteplikt for egen kostnad. Det kan således ikke tas leie eller gebyrer ut over anleggsperioden. Flere kommunale vegmyndigheter krever et forringelsesgebyr i forbindelse med ledningsarbeider i veggrunn.

Nærmere om praksis

I forbindelse med at det søkes om å få etablere ledninger i grunnen, er det en rekke oppgaver som skal utføres. Dette gjelder alt fra ledningseiers utforming av søknaden, vegmyndighetens saksbehandling når man tar stilling til søknaden,

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

utførelsen når ledninger skal etableres i veggrunnen i henhold til en tillatelse som er gitt, samt vegmyndighetens kontroll og oppfølging av dette. Både vegmyndigheten og ledningseiere har mulighet til å kjøpe deler av disse tjenestene hos kommersielle aktører i markedet. Det finnes flere aktører både på gravemeldingstjenester (koordinering, saksbehandling, påvisning) og når det gjelder arbeidsvarslings- og trafikkplanlegging. Selv om tjenestene settes ut, vil vegmyndigheten være ansvarlig for saksbehandlingen og ledningseiere være ansvarlig for oppgavene med å ivareta sine ledningsanlegg.

Forslag til endring

Utgangspunktet bør være at alle kostnader ved ledningsarbeider i veggrunn skal dekkes av ledningseier. Videre bør det gjelde et prinsipp om plikt for ledningseier til full istandsettelse av vegen etter etablering av ledninger, og erstatningsansvar for eventuelle etterfølgende skader på vegen som skyldes ledningsarbeidene.

Kravet til kostnadsdekning vil i praksis gjelde nødvendig søknadsbehandling og kontroll under og etter utførelsen av ledningsarbeidene, og bidrag til trafikkplanlegging, herunder arbeidsvarsling og skilting.

Dekning av vegmyndighetenes kostnader ved saksbehandling og kontroll

Vegmyndigheten kan ikke delegere sin myndighetsutøvelse etter veglova. Planleggingsoppgaver i forbindelse med nye ledningsanlegg er imidlertid ledningseiers oppgave som han enten kan utføre selv eller sette bort som tjenester. Vegmyndigheten kan overlate til ledningseier å ta ansvar for kontrollen av ledningsarbeidene, enten i form av egenkontroll, sidemannskontroll eller pålegge å engasjere tredjemannskontroll.

Både vegmyndigheten og ledningseiere har mulighet til å kjøpe tjenester hos kommersielle aktører i markedet. Det finnes flere aktører både på gravemeldingstjenester (koordinering, saksbehandling, påvisning) og når det gjelder arbeidsvarsling og trafikkplanlegging. Selv om vegmyndighetene og ledningseierne velger å sette tjenestene bort til andre, vil vegmyndigheten alltid ha det formelle ansvaret for saksbehandling etter veglova. Tilsvarende vil ledningseierne ha ansvaret for sine oppgaver selv om de har satt bort til andre å utføre tjenesten.

Når man diskuterer dekning av vegmyndighetens kostnader, er det nødvendig å presisere at det

bare kan omfatte kostnader som vegmyndigheten selv utfører eller setter bort til tredjemann.

I noen tilfeller utfører kommunen som vegmyndighet visse tjenester for ledningseier, som for eksempel kartlegging av eksisterende ledninger i veggrunn. Disse tjenester kan da kreves betalt på vanlig måte som når de utføres av andre tjenesteleverandører.

For å oppnå en større likhet og forutsigbarhet både for vegmyndighetene og ledningseierne er det etter departementets syn nødvendig å fastsette nærmere regler for kostnadsdekning som tydelig angir hvilke typer kostnader som kan inngå i beregningsgrunnlaget. I noen grad kan det beskrives på et overordnet nivå hvilke typer kostnader det vil være tale om, men de eksakte beregningene av kostnadene vil variere fra sak til sak. Det kan imidlertid lages et kostnadsoppsett basert på erfaringstall fra typiske ledningsarbeider, og det kan benyttes gjennomsnittsbetraktninger for beregning av en «gjengs pris».

En fast sats for eksempel for kontroll gir forutsigbarhet og motiverer effektivitet i kontrollen, men nødvendig kontrollomfang kan variere mye. Betaling basert på timeføring kan gi mer korrekte satser, men er på den annen side lite forutsigbart og motiverer ikke til effektivitet. En fast sats beregnet ut fra kvadratmeter berørt areal vil i noen grad fange opp saker med økt behov for kontroll. Det grunnleggende og prinsipielt viktige spørsmålet er likevel om man skal angi faste kriterier for beregningen av kostnadene i en sentral forskrift, eller om det skal fastsettes et gebyrregulativ basert på gjennomsnittsbetraktninger innen ledningssektoren. Begge alternativer må ta utgangspunkt i selvkostprinsippet, slik det for eksempel gjøres i byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.

Nærmere om de ulike kostnadene som vegmyndigheten kan kreve dekket

Nedenfor omtales de ulike kostnadene som vegmyndigheten kan kreve dekket.

Kartlegging, planlegging og gjennomføring av anleggsarbeidene

Planleggingskostnadene for ledninger i grunnen vil omfatte kostnader med å få kartlagt og påvist hvilke ledninger og anlegg som finnes i grunnen fra før. Dette arbeidet kan utføres av ledningseier eller hans entreprenør, av egne firmaer for dette arbeidet, eller av vegmyndigheten. Uansett hvem

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

som praktisk utfører arbeidet er det ledningseier som skal betale for slik kartlegging.

Etter kartlegging av hindringer må ledningseier (eller entreprenør) planlegge trasé og gjennomføring. Dette arbeidet vil i varierende grad omfatte samarbeid med andre infrastruktur-eiere og ledningseier. Ledningseier er ansvarlig for gjennomføring av, og kostnader ved, planleggingen, men andre ledningseiere deltar normalt med en viss egeninnsats for å ivareta egne interesser i å få en god løsning.

Planlegging av trafikkavvikling og arbeidsvarsling vil også kunne utføres av innleid spesialkompetanse, av ledningseier/entreprenør, eller av vegmyndigheten. Oppgaver tilknyttet godkjenning og informasjon utføres av kommunen og kan kreves dekket av ledningseier.

Hvis vegmyndigheten ut fra sin kompetanse utfører arbeid for ledningseier innen kartlegging eller planlegging, foreslår departementene at vegmyndigheten skal ha rett til å kreve sine faktiske kostnader dekket. Siden vegmyndighetens rolle i slikt arbeid varierer fra kun å gi enkelte informasjoner til å gjøre hele arbeidet, vil dette arbeidet ikke kunne inngå i standardiserte satser eller metoder for dekning av vegmyndighetens kostnader.

Søknadsbehandling og kontroll

I de tilfeller der ledningseier selv har fått utført alt planarbeid tilknyttet trasé, gjennomføring og trafikkavvikling, vil det være kostnader ved søknadsbehandling og kontroll som er vegmyndighetens kostnader ved etablering av nye ledninger. Det blir da kun disse kostnadene som ledningseier skal dekke.

Søknadsbehandlingen vil normalt omfatte vurdering av om søknaden er fullstendig og eventuelt krav om suppleringer, samt vurdering av om de fremlagte planer for trasé, gjennomføring, trafikkavvikling og varsling kan godkjennes. I tillegg kan vegmyndigheten vurdere egne interesser i prosjektet, for eksempel om det skal kreves ekstra trekkør eid og forvaltet av vegmyndigheten, jf. ledningsforskriften § 16 andre ledd. Forutsatt at eventuelle bidrag fra vegmyndigheten i praktisk planlegging kostnadsdekkes ved særskilte avtaler, vil selve søknadsbehandlingen være av begrenset omfang. Dette gjelder også ved litt større ledningsprosjekter. Gebyret for søknadsbehandlingen vil på denne bakgrunn kunne fastsettes som et fast beløp, det vil si en fast gebyrsats på samme måte som for byggesøknader til kommunen.

For å skille mellom større og mindre ledningsprosjekter, kan det nyttes en fast grunnsats og et tillegg for noen intervaller med antall kvadratmeter som direkte berøres av gravearbeidene.

Rent konkret vil søknadsbehandlingen kunne omfatte:

- Vurdere om planene er koordinert med andre ledningseiere og at naboene er varslet
- Vurdere og godkjenne planene for arbeidet Eventuelt kreve ny trasé og befaringsplan
- Vurdere og godkjenne rigg- og trafikkavviklingsplan
- Vurdere og godkjenne fremlagt arbeidsvarslingsplan
- Eventuell behandling av søknad om stenging av veg, formelle skiltvedtak
- Varsle nødetater, kollektivselskaper, ev. annonsering
- Kontrollere at søker/gravefirma har nødvendig kompetanse for å utføre oppgaven og forsikringer/garantier.

I tillegg til søknadsbehandlingen kommer vegeiers arbeid med fysisk kontroll av arbeidet. Dette kan blant annet være kontroll av sikkerhetstiltak, kontroll med gravearbeider og tilbakefylling, og sluttkontroll med utførelse og opprydding. Kontrollarbeid vil være et kvalifisert arbeid som følger et kontrollskjema og eventuelt gjentas på ulike stadier. Resultatet av hver kontroll er godkjenning eller krav til den utførende om å gjøre endringer. Vegmyndighetene har ulik praksis når det gjelder å gjennomføre en faktisk etterkontroll i garanti-perioden etter ferdigstilling.

Kontrollomfang målt i timer kan variere med grøftelengde og kontrollbehov, det siste for eksempel ut fra bebyggelsesgrad, trafikkmengde, grøft i vegbane eller utenfor, og grøftbredde. Tilfeller med større skadepotensial ved feil kan begrunne økt kontrollomfang, men det er oppstartskostnader og stordriftsfordeler ved kontroll som utjevner kontrollomfanget. Etter det departementet kjenner til, praktiserer enkelte kommuner kun stikkprøvekontroll.

Stedlig kontroll fra vegmyndighetens side er ikke en lovpålagt oppgave, men utføres i den grad kommunen i den enkelte sak finner dette nødvendig for å sikre gjennomføring i samsvar med gjeldende tekniske krav. Faktisk kontroll kan omfatte ingen kontroll, stikkprøvekontroll, eller kontroll på flere tidspunkt i hver sak. Dette gjør det vanskelig å fastsette klare regler for betaling av kontroll. En mulighet er å forutsette en effektiv og begrenset kontroll ved fastsetting av faste satser for vegmyndighetens saksbehand-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ling. Kostnader for mer omfattende kontroll må i så tilfelle dekkes av vegmyndigheten med mindre dette er avtalt med ledningseier på forhånd.

- Rent konkret vil kontroll kunne omfatte:
- Kontroll ved igangsetting av arbeidene: vegtilstand og gjennomgang av vegholders krav til gravingen
- Kontroll av at arbeidsvarslingen er riktig satt opp og at den er i samsvar med godkjent plan
- Utstede korrigerert arbeids-/gravetillatelse og varslingsplan ved eventuell avvik fra godkjent anleggsperiode
- Kontroll av arbeidsvarsling og skiltlogg
- Kontroll under graving av mellomlagring og separering av gravemasser, og av skader i vegkonstruksjon
- Kontroll før tilbakefylling
- Kontroll under tilbakefylling: Riktige masser, komprimering, utkiling
- Kontroll etter tilbakefylling, også av midlertidig istandsetting
- Sluttkontroll: kontroll av permanent vegdekke, tilbakeført riggområde, opprydding og rengjøring, vegobjekter, sidearealer og vegetasjon
- Etterfølgende garantikontroll: Kontroll på ulike tidspunkt etter behov. Garantibefaring like før utløp av garantitid.

Avgrensning mot andre kostnader

Vegmyndighetens kostnader ved å ivareta egne interesser tilknyttet for eksempel utleie av arealer, vurdering av behov for egne trekkør, samordning med vegvedlikehold og annet, forutsettes dekket av vegmyndigheten.

Ledningseier har en rekke faste oppgaver ved etablering av ledninger i veggrunn. Ledningseier og vegmyndigheten kan i den enkelte saken avtale at vegmyndigheten skal utføre disse oppgavene, men dette er da ikke kostnader som skal inngå i beregningen av standardkostnader. I den grad kommunen utfører disse oppgavene er dette dermed noe som faller utenfor forslaget her. Ledningseiers faste oppgaver er:

- Finne tilgjengelig dokumentasjon og vurdere mulige begrensninger for legging i den aktuelle traséen
- Utarbeide planene for arbeidet, inkludert koordinering med andre ledningseiere
- Ev. finne fram til alternative traséer i samarbeid med vegeier, inkludert befaringsplan
- Utarbeide riggplan, trafikkavviklingsplan og plan for arbeidsvarsling

- Nabovarsel
- Vurdere om gravefirma er kvalifisert for oppgaven, har rutiner for egenkontroll, og har nødvendige forsikringer/garantier
- Gjennomføre alle gravearbeider i samsvar med tekniske krav og tillatelsen. Følge opp krav fra ekstern kontroll
- Innmåling av anlegg på åpen grøft
- Gjennomføre full istandsetting etter graving slik at vegen får tilstrekkelig funksjonalitet og ikke forventes å få kortere levetid. Følge opp garantiforpliktelser.

Garantistillelse og avtale om framtidig retting av feil og mangler ved istandsetting etter ledningsarbeider

Når etableringen av ledninger i eksisterende veg er gjennomført, skal vegen bli istandsatt for alminnelig bruk. Vegen kan i noen tilfeller imidlertid ha fått svekket kvalitet som følge av feil massevalg, svak komprimering, lite sammenhengende toppdekke eller økt inntrenging av vann.

Det kan oppstå store kostnader hos vegmyndigheten dersom ledningsarbeidene ikke utføres korrekt og vegen derved svekkes. Dette kan igjen gi svakere trafikkavvikling og bety at vegen må repareres/gjenoppbygges.

Det er spesielt to forhold som tilsier at et gravearbeid på en del av en vegstrekning sannsynligvis vil føre til en redusert levetid på veginnlegget. Det ene er at den opprinnelige lagbyggingen og sammensetningen av massene i undergrunnen blir ulik i gravearealet og i sidearealene. Dette vil ofte føre til ulike setningsforhold og ulik påvirkning fra tele om vinteren. Det andre er fare for vanninntrenging i asfaltskjøtene. Disse påvirkningene viser seg å gi en redusert levetid på vegdekke, som igjen fører til behov for en hyppigere reasfaltering og rehabilitering av vegene. Større gravearbeider som strekker seg over hele vegbredden og over en lengre vegstrekning vil ikke gi en slik negativ effekt.

Det har vært mange ulike syn på hva som er riktig nivå på istandsetting etter etablering av ledninger i veggrunn. Spørsmålet er om man skal ta sikte på full istandsetting eller om det kan avtales et lavere nivå. Departementet mener det riktige utgangspunktet må være å kreve full istandsetting. Det er dette ledningseierne betaler entreprenørene for å utføre.

Full istandsetting innebærer at vegen får tilstrekkelig funksjonalitet og ikke forventes å få kortere levetid som følge av ledningsarbeidene, og dermed pådra vegeier ekstra kostnader. Full istandsetting innebærer i prinsippet at kravene til

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ny veg i vegnormalen skal oppfylles. Det er i mange tilfeller ikke mulig eller kan by på store praktiske utfordringer, og det bør derfor være mulig å avtale nærmere hva tilbakeføringskravet betyr i det enkelte tilfelle. På den måten vil en også for eksempel kunne ta høyde for at vegdekets gjenværende levetid er kort, og at vegen derfor skal rustes opp på et senere tidspunkt.

Kravet til full istandsetting bør suppleres med adgang til å kreve garanti fra ledningseier for at istandsettingen skjer på en måte som gjør vegmyndigheten skadesløs over tid. Blir ikke utbedring foretatt innen en fastsatt varslet frist, kan vegmyndigheten la det bli utført for ledningseiers regning og risiko.

Dersom istandsettingen medfører standardheving av vegen, kan ledningseier kreve merkostnadene refundert fra vegmyndigheten i den grad dette er avtalt på forhånd.

Oppstår det skader på vegen som må antas å skyldes ledningsetableringen kan oppretting kreves dekket etter vanlige erstatningsregler ved ansvar.

Ledningseier bør i en nærmere fastsatt periode, pålegges å dekke kostnader med oppretting av eventuelle feil og mangler i istandsettingen av vegen som måtte oppstå som følge av ledningsarbeidet. Departementet mener vegmyndigheten ikke bør ha adgang til å kreve såkalte «forringelsesgebyr» som kompensasjon for en antatt kvalitetsreduksjon av vegen etter gravearbeider slik mange kommuner praktiserer i dag. Denne ordningen er kritisert av ledningseierne fordi den ikke retter seg mot den som utfører det mangelfulle istandsettingsarbeidet, men baserer seg på en pulverisering av ansvaret ved å fordele kostnadene på alle som graver i vegen.

Et nærliggende alternativ til ordningen med forringelsesgebyr er å etablere en ordning hvor vegmyndigheten kan kreve at ledningseier stiller garanti i en viss periode for eventuelle feil og mangler i istandsettingen som avdekkes på et senere tidspunkt, for eksempel i løpet av en femårsperiode. Innenfor prinsippet om full istandsetting bør partene fortsatt kunne inngå avtaler om konkrete løsninger for istandsetting tilpasset forholdene på stedet. Vegmyndigheten og ledningseier bør derfor fra sak til sak kunne inngå avtale om å fravike ordningen med garantistillelse med sikte på å annen inndekning av utgifter til eventuelle etterfølgende reparasjoner av vegen eller økte vedlikeholdskostnader for vegmyndigheten, når dette oppleves å være en bedre løsning for begge parter. En slik avtale kan for eksempel ha bakgrunn i at vegmyndighe-

ten planlegger en større oppgradering av vegen og at det av denne grunn ikke er behov for garantistillelse.

13.2.3 Arealleie for veggrunn i anleggsperioden

Dette kapitlet omhandler arealleie av veggrunn i anleggsperioden, altså ved gjennomføringen av gravearbeidene, og må ikke forveksles med vederlag (leie) for ledninger som er lagt i veggrunn.

13.2.3.1 Bakgrunn

Flere kommuner har som vegmyndighet og gjennom sin eiendoms- og disposisjonsrett, utformet retningslinjer for bruk av offentlig gategrunn ved tidsbegrenset bygge- og anleggsarbeid.

Formålet med retningslinjene er å:

- Sikre at ulemper for tilliggende forretninger minimaliseres
- Ivareta trafikantenes sikkerhet og framkommelighet
- Sikre at ulemper for vegdriften (brøyting, renhold mm) minimaliseres
- Ivareta brannsikkerhet
- Dekke tap av parkeringsinntekter hos både offentlige og private parkeringsselskaper.

Det kreves i enkelte tilfeller leie av gategrunn for å hindre at det båndlegges mer areal enn nødvendig for byggeaktiviteten, og at tidsbruken blir begrenset til et minimum.

13.2.3.2 Gjeldende rett

Som offentlig gategrunn regnes all grunn regulert til offentlige trafikkområder, herunder veg, fortau, parkeringsareal, plass med videre som driftes og/eller vedlikeholdes av offentlig myndighet.

Retningslinjene gjelder som regel i forbindelse med byggearbeid, oppsetting av stillas, riggområde, inngjerding, avsperring, plassering av byggematerialer, biler, maskiner, kran, lift, containere, brakker eller annen virksomhet som hindrer vanlig bruk av trafikkområdene. Grunnlaget for bestemmelsene oppgis å være kommunens eiendoms- og disposisjonsrett til grunnen.

Kommunene tar i varierende grad i dag leie for midlertidig bruk av veggrunn og gategrunn til oppstilling av containere, rigg, stillaser og diverse midlertidig lagring.

Veglova og ledningsforskriften har i dag ikke bestemmelser som regulerer spørsmålet om leie for andres bruk av veggrunn. Det vises til at

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

veglova § 32 benytter ordet «utgiftsdeling», hvilket ikke kan omfatte leie.

Ledningseierne mener at det ikke er hjemmel for å kreve arealleie og at det heller ikke er rimelig at ledningseier skal kunne pålegges å betale slik leie for areal som benyttes som anleggsgrunn i forbindelse med ledningsarbeider.

Kommunene mener at det ikke er relevant å benytte veglova og ledningsforskriften til å stille begrensninger i den generelle råderetten over egen grunn. Det er vanskelig å skille mellom ledningsarbeider og andre typer arbeider der veggrunn stilles til disposisjon. En slik særfordel for ledningseiere kan for det første også danne preisdens for andre områder. For det andre kan det stilles spørsmål ved hvorfor ledningseierne eventuelt skal stilles i en annen posisjon her enn alle andre samfunnsaktiviteter, som både er nødvendige og ønskelige i en kommune. Kommunene ønsker derfor ikke at en sak knyttet til ledninger skal utvides til en generell drøfting av kommunens rett til å sette vilkår på egen grunn og stiller spørsmål ved om dette er innenfor mandatet til arbeidsgruppen.

Flere kommuner har utformet gebyrregulativ, herunder leiegebyrer, og retningslinjer for bruk av offentlig gategrunn ved tidsbegrenset bygge- og anleggsarbeid. Det kreves leie av gategrunn blant annet for å hindre at det båndlegges mer areal enn nødvendig for byggeaktiviteten og at tidsbruken blir begrenset til et minimum. Av hensyn til publikum og næringsdrivende, trafikkavvikling med videre er det ikke ønskelig at anleggsvirksomheten beslaglegger et større areal enn nødvendig eller pågår lenger enn nødvendig.

Ledningseierne mener at det er rettslig uklart hvor langt kommunene kan gå i å kreve gebyr relatert til ledningsarbeider når dette ikke er hjemlet i veglova.

13.2.3.3 Forslag til endring

For ledningsetablering i veggrunn, vil det framstå som den enkleste og beste løsningen at all form for kostnadsdekning til vegmyndigheten blir hjemlet i nye regler om kostnadsdekning i ledningsforskriften, og at annen kostnadsdekning – så langt det gjelder veggrunn – ikke skal kunne skje med bakgrunn i annet lovverk eller privat autonomi.

Det som her omtales gjelder bare for den veggrunn som er gjenstand for gravearbeider eller er avstengt som følge av ledningsarbeider i veggrunn. For annet areal som er avtalt utnyttet av ledningseiere eller deres entreprenører, og for

annen midlertidig bruk av vegarealer, bør det fortsatt kunne tas leie basert på annet rettsgrunnlag enn veglova og ledningsforskriften.

Departementet foreslår at det ikke skal være adgang for vegmyndigheten til å ta leie for veggrunn i områder hvor ledninger skal legges. Med områder hvor ledninger skal legges menes også areal som må sperres av på grunn av ledningsarbeidene. Bestemmelsen gjelder ikke for riggområder som må etableres utenfor det avsperrede området, for eksempel fordi det av praktiske grunner ikke er mulig å etablere et riggområde i direkte tilknytning til ledningsarbeidene.

Veglova har i dag ikke hjemmel for å ilegge dagbøter dersom anleggsarbeidene overstiger avtalt tidsperiode. Det foreslås derfor at det blir etablert en slik hjemmel. En hjemmel skal sørge for at når vegmyndigheten finner det nødvendig for å sikre tilstrekkelig framdrift i arbeidet på avstengt veg eller gate, kan det i tillatelsen settes vilkår om dagbøter for arbeid etter utløp av avtalt etableringsperiode. Et forutsetning for å ta dagbøter er at manglende framdrift skyldes ledningseier eller hans entreprenør. Framdrift i ledningsetableringer skal altså ikke sikres ved leieavgift i byggeperioden.

13.2.3.4 Høringsinstansenes syn

Vegdirektoratet uttaler: «Når det gjelder forslaget til endringer i vegloven § 32, tredje ledd er det gjort to endringer: For det første er ordlyden «gir nærmere føresegner» erstattet med «kan gi forskrift», og videre er ordlyden «og gebyr» tatt inn. Vegdirektoratet kan ikke se det umiddelbare behovet for disse endringene.

Forskriftskompetansen er i dag benyttet gjennom ledningsforskriften, og det er heller ikke et tema om man skal ha en ledningsforskrift.

Når det gjelder ordlyden «og gebyr» er direktoratet også usikker på formålet med dette. Veglova har i dag ingen gebyrbestemmelser, og gjennom dette forslaget innfører man derfor begrepet «gebyr» i veglova. Direktoratet savner da at man diskuterer dette opp mot de øvrige bestemmelsene i veglova, herunder lovens system. Når Vegdirektoratet leser høringsnotatet på dette punktet oppfattes det som at man reelt snakker om en hjemmel til å få dekket utgifter etter selvkost, det vil si egentlig å innføre en variant av kostnadsmodellen fra 2007. Så lenge det er tale om dekning i henhold til selvkost, så er det å gi bestemmelser om dette etter direktoratets syn innenfor begrepet «utgiftsdeling» i dagens formulering av siste ledd i veglova § 32. Slike bestemmelser ble foreslått i 2007, og at det da aldri ble reist spørs-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

mål fra forskriftsenheten i Justisdepartementet eller andre om at dette skulle være problematisk slik forskriftshjemmelen i § 32 siste ledd var formulert da (og fortsatt er formulert). Når man likevel mener det er behov for å innføre begrepet «og gebyr» i § 32 siste ledd, oppfatter vi at man ønsker å gi hjemmel til mer enn det som ligger i dagens formulering. Dette reiser da mer prinsipielle spørsmål rundt gebyrer med hjemmel i veglova, og Vegdirektoratet mener høringsnotatet mangler en grunnleggende diskusjon rundt dette som tema.

Om tvangsmulkt uttaler Vegdirektoratet at å innføre hjemmel for tvangsmulkt i forbindelse med etablering av ledninger i henhold til tillatelse etter veglova § 32 innebærer å innføre et nytt prinsipp i veglova. Man har i dag ingen bestemmelser om tvangsmulkt i veglova. Vegdirektoratet har isolert ingen merknader til dette ønsket, men mener det lovtekniske rundt å regulere dette ikke er gjennomarbeidet i det forslaget som foreligger.

Generelt mener Vegdirektoratet at regler om tvangsmulkt i et lovverk bør samles i en egen bestemmelse, slik at man sånn sett burde hatt en generell bestemmelse om tvangsmulkt i veglova. Imidlertid har som sagt ikke veglova regler om tvangsmulkt i dag, og man foreslår nå å innføre dette på ett område, uten at man har noen generell drøftelse av dette som mekanisme i veglova. Det gjøres heller ikke noen vurdering av om det er andre bestemmelser i veglova som burde ha tilsvarende mekanisme når man først introduserer dette i loven.

Siden man ikke har noen andre regler om tvangsmulkt i veglova, ser Vegdirektoratet at det på det nåværende tidspunkt er naturlig å plassere denne reguleringen som et nytt siste ledd i § 32. Imidlertid mener vi at setningen i forslaget til fjerde ledd fjerde punktum hører hjemme i veglova § 59 som et nytt punkt 4). Bestemmelser som gjelder tvangsgrunnlag for utlegg hører i veglova hjemme i § 59. Vegdirektoratet kan ikke se at forholdet til § 59 er berørt i høringsnotatet, og vi stiller spørsmål ved om man har sett sammenhengen og helheten her.

Videre er vi (Vegdirektoratet) enig i at når man først innfører bestemmelser om tvangsmulkt, må det i neste omgang være tvangsgrunnlag for utlegg, slik ordlyden i § 32 fjerde ledd legger opp til. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d) er «Beslutning om tvangsmulkt, administrativ sanksjon eller disiplinærstraff truffet av offentlig myndighet med hjemmel i lov. (...)» tvangsgrunnlag for utlegg, og dette illustrerer viktigheten av at denne tvangsmulkten hjemles i veglova. Rettslig sett vil ikke plasseringen i § 32 framfor § 59 ha betydning for utleggsmuligheten etter tvangsfullbyrdelsesloven, men våre innvendinger på plasseringen i veglova går altså på

den lovtekniske reguleringen sett i forhold til systemet i veglova.

Etter dette mener Vegdirektoratet at forslaget til regulering av tvangsmulkt har lovtekniske svakheter, og savner drøftelse av dette opp mot veglovas generelle oppbygning.»

Nittedal kommune anser det som positivt at det gis mulighet til å kreve gebyr for både saksbehandling og kontroll etter selvkostprinsippet.

Tvangsmulkt

Nittedal kommune ser positivt på mulighetene for å kunne kreve tvangsmulkt i form av dagbøter, dersom gravearbeidet ikke ferdigstilles innen avtalt tid. Dette vil kunne sikre framdriften i større prosjekter. Dersom kommunen setter som vilkår i gravetillatelsen at det vil bli gitt dagsbøter etter at fristen for ferdigstillelse har gått ut, vil det kanskje kunne føre til færre utsettelse av denne typen i framtiden.

Trondheim kommune uttaler følgende om tvangsmulkt: «Det foreslås en regelendring for veglova § 32 fjerde ledd. Forslaget gir hjemmel for å fastsette tvangsmulkt ved overskridelse av tidsfrist som er gitt for etablering av ledningsanlegg. Trondheim kommune er svært positiv til en slik hjemmel.»

13.2.3.5 Departementets vurdering

Når det gjelder presiseringen av hjemmel til å fastsette i forskrift regler for gebyr må dette ses i sammenheng med drøftelsen ovenfor, og det grunnleggende og prinsipielt viktige spørsmålet om man skal angi faste kriterier for beregningen av kostnadene i en sentral forskrift, eller om det skal fastsettes et gebyrregulativ basert på gjennomsnittsbetraktninger innen ledningssektoren. Departementet har sett et behov for å tydeliggjøre begge alternativene i loven. Det bemerkes at begge alternativer må ta utgangspunkt i selvkostprinsippet, slik det for eksempel gjøres i byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.

Når det gjelder forslaget til tvangsmulkt er departementet ikke uenig med Vegdirektoratet i at dette med fordel kunne inngått i en helhetlig gjennomgang av vegloven. Behovet for å gjøre en tilføyelse til loven som foreslått har imidlertid oppstått som et konkret behov som følge av en mer begrenset forskriftsrevisjon, og på det nåværende tidspunktet er det derfor naturlig å plassere denne reguleringen som et nytt siste ledd i § 32, slik direktoratet også påpeker. Det alminnelige forvaltningsrettslige prinsippet om forholdsmessighet vil gjelde for fastsetting av tvangsmulkten.

14 Økonomiske og administrative konsekvenser

14.1 Innledning

Innføring av direktiv (EU) nr. 2014/61/EU i norsk rett vil ha økonomiske og administrative konsekvenser både for offentlig forvaltning og for private og offentlige nettoperatører. Nettoperatører som må gi tilgang til infrastruktur vil kunne påføres kostnader forbundet med å gi tilgang, men har ifølge lovforslaget mulighet til å be om kostnadsdekning for disse kostnadene.

Departementet foreslår å pålegge Nkom oppgaven som tvisteløsningsorgan etter den nye loven. Videre får Nkom ansvar for å opprette en sentral informasjonstjeneste. Etablering av et nasjonalt tvisteløsningsorgan og den sentrale informasjonstjenesten vil innebære kostnader både i forbindelse med opprettelsen og med selve driften. På den annen side vil loven kunne bidra til å redusere kostnadene forbundet med utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon og bidra til et bedre og raskere utbygd bredbåndstilbud. Eksempelvis vil store kostnadsbesparelser kunne oppnås gjennom redusert omfang av graving i offentlig vei, på grunn av bedre koordinering av anleggsarbeider og mer gjenbruk av eksisterende infrastrukturer. Reduserte kostnader kan samlet sett bidra til økte investeringer, fordi flere prosjekter blir lønnsomme. I 2018 investerte markedsaktørene totalt ca. 9,7 milliarder kroner i elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester. Av dette utgjorde ca. 5,7 milliarder kroner investeringer i fastnett og 1,9 milliarder kroner i mobilnett. Ny lov forventes samlet sett å bidra til en raskere og rimeligere etablering av infrastruktur for høyhastighetsnett og dermed økt tilgjengelighet av høyhastighetsnett for sluttbrukere.

De siste årene har det vært betydelig interesse og forskning knyttet til virkningene av bredbånd. I et notat fra 2015 gikk SSB gjennom en rekke studier om betydning av bredbånd i utviklede land i årene 2007–2014 (Rybalka og Skjerpen, 2015). I notatet skriver forskerne at: «*Gjennomgående viser studiene at utbredelsen av bredbåndsinfrastruktur har hatt en positiv effekt på økonomisk vekst og produktivitet (spesielt når en kritisk masse*

av infrastruktur er på plass), samt på arbeidsmarkedsrelaterte forhold som jobbsøking og yrkesdeltakelse».

Selv om store deler av Norge (89 prosent av befolkningen hadde i 2019 tilgang til 30 Mbit/s, kilde: Bredbånddekning 2019, September 2019, Analysis Mason) allerede har tilbud om høyhastighetsnett, er det fortsatt områder i landet hvor innbyggere og virksomheter kun har tilgang til bredbånd med lavere hastigheter. Dette gjelder særlig områder med spredt bosetting. Økt tilgjengelighet til høyhastighetsnett i slike områder kan etter departementets vurdering ha positive økonomiske virkninger både gjennom å legge grunnlag for næringsutvikling i disse områdene lokalt, og ved at de nasjonale markedene for å tilby og utvikle tjenester som krever høyhastighetsnett samlet sett blir større.

14.2 Konsekvenser for offentlige myndigheter

Forslaget til ny lov vil medføre behov for økte saksbehandlingsressurser hos Nkom i egenskap av tilsynsmyndighet og tvisteløsningsorgan. Videre vil opprettelse, drift og forvaltning av den sentrale informasjonstjenesten innebære økte kostnader for Nkom som ansvarlig myndighet for tjenesten.

Etablering og drift av tvisteløsningsorganet vil medføre behov for økte saksbehandlingsressurser. Behovet vil avhenge av i hvilket omfang tilbyderne vil benytte seg av lovens system for tilgang til annen infrastruktur og bedre samordning av anleggsarbeid, og antall tvister som blir bragt inn for tvisteløsningsorganet. Antallet tvister er vanskelig å forutse, men antas uansett å bli relativt lavt fordi praksis i dag er at ledningseierne samarbeider om graving i veggrunn der det ligger til rette for det. De fleste tvister vil derfor trolig gjelde tilgang til eksisterende infrastruktur og ikke samordning av anleggsarbeider.

Nexia Management Consulting AS (senere kjøpt av Analysis Mason og har endret navn til Analysis Mason) utarbeidet i februar 2017 en

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

utredning på oppdrag for Samferdselsdepartementet: «*Bredbåndsutbyggingsloven – om løsninger, kostnader og finansiering av informasjonstjeneste, tilsyn og tvisteløsning*». I denne utredningen anslår Analysis Mason blant annet hvilket ressursbehov/kostnader etablering og drift av en tvisteløsningsfunksjon hos Nkom vil medføre. Vurderingene er basert på opplysninger om ressursbruk for tvisteløsning etter bredbåndsutbyggingsdirektivet i våre nordiske naboland, samt i de europeiske landene som hadde implementert direktivet på tidspunktet for Analysis Masons utredning. Kostnader for tvisteløsning vil ikke kun avhenge av antallet saker, men også av sakens kompleksitet og i hvilken grad det er behov for en nemndslignende behandling hvor en ekspertgruppe med representanter fra andre sektorer trekkes inn. Analysis Mason har anslått årlige driftskostnader for Nkom ved opprettelse av tvisteløsningsfunksjonen til 2–3 årsverk. I tillegg vil det påløpe noen kostnader i forbindelse med opprettelse av tvisteløsningsorganet, særlig knytter dette seg til ansettelse av eventuelle ekstra ressurser i Nkom, samt i forbindelse med opprettelsen av en ekspertgruppe. Disse kostnadene anses imidlertid ikke å være av vesentlig betydning.

Ansvar for opprettelse, drift og forvaltning av den sentrale informasjonstjenesten foreslås i bredbåndsutbyggingsloven lagt til Nkom. Departementet anbefaler en utvidet minimumsløsning, jf. kapittel 9. I ovennevnte rapport fra Analysis Mason estimerer selskapet at det er behov for 3–4 årsverk for den sentrale informasjonstjenesten og tilsyn etter loven. Analysis Mason har valgt å se tilsynsoppgavene og produkteierrollen for den sentrale informasjonstjenesten i sammenheng, da det antas at den viktigste og mest ressurskrevende tilsynsoppgaven etter bredbåndsutbyggingsloven vil være å sikre at nettoperatører som har plikt til å gi opplysninger til den sentrale informasjonstjenesten, oppfyller sine plikter. Etableringskostnaden for den sentrale informasjonstjenesten anslås av Analysis Mason til om lag 6 millioner kroner for en utvidet minimumsløsning. Etablering av tilsynsfunksjonen antas ikke å medføre ekstra kostnader. Samlet mener Analysis Mason at det er behov for 5–7 nye årsverk hos Nkom som følge av implementering av bredbåndsutbyggingsloven.

Etter departementets vurdering og etter nærmere dialog med både Nkom og Analysis Mason har departementet kommet til at et noe lavere anslag for ressursrammer kan legges til grunn. Etter en samlet vurdering mener departementet derfor at det er behov for fem nye årsverk til

Nkom, herunder to årsverk knyttet til produkteierrollen for den sentrale informasjonstjenesten, ett årsverk knyttet til tilsyn etter loven og to årsverk knyttet til tvisteløsningsorganet. I tillegg anslås etableringskostnad for den sentrale informasjonstjenesten på om lag 6 millioner kroner og helårige driftskostnader på om lag 3,8 millioner kroner.

Direktivet åpner for brukerfinansiering av de ulike tjenestene, jf. artikkel 10 nummer 2. Departementet mener at det er hensiktsmessig å finansiere både etablering og drift av den sentrale informasjonstjenesten, tilsyn og tvisteløsning gjennom sektoravgiften til Nkom. Det foreslås derfor i lovforslaget at myndigheten gis kompetanse til å gi forskrift om gebyr og sektoravgift slik at Nkom kan kreve sektoravgift fra nettoperatørene til dekning av utgiftene for tilsynsoppgavene og for oppsett og drift av tvisteløsningsorganet og den sentrale informasjonstjenesten.

14.3 Konsekvenser for bredbåndskunder

Den foreslåtte reguleringen vil føre til økt tilgjengelighet og utbredelse av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon som følge av reduserte utbyggingskostnader. Lavere kostnader ved utbygging kan videre føre til at eldre infrastruktur raskere erstattes med infrastruktur av høyere kvalitet, og at tjenestetilbudet bedres for norske bedrifter, organisasjoner og forbrukere.

Lavere kostnader ved utbygging kan gi lavere priser for tilkobling for den enkelte sluttbruker.

Lavere utbyggingskostnader kan gi økt konkurranse med flere tilbydere i samme område. Økt konkurranse vil også kunne føre til lavere priser for sluttbrukere.

14.4 Konsekvenser for ekomtilbydere

Den foreslåtte reguleringen har som formål å redusere kostnader for utbyggere av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Dette skal skje blant annet gjennom økte muligheter til anvendelse av allerede eksisterende infrastruktur til etablering av høyhastighetsnett.

Bestemmelsene om samordning av anleggsarbeider vil videre føre til reduserte kostnader for ekomtilbydere. Bedre informasjonstilgang vil også kunne redusere kostnader knyttet til planlegging og prosjektering.

Den foreslåtte reguleringen kan videre bidra til redusert risiko for graveskader. Bedre samord-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

ning og eventuell utnyttelse av annen infrastruktur gir muligheter for reduksjon i antall gravearbeider og dermed også graveskader. Bedre informasjon om eksisterende infrastruktur i grunnen kan også redusere risikoen for graveskader og dermed risikoen for utfall i nettene. Dette vil være avhengig av kvaliteten på informasjonen som utveksles.

Reguleringen forventes å medføre økt utbygging av høyhastighetsnett. Økt utbygging og flere aktører i samme område vil kunne gi prispress og noe lavere inntekter for ekomtilbydere.

Eventuelle konflikter om tilgang og samordning mellom ulike aktører kan medføre noe økt ressursbruk for ekomtilbyderne. Omfanget er avhengig av hvor effektivt tvisteløsningsorganet fungerer. Samlet sett forventer departementet at kostnadsbesparelsene for ekomtilbyderne som følge av innføring av den foreslåtte loven vil overstige eventuelle ulemper.

14.5 Konsekvenser for andre infrastrukturtilbydere enn ekomtilbydere (andre nettoperatører)

Den foreslåtte reguleringen vil gi gevinster gjennom mer samordning. Andre nettoperatører vil

kunne oppnå reduserte anleggskostnader på grunn av mer samordning av graving samt bedre utnyttelse av annen infrastruktur. Bedre informasjon vil også kunne redusere kostnader knyttet til planlegging og prosjektering samt gi færre graveskader og mindre omgraving.

Forslagene til ny regulering skal i utgangspunktet ikke øke andre nettoperators kostnader. Når det gis tilgang til eksisterende infrastruktur i forbindelse med utbygging av høyhastighetsnett, skal slik tilgang gis til rimelige vilkår, herunder pris. Departementet legger derfor til grunn at tilgangsplikten gir rom for at infrastruktureier får dekket sine kostnader forbundet med å gi tilgang.

Reguleringen vil kunne medføre noen administrative kostnader knyttet til å håndtere forespørsler om tilgang og informasjon. Kostnadene avhenger blant annet av hvilke typer krav som stilles til utveksling av informasjonen. Det legges til grunn at slike kostnader også vil kunne dekkes av tilgangsprisen.

Eventuelle konflikter om tilgang og samordning mellom ulike aktører kan medføre noe økt ressursbruk. Omfanget er avhengig av hvor effektivt tvisteløsningsorganet fungerer.

15 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Formål

Den foreslåtte bestemmelsen, som er ment å gjennomføre direktivets artikkel 1, presiserer at formålet med loven skal være å legge forholdene til rette for kostnadseffektiv utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Formålet skal blant annet oppnås ved at utbyggerne sikres tilgang til, og informasjon om, eksisterende fysisk infrastruktur i utbyggingsområdet og ved mer samordnet utbygging av ny infrastruktur gjennom tilgang til informasjon om pågående og planlagte bygge- og anleggsarbeider. Det vises til merknaden til § 2 som nærmere angir hvilken infrastruktur det siktes til. Nærmere definisjon av høyhastighetsnett følger av § 5 nummer 4.

Loven skal legge til rette for raskere og mer effektiv utbygging av høyhastighetsnett som vil komme norske forbrukere og virksomheter til gode.

Til § 2 Saklig virkeområde

I *første ledd* fastslås at loven gjelder tilgang til fysisk infrastruktur som er egnet for framføring av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Elektronisk kommunikasjon er definert i ekomloven § 1-5. Høyhastighetsnett i lovens forstand er imidlertid definert i § 5 nummer 4 som 30 Mbit/s nedstrøms hastighet.

Bestemmelsen eksemplifiserer hvilken infrastruktur som omfattes og som det kan kreves tilgang til. Dette gjelder blant annet elektronisk kommunikasjonsnett. Elektronisk kommunikasjonsnett er definert i ekomloven § 1-5. Dette medfører at det kan kreves tilgang til andres elektroniske kommunikasjonsnett for å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Her menes tilgang til fysisk infrastruktur som for eksempel tilgang til masterekker og trekkør, jf. § 5 nummer 3, og ikke grossisttilgang som reguleres i ekomloven § 4-1.

Ordlyden i bestemmelsen presiserer at med tilgang til veinettet menes ikke tilgang til selve veggrunnen, men til trekkør i veigrunnen.

Trekkør i riksveg, fylkesveg og kommunale veger er omfattet. Ledninger eller rør til fremføring av vannforsyning og drikkevann omfattes ikke av loven. Derimot kan det være aktuelt med tilgang til rør for avløpsvann.

Når det gjelder henvisningen til infrastruktur for oppvarming og transporttjenester som jernbanelinje, havner og flyplasser menes all fysisk infrastruktur som er egnet, jf. § 5 nummer 3.

I *annet ledd* slås det fast at loven gjelder samordning av bygge- og anleggsarbeider som helt eller delvis er offentlig finansiert. Med offentlig finansiert menes at stat, kommune eller fylkeskommune deltar eller har deltatt i finansieringen av bygge- eller anleggsarbeidene som er aktuelle for samordning. Det samme gjelder også for offentlig eide selskaper. For nærmere avgrensning vises til merknaden til § 10.

I tillegg gjelder loven etablering av og tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger for framføring av høyhastighetsnett. Dette gjelder bygninger som skal oppføres eller som gjennomgår større renoveringsarbeider, med visse unntak, jf. § 13, og tilgang til allerede eksisterende fysisk infrastruktur og tilkoblingspunkt i bygninger, jf. § 14.

Det følger av *tredje ledd* at ekomloven går foran denne lov. Det gjelder ved direkte motstrid. Ved indirekte motstrid skal eventuelle tolkningsrom benyttes. Der dette ikke er mulig eller hensiktsmessig for å oppnå ekomlovens formål, går ekomloven foran.

Til § 3 Geografisk virkeområde

Loven skal gjelde for norsk land- og sjøterritorium. Det ansees ikke hensiktsmessig at loven gjøres gjeldende for Jan Mayen og bilandene da de stedlige forholdene gjør at for eksempel gjenbruk av eksisterende infrastruktur og samordning av bygge- og anleggsarbeider ikke er relevant. Loven gjelder i utgangspunktet heller ikke Svalbard, men det kan gis forskrift om at loven skal gjelde helt eller delvis for Svalbard.

Det foreslås i *annet ledd* at Kongen i forskrift eller ved enkeltvedtak kan gi bestemmelser som innskrenker eller presiserer det geografiske

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

virkeområdet for loven eller enkelte bestemmelser i loven, såfremt dette følger av internasjonale avtaler som Norge er part i.

I tredje ledd gis det hjemmel til å inkludere Svalbard og kontinentalsokkelen i det geografiske virkeområdet ved behov. Det kan også fastsettes særlige regler av hensyn til stedlige forhold.

Til § 4 Myndighet etter loven

Det foreslås at myndighet etter loven skal være departementet.

Det foreslås en hjemmel til å kunne delegere myndighet etter loven på begrensede områder til andre offentlige organer eller private rettssubjekter. Dette kan for eksempel være aktuelt for hele eller deler av funksjonen som sentral informasjonstjeneste. Det finnes i dag private aktører som tilbyr slike informasjonsløsninger.

Til § 5 Definisjoner

Direktivet inneholder terminologi og begreper som avviker fra gjeldende lovgivning på området for elektronisk kommunikasjon, og terminologi og begreper som mer indirekte brukes eller som allerede er definert i gjeldende lovgivning.

Forslaget gjennomfører flere av definisjonene i direktivets artikkel 2. Ikke alle definisjonene i artikkelen foreslås gjennomført ved at det etableres egne definisjoner i lovforslaget, fordi begrepene anses selvsforklarende eller tilfredsstillende definert i gjeldende lovgivning.

Til nr. 1 Nettoperatør

Bredbåndsutbyggingsdirektivet artikkel 2 nummer 1 inneholder en definisjon av begrepet «nettoperatør.» I lovforslaget foreslås det at begrepet nettoperatør ikke avgrenses til bare å omfatte nettoperatør på området for elektronisk kommunikasjon, men også virksomheter som leverer tjenester på en rekke andre områder.

For elektronisk kommunikasjon vil i utgangspunktet enhver tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett, jf. ekomloven § 1-5, nummer 2, som anvendes for tilbud om offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, jf. ekomloven § 1-5 nummer 3, omfattes av begrepet nettoperatør, eksempelvis tilbydere av mobilnett, fast bredbånd og kabel-TV-nett. Dette vil gjelde uavhengig av om tilbyder er utpekt som tilbyder med sterk markedsstilling i medhold av ekomloven eller ikke. Også virksomheter som stiller fysisk infrastruktur til rådighet for levering av elektroniske kommuni-

kasjonstjenester uten selv å være tilbyder, vil være omfattet. Dette gjelder for eksempel kommuner eller andre som investerer i fysisk infrastruktur med tanke på å stille denne til rådighet for tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett.

Begrepet «nettoperatør» er i lovforslaget også ment å omfatte virksomheter som har råderett over passiv fysisk infrastruktur beregnet for levering av tjenester i forbindelse med produksjon, transport eller distribusjon av gass, elektrisitet og offentlig belysning, oppvarming og vann, transport av avløpsvann, dreneringssystemer og fjerning av avfall. Begrepet omfatter også virksomheter som har råderett over passiv fysisk infrastruktur beregnet for å levere transporttjenester, herunder jernbane, veier, havner og lufthavner. Blant de virksomheter som omfattes av begrepet, vil typisk være energiselskaper, vannverk og leverandører av fjernvarme, lokale, regionale og sentrale veimyndigheter, BaneNOR, og Avinor.

Nettoperatør vil være den som eier eller som på annen måte råder over den aktuelle fysiske infrastrukturen gjennom for eksempel lån, leie eller leasing.

Til nr. 2 Bredbåndsutbygger

Begrepet «bredbåndsutbygger» foreslås innført for å spesifisere hvilke rettssubjekter som får rettigheter etter loven. Begrepet vil omfatte virksomhet som tilbyr eller planlegger å tilby elektronisk kommunikasjonsnett, jf. ekomloven § 1-5, nummer 2, som kan levere bredbåndstjenester med nedstrøms hastighet på minst 30 Mbit/s og som anvendes for tilbud om offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, jf. ekomloven § 1-5, nummer 4. Begrepet foreslås benyttet om de subjekter som gis rettigheter etter lovforslaget. Dette tilsvarer begrepet «*an undertaking providing or authorised to provide public communications networks*», som brukes i direktivet, jf. blant annet artikkel 3, nummer 2.

Begrepet «bredbåndsutbygger» omfatter i tillegg til de som allerede tilbyr høyhastighetsnett, også virksomheter som har til hensikt å etablere høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, eksempelvis virksomhet som har blitt tildelt frekvenstillatelse, men som i utbyggingsfasen ikke tilbyr tjenester kommersielt.

Bredbåndsutbygger omfattes normalt også av begrepet nettoperatør, jf. nummer 1, med unntak av de tilfeller hvor bredbåndsutbygger ikke allerede tilbyr tilgang til høyhastighetsnett, men som planlegger å gjøre det.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Til nr. 3 Fysisk infrastruktur

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 2 nummer 2 og definerer begrepet «fysisk infrastruktur». Selv om begrepet i og for seg omfattes av definisjonen av begrepet «tilhørende fasilitet» i ekomloven § 1-5 nummer 6, foreslås det inntatt en egen definisjon fordi begrepet fysisk infrastruktur etter direktivet har en snevrere betydning. «Tilhørende fasilitet» omfatter blant annet elementer i nettet, som for eksempel fiberoptiske kabler med videre. Dette er elementer som ikke omfattes av direktivets definisjon av fysisk infrastruktur. Begrepet står imidlertid sentralt i direktivets øvrige bestemmelser, hvilket tilsier at det er behov for å etablere en egen definisjon.

Med fysisk infrastruktur siktes det til den passive basisinfrastrukturen i et nett som gir rom til ulike nettelementer. Den passive infrastrukturen er for eksempel trekkør, kabelgater, master, tårn, ledningspenn i luft, gatekabinett med videre. Begrepet omfatter også fysisk infrastruktur etablert i forbindelse med utbygging av både faste og mobile nett for elektronisk kommunikasjon, og fysisk infrastruktur etablert i forbindelse med distribusjon av andre tjenester enn elektronisk kommunikasjon, herunder på andre virksomhetsområder, jf. merknaden til definisjonen av «nettoperatør» ovenfor.

Når det gjelder framføringsveier i grunnen, herunder under offentlig vei, kan disse enten være etablert ved at nettelementene, for eksempel kabel, legges direkte i grunnen med overdekking av masse, eller ved at det er etablert trekkør eller kulverter i grunnen som infrastrukturen deretter trekkes igjennom. Sistnevnte typer framføringsveier er eksempler på fysisk infrastruktur som omfattes, mens førstnevnte type framføringsveier, det vil si der infrastrukturen er lagt direkte i grunnen med masseoverdekning, ikke omfattes av begrepet fysisk infrastruktur i lovforslaget. Dette medfører at loven ikke gir rett til tilgang til veggrunnen som sådan, jf. § 7.

Det foreslås at definisjonen av fysisk infrastruktur ikke skal omfatte ledninger/rør til framføring av vannforsyning og drikkevann. Videre foreslås at definisjonen av fysisk infrastruktur ikke skal omfatte kabler for elektronisk kommunikasjon, herunder mørk fiber. Kabler, herunder mørk fiber, er ikke å anse som passiv infrastruktur etter loven.

Til nr. 4 Høyhastighetsnett

Direktivet artikkel 2 nummer 3 definerer begrepet «høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon». Begrepene «elektronisk kommunikasjon» og «elektronisk kommunikasjonsnett» er allerede definert i ekomloven § 1-5 nummer 1 og 2. Det foreslås at begrepet «høyhastighetsnett» i denne loven skal forstås som elektronisk kommunikasjonsnett som er i stand til å levere elektronisk kommunikasjonstjenester med hastigheter på minst 30 Mbit/s nedstrøms hastighet (bredbåndstjenester).

Begrepet er teknologinøytralt og omfatter således både radiobaserte (trådløse) og faste elektroniske kommunikasjonsnett som brukes til formidling av elektroniske kommunikasjons-tjenester.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan i tvilstilfeller avgjøre om et nett faller innenfor definisjonen av høyhastighetsnett. Det er en rekke forhold som kan avgjøre faktisk tilgjengelig hastighet i et bredbåndnett, blant annet avstand mellom noder og tilkoblingspunkt og valg av nettverksteknologi. Vurderingen skal ta utgangspunkt i den hastighet det er sannsynlig at nettet vil kunne levere etter at det er utbygd.

Til nr. 5 Større renoveringsarbeider

Direktivets artikkel 2 nummer 9 definerer begrepet «større renoveringsarbeider». Med begrepet menes bygge- og anleggsarbeider som omfatter hele eller vesentlige deler av den fysiske infrastrukturen i bygningen som er egnet for elektronisk kommunikasjon, uavhengig av om arbeidene er søknadspliktige eller ikke etter plan- og bygningsloven. Med henvisningen til fysisk infrastruktur (nummer 3) menes infrastruktur som er relevant å gi tilgang til i en bygning, for eksempel rør og kabinetter.

Renoveringsarbeider som ikke påvirker eller omfatter hele eller vesentlige deler av den fysiske infrastrukturen i bygningen er ikke omfattet av definisjonen. Eksempelvis vil fasadearbeider eller arbeider på bærende konstruksjoner ikke være omfattet dersom disse arbeidene ikke påvirker hele eller vesentlige deler av den fysiske infrastrukturen i bygningen som egner seg for framføring av elektronisk kommunikasjon.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Til nr. 6 Tilkoblingspunkt

Direktivet artikkel 2 nummer 11 definerer begrepet «tilgangspunkt». Departementet foreslår å benytte begrepet «tilkoblingspunkt» som også er brukt i ekomforskriften § 9-1 tredje ledd. Begrepet «tilkoblingspunkt» angir et fysisk punkt i eller utenfor en bygning hvor bredbåndutbygger kan koble seg opp mot infrastruktur for elektronisk kommunikasjon inne i bygningen. Ekomforskriften § 9-1 har krav om at sammenkobling av privat og offentlig ekomnett så langt det er mulig skal skje i ett fysisk tilkoblingspunkt, og at dette utformes på en måte som gjør det mulig å skifte tilbyder. Begrepet «tilkoblingspunkt» må ikke forveksles med «nettermineringspunkt» definert i ekomloven § 1-5 nummer 8.

Til § 6 Taushetsplikt

Formålet med den foreslåtte bestemmelsen er å sikre at uvedkommende ikke får tilgang til opplysninger som er underlagt taushetsplikt.

Første ledd skal sikre nettoperatorenes og bredbåndsutbyggers krav på konfidensialitet. Taushetsplikten gjelder uavhengig av om det dreier seg om faste eller midlertidige arbeidsforhold og vil ha virkning også etter at arbeidsforholdet eller tjenesten er avsluttet.

Etter *annet ledd* kan informasjon en nettoperatør og bredbåndsutbygger har ervervet om andres nett eller forretningsforhold ikke benyttes utover å bidra til kostnadseffektiv etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Formålet med dette er å hindre misbruk av informasjon.

Taushetsplikten gjelder også i de tilfeller der en bredbåndsutbygger planlegger å tilby, men ikke tilbyr, tilgang til høyhastighetsnett. Bestemmelsen presiserer derfor at både nettoperatør og bredbåndsutbygger omfattes av taushetsplikten, selv om bredbåndsutbygger normalt omfattes av begrepet nettoperatør.

Tredje ledd framhever at det også påhviler tilbyder en aktivitetsplikt for å hindre at andre enn de som rettmessig skal få tilgang til opplysningene får kjennskap til disse. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig å forholde seg taus for å oppfylle taushetsplikten, det følger også med en aktivitetsplikt for å bevare taushet om taushetsbelagt informasjon. Det kreves at rimelige tiltak gjennomføres, det vil si tiltak som er teknisk mulig å gjennomføre og at kostnaden står i forhold til nytten.

Etter *fjerde ledd* omfattes medlemmer av tvisteløsningsorganets ekspertgruppe av taushetsplik-

ten dersom slik gruppe opprettes. Plikten vil gjelde tilsvarende for eventuelle andre eksterne personer som bistår Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ved tvisteløsning. Departementet legger til grunn at tvisteløsningsorganet som sådan utgjøres av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og dekkes av forvaltningslovens taushetspliktbestemmelser. Det vil som regel være avgjørende for organets ivaretagelse av sine oppgaver at det har tilgang til alle typer informasjon som kan være aktuelle for å avgjøre tvisten, også taushetsbelagt informasjon. For at tvisteløsningsorganet fullt ut skal kunne utføre sine oppgaver, skal alle medlemmene i organet være underlagt taushetsplikt om det som har framkommet i forbindelse med tvisteløsningen. Taushetsplikten begrenser ikke nettoperators opplysningsplikt til tvisteløsningsorganet.

Overtredelse av taushetsplikten rammes av straffeloven § 209.

Til § 7 Tilgang til fysisk infrastruktur

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivets artikkel 3 nummer 1 til nummer 4.

Formålet med bestemmelsen er å legge forholdene til rette for gjenbruk av eksisterende fysiske infrastruktur som kan brukes i forbindelse med etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, jf. definisjonene i § 5 nummer 1 og 2. Ved å legge forholdene til rette for gjenbruk av eksisterende fysisk infrastruktur, bidrar dette til mer effektiv utnyttelse av denne infrastrukturen, samtidig som utbyggingskostnadene forbundet med etablering av høyhastighetsnett reduseres. Videre reduseres samfunnsmessige og miljømessige omkostninger, som for eksempel potensiell forurensning, støy og andre ulemper som ellers vil kunne oppstå i forbindelse med bygging og anleggsvirksomhet.

Det foreslås i *første ledd* at nettoperatør skal ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om tilgang til egen infrastruktur. Plikten til å gi tilgang skal gjelde der anmodende bredbåndsutbygger har til hensikt å bygge ut høyhastighetsnett. Plikten gjelder selv om den aktuelle infrastrukturen ikke dekker hele området hvor høyhastighetsnettet skal bygges. Hva som utgjør en rimelig anmodning, vil avhenge av de konkrete omstendighetene i den enkelte sak, jf. tredje ledds liste over momenter som kan føre til avslag på en anmodning.

Det foreslås videre at tilgangsanmodningen skal være skriftlig og nærmere spesifisere tidsrammen for når utbyggingen skal skje, samt

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

hvilke deler av utbyggingen det anmodes om tilgang for. Med utbyggingen menes tilgangs-anmoders planlagte prosjekt for utbygging av høyhastighetsnett.

Det foreslås at svar på anmodning om tilgang til fysisk infrastruktur skal gis innen to måneder fra mottak av fullstendig tilgangsanmodning. Med fullstendig tilgangsanmodning menes at anmodningen skal inneholde tilstrekkelig informasjon til at nettoperør kan ta stilling til anmodningen. For at fristen skal avbrytes må nettoperør uten ugrunnet opphold varsle anmoder om behov for mer informasjon.

Grensedragningen mot ekspropriasjonsinn-grep etter ekomloven § 12-3 og samlokalisering etter § 4-4 vil måtte avgjøres konkret basert på inngrepets karakter.

Det foreslås i *annet ledd* at det skal gis tilgang på rettferdige og rimelige vilkår, herunder at tilgangen skal gis mot rimelig vederlag. Begrepet «rimelige vilkår» innebærer at en avveining skal gjøres mellom bredbåndsutbyggerens og nettoperørens interesse. Videre gjelder at nettoperør skal opptre rettferdig og ikke oppstille vilkår som diskriminerer én bredbåndsutbygger i forhold til en annen. Hva som er rettferdige og rimelige vilkår, herunder et rimelig vederlag, vil måtte vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Flere forhold kan påvirke vilkårene, for eksempel økning i vedlikeholdskostnader, utgifter knyttet til tilpasning, utgifter til eventuelle forebyggende beskyttelsestiltak for ivaretagelse av nettsikkerheten og nettintegriteten, samt erstatningsansvarsordninger. Vederlaget skal dekke nettoperørs kostnader ved å gi tilgang, herunder normal kapitalavkastning. Det bør videre vurderes som rimelig at eieren av infrastrukturen det er gitt tilgang til, ved en eventuell senere flytting eller oppgradering av infrastrukturen, ikke skal ha ekstra kostnader som følge av at det er gitt innplassering av utstyr fra tilbyder av høyhastighetsnett.

I bestemmelsens *tredje ledd* angis mulige relevante kriterier for et eventuelt avslag på anmodning om tilgang. Avslag på tilgang skal i tillegg til å være basert på objektive og transparente kriterier, være forholdsmessig, det vil si basert på kriterier som står i rimelig forhold til den ulempen avslaget medfører for bredbåndsutbyggeren. Dette betyr at et avslag må begrunnes, dokumenteres og være basert på etterprøvbare kriterier. Kriterier for avslag kan for eksempel være basert på hvorvidt den fysiske infrastrukturen er teknisk egnet for samlokalisering med høyhastighetsnettet som skal bygges, og hvorvidt det foreligger plassbegrens-

ninger. Herunder skal det legges vekt på hvorvidt nettoperøren kan sannsynliggjøre framtidig plassbehov som utelukker samlokalisering.

Avslag kan også begrunnes med at det foreligger forhold som tilsier at samlokalisering ikke bør skje av hensyn til offentlig sikkerhet eller folkehelse, eller at imøtekommelse av tilgangsanmodningen vil være til skade for nettsikkerheten eller integriteten, herunder kritisk infrastruktur. Definisjon av kritisk infrastruktur følger av § 3d i lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivildforsvaret (sivilbeskyttelsesloven).

Videre kan avslag begrunnes med eventuell risiko for at slik samlokalisering vil påvirke øvrig tjenesteleveranse over samme fysiske infrastruktur. Dersom nettoperøren tilbyr tilgang til annen egnet fysisk infrastruktur, under forutsetning av at denne tilbys på rimelige vilkår, jf. annet ledd, kan dette også danne grunnlag for avslag.

Opplistingen av vurderingskriterier er ikke ment å være uttømmende. Også andre hensyn enn de som er nevnt kan være relevante ved vurderingen.

Det foreslås i *fjerde ledd* at eventuelt avslag på tilgangsanmodning skal begrunnes skriftlig og inneholde en vurdering i samsvar med tredje ledd. Dette vil blant annet si at eventuelt avslag skal være basert på objektive, transparente og forholdsmessige kriterier, jf. også merknaden til tredje ledd ovenfor. Avslag på tilgangsanmodning kan bringes inn for nasjonalt tvisteløsningsorgan for avgjørelse. Det samme gjelder dersom tilbakemelding på anmodning om tilgang ikke blir besvart innen to måneder fra datoen den fullstendige anmodningen er mottatt hos nettoperør.

I *femte ledd* foreslås en forskriftshjemmel for å kunne gi utfyllende bestemmelser om tilgang til fysisk infrastruktur og om vilkår for slik tilgang, herunder prisvilkår.

Til § 8 Tilgang til informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 4 nummer 1, 4, 6 og 7.

Formålet med den foreslåtte bestemmelsen er å sikre at det kan skje en effektiv og hensiktsmessig planlegging av utbygging av høyhastighetsnett slik at forholdene legges til rette for effektiv bruk av eksisterende fysisk infrastruktur i områdene hvor utbygging er planlagt. Med adgang til opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur i et område vil det være mulig for anmodende bredbåndsutbygger å vurdere utnyttelsespotensialet i

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

andre nettoperators eksisterende fysiske infrastruktur.

Det foreslås i *første ledd* at nettoperator skal ha plikt til å imøtekomme anmodninger om tilgang til nærmere bestemte opplysninger om den fysiske infrastrukturen som han råder over. Plikten gjelder bare når anmodningen kommer fra bredbåndsutbygger som har til hensikt å bygge ut høyhastighetsnett. Bredbåndsutbygger skal dokumentere at det foreligger reelle planer om utbygging.

Det foreslås at nettoperator skal ha plikt til å opplyse om den nærmere lokaliseringen av den fysiske infrastrukturen, herunder traséen eller ruten til infrastrukturen. Videre skal det opplyses om infrastrukturtype og gjeldende anvendelse av infrastrukturen. Med «infrastrukturtype» menes de elementene som er omfattet av definisjonen av fysisk infrastruktur, for eksempel rør, master, kabelgater med videre. Med «anvendelse» siktes det til hva infrastrukturen benyttes til i dag, for eksempel til elektronisk kommunikasjon eller distribusjon og transport av elektrisitet og varme. Nettoperatoren skal også oppgi kontaktinformasjon som anmodende tilbyder kan benytte i sin kontakt med nettoperatoren.

Av bestemmelsens *annet ledd* framgår det at anmodningen om tilgang til opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur skal være skriftlig, samt inneholde en nærmere presisering av området hvor det er aktuelt å etablere høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.

Det foreslås i *tredje ledd* en nærmere presisering av nettoperators plikt til å gi tilgang til opplysninger om den fysiske infrastrukturen. Nettoperator plikter å gi opplysninger om den fysiske infrastrukturen på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår innen ti virkedager etter at anmodningen er mottatt.

Fjerde ledd hjemler unntak fra plikten til å utlevere opplysninger om den fysiske infrastrukturen etter første ledd. Nettoperator kan avslå å imøtekomme anmodning dersom de ønskede opplysningene allerede er offentlig tilgjengelige i elektronisk format, eller dersom opplysningene er tilgjengelige via sentral informasjonstjeneste, jf. § 20. Se også § 12 som gir bestemmelse om unntak fra plikten til å gi informasjon etter § 8.

I *femte ledd* legges det opp til at tvister om tilgang til opplysninger kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. merknadene til § 15 nedenfor.

I *sjette ledd* foreslås inntatt en bestemmelse som gir departementet kompetanse til å gi forskrift om hvilken informasjon det skal gis tilgang til og når denne skal gis. Det foreslås også at det

skal kunne gjøres unntak fra plikten etter første ledd ved forskrift.

Til § 9 Befaring

Bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 4 nummer 5.

Formålet med bestemmelsen er å gi bredbåndsutbygger som planlegger å bygge høyhastighetsnett eller deler av høyhastighetsnett, mulighet til å kunne gjennomføre oppmålinger med mer, for på den måten å få nærmere svar på om det foreligger potensial for gjenbruk eller samlokalisering, og dermed sikre en så effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur som mulig.

Det foreslås i bestemmelsens *første ledd* at nettoperator skal ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om befaring av de aktuelle delene av den fysiske infrastrukturen.

Hvorvidt anmodningen er rimelig eller ikke, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. En anmodning vil normalt anses rimelig i de tilfeller der denne ikke går lenger enn det som er nødvendig for å oppfylle behovet til den anmodende bredbåndsutbyggeren. Har anmoder fått oppfylt behovet på annen måte, for eksempel ved at nettoperatoren har foretatt nøyaktige oppmålinger av de elementene som anmodningen omfatter, vil dette kunne få betydning for rimelighetsvurderingen.

Nettoperator kan avslå anmodning om befaring i tilfeller som nevnt i § 7 tredje ledd, nummer 3, 4 og 5, se merknaden til denne bestemmelsen. Se også § 12 som angir unntak fra plikt til å gi adgang til befaring.

Det foreslås i *annet ledd* nærmere krav til anmodningen om befaring. Anmodningen skal være skriftlig og angi hvilke deler av den fysiske infrastrukturen som vurderes benyttet til framføring av høyhastighetsnett. Bakgrunnen for dette er at det er disse delene av den fysiske infrastrukturen som er relevant for befaring. For at en anmodning skal anses å være fullstendig, må den derfor være skriftlig og inneholde alle nødvendige opplysninger for at nettoperatoren skal være i stand til å ta stilling til den. Annet ledd fastslår at anmodningen skal besvares så snart som mulig, og at befaring skal gjennomføres senest én måned fra anmodningen er mottatt. Det kan avtales unntak fra denne fristen dersom stedlige forhold tilsier det, for eksempel værforhold, eller det av andre grunner er ønsket mellom partene. Befaring skal gjennomføres på vilkår som er forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente. Dette må vurderes i den konkrete situasjonen.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Av *tredje ledd* følger det at tvister om befarings kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. merknader til § 15 nedenfor.

I *fjerde ledd* er det foreslått at departementet ved forskrift skal kunne gi utfyllende regler om befarings, herunder unntak fra plikten.

Til § 10 Samordning av bygge- og anleggsarbeider

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 5.

Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for at utbyggingskostnadene for høyhastighetsnett kan reduseres ved at bredbåndsutbyggere kan slutte seg til andre nettoperators bygge- og anleggsarbeider som er helt eller delvis offentlig finansierte. Samordning av bygge- og anleggsarbeid vil kunne bidra til effektivitetsgevinster og redusere ulempene for nærmiljøet i bygge- og anleggsperioden.

I bestemmelsens *første ledd* foreslås innført plikt for nettoperater som er ansvarlig for utførelsen av bygge- eller anleggsarbeider som helt eller delvis er finansiert av offentlige midler, til å imøtekomme rimelige anmodninger om samordning av bygge- og anleggsarbeider fra bredbåndsutbyggere.

Samordning av bygge- og anleggsarbeid vil for eksempel kunne innebære deling av anleggskostnadene for å få lagt to eller flere trekkør i samme grøft. Deling av relevante kostnader kan baseres på NS3070-2:2017 eller tilsvarende. Samordningen kan også bestå i annen type samarbeid i forbindelse med bygge- og anleggsarbeidet, for eksempel felles utnyttelse av anleggsveier, maskiner, med videre.

Plikten til å samordne gjelder kun hvor nettoperatorenes bygge- og anleggsarbeider er helt eller delvis finansiert med offentlige midler. Bygge- og anleggsvirksomhet som gjennomføres fullt ut i privat regi, uten noen form for offentlig støtte, faller utenfor bestemmelsen. Private prosjekter kan samordnes på samme måte, men da på privatrettslig og frivillig basis.

Med formuleringen «bygge- eller anleggsarbeider som helt eller delvis er finansiert med offentlige midler» menes her bygge- og anleggsarbeider hvor statlige eller kommunale organer eller selskaper er tiltakshaver, og er å anse som nettoperater etter § 5 nummer 1. Dette innebærer at også bygge- og anleggsarbeider utført av offentlige organer eller selskaper som utfører helt eller delvis brukerfinansierte oppgaver, som for eksempel kommunalt eide strømnetselskaper og vann- og avløpselskaper, vil være omfattet av plik-

ten. Plikten omfatter også anleggsarbeider som har mottatt offentlig økonomisk støtte eller annen type offentlig finansiering eller bidrag. Det legges til grunn at bygge- og anleggsarbeider som har mottatt ubetydelig støtte sett i forhold til arbeidets størrelse ikke er omfattet av plikten.

Plikten til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samordning gjelder uavhengig av om det er nettoperateren selv som skal utføre bygge- og anleggsarbeidene, eller om det brukes underleverandør. Nettoperater kan oppstille vilkår for samordningen, forutsatt at disse er transparente og ikke-diskriminerende.

Hvorvidt en anmodning er rimelig, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet.

I tillegg til at anmodningen skal være rimelig, framgår det av *annet ledd* at nettoperateren ikke er forpliktet til å imøtekomme anmodning om samordning dersom nettoperateren kan sannsynliggjøre at anmodningen vil medføre økte kostnader for det opprinnelige tiltaket. Eventuelle økte kostnader som dekkes av den anmodende part regnes ikke som økte kostnader for det opprinnelige tiltaket. En anmodning om samordning vil for eksempel kunne avslås dersom samordning vil føre til forsinkelser av betydning for opprinnelig planlagt arbeid. Videre kan nettoperater avslå anmodning om samordning der dette vil gå ut over nettoperatorens kontroll med gjennomføringen av bygge- og anleggsarbeider. Samordning er også betinget av at anmodning om dette blir fremmet så tidlig som mulig i nettoperatorens planleggingsprosess, og senest én måned før søknad til relevante myndigheter om tillatelse for å kunne iverksette tiltaket. Begrensingen forutsetter at tiltaket er søknadspliktig etter annen lovgivning. Anmodningen om samordning kan nektes imøtekommet dersom unntakene i § 12 kommer til anvendelse.

I *tredje ledd* foreslås inntatt bestemmelse om at dersom det ikke oppnås enighet mellom nettoperater og anmodende tilbyder innen én måned fra anmodning er mottatt, kan saken bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse. Tvisteløsningsorganet har kompetanse til å avgjøre fordelingen av de totale anleggskostnadene mellom partene dersom partene ikke blir enige. Anleggskostnadene i denne sammenheng er de totale anleggskostnadene som følge av begge/alle tiltakene samlet sett, og ikke eventuell kostnadsøkning for det opprinnelige tiltaket etter første ledd nummer 1.

Forpliktelsen om samordning av bygge- og anleggsarbeider innebærer imidlertid ikke at nettoperateren behøver å avbryte eller utsette et

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

prosjekt i påvente av forhandling eller tvisteløsning. Myndigheten har ikke mulighet til å pålegge stans eller pause i et bygge- og anleggsprosjekt i påvente av beslutning i tvisteløsningsorganet.

I *fjerde ledd* foreslås en hjemmel for departementet til å gi forskrift om samordning av bygge- og anleggsarbeider og unntak for plikten etter første ledd, herunder om kostnadsfordeling. Slik forskrift kan blant annet gis dersom relevante standarder (NS3070-2:2017) ikke er tilstrekkelige til å løse kostnadsfordelingsproblemer.

Til § 11 Informasjon om planlagte bygge- og anleggsarbeider

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 6.

Formålet med bestemmelsen er å legge forholdene til rette for at det i forbindelse med gjennomføring av bygge- og anleggsarbeider kan skje samordning eller koordinering med utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Bredbåndsutbygger som planlegger å etablere høyhastighetsnett eller elementer av høyhastighetsnett vil gjennom tilgang til informasjon kunne få nærmere oversikt over samordningspotensialet som foreligger, og dermed selv kunne optimalisere utbyggingsplanene for høyhastighetsnettet som skal etableres.

I bestemmelsens *første ledd* foreslås innført plikt for nettoperør til å gi tilgang til opplysninger om pågående og planlagte bygge- og anleggsarbeider i tilknytning til den fysiske infrastrukturen nettoperøren råder over. Plikten til å gi tilgang til informasjon gjelder alle pågående og planlagte bygge- og anleggsarbeider, uavhengig av finansiering. Av bestemmelsen framgår det også at plikten for nettoperør til å gi tilgang til opplysninger gjelder bygge- og anleggsarbeider hvor det foreligger tillatelse, hvor det er søkt om tillatelse eller hvor det planlegges å søke om tillatelse i løpet av nærmeste halvår.

Bestemmelsen oppstiller krav til et sett minimumsopplysninger som nettoperør skal gi tilgang til. Nettoperør plikter for det første å gi tilgang til opplysninger om hvor det er planlagt å igangsette bygge- og anleggsvirksomhet og hvilken type bygge- og anleggsvirksomhet som er planlagt. Videre skal det gis opplysninger om hvilke elementer i den fysiske infrastrukturen som vil bli berørt, og opplysninger om forventet dato for oppstart av, og varigheten til bygge- og anleggsarbeidene. Det skal også gis opplysninger om kontaktinformasjon hos nettoperør.

Annet ledd inneholder forslag til bestemmelse om at opplysningene skal stilles til rådighet for bredbåndsutbygger innen ti virkedager fra mottak av en fullstendig anmodning. Opplysningene skal stilles til rådighet på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår.

Tredje ledd hjemler unntak fra plikten til å utlevere opplysninger om bygge- og anleggsarbeider etter første ledd. Nettoperør kan avslå å imøtekomme anmodning dersom de ønskede opplysningene allerede er offentlig tilgjengelig i elektronisk format, eller dersom opplysningene er tilgjengelige via sentral informasjonstjeneste, jf. § 20. Plikten til å gi informasjon etter denne bestemmelsen gjelder ikke, eller kan begrenses, etter § 12.

I bestemmelsens *fjerde ledd* oppstilles krav til at anmodningen skal være skriftlig og nærmere angi det geografiske området hvor bredbåndsutbygger har til hensikt å etablere høyhastighetsnett eller elementer av høyhastighetsnett. (Det vises til definisjonen av bredbåndsutbygger der det framkommer at som bredbåndsutbygger etter loven regnes virksomhet som tilbyr eller planlegger å tilby tilgang til høyhastighetsnett.) Skriftlighetskravet vil være oppfylt også ved elektronisk innsending av anmodning, for eksempel ved e-post. Når det gjelder kravet til spesifisering av det geografiske området hvor tilbyder har til hensikt å bygge høyhastighetsnett, må dette angis på en slik måte at nettoperør i praksis kan ta stilling til anmodningen.

Av bestemmelsens *femte ledd* følger det at tvister om tilgang til opplysninger om bygge- og anleggsarbeider kan bringes inn for tvisteløsningsorganet etter § 15 til avgjørelse.

Bestemmelsens *siste ledd* inneholder hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om tilgang til informasjon og om unntak fra plikten.

Til § 12 Unntak fra plikt til å gi informasjon, samordning og adgang til befarings

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å implementere direktivets artikkel 4 nummer 1, 5 nummer 5, 6 nummer 1 og 6 nummer 5.

I *første ledd* foreslås unntak fra plikten til å samordne bygge- og anleggsarbeider etter § 10 for arbeider av begrenset økonomisk verdi, størrelse og varighet, eller når kritisk infrastruktur berøres. Tilsvarende unntak foreslås for plikten til å gi informasjon om pågående og planlagte bygge- og anleggsarbeider etter § 11. Unntaket er ment å omfatte arbeider med begrenset økonomisk verdi, for eksempel når nettoperørs omsetning er lav og prosjektet er av mindre kommersiell interesse.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Videre omfatter unntaket arbeider av kort varighet, for eksempel reparasjons- og utbedringsarbeid som haster og i andre tilfeller der arbeidet pågår innenfor et kort tidsrom. Det foreslås også tilsvarende unntak for plikten til å gi opplysninger til sentral informasjonstjeneste etter § 21, fordi hensynene bak unntaksbestemmelsen også gjelder for opplysninger til sentral informasjonstjeneste.

I *annet ledd* foreslås det inntatt en avgrenset mulighet for å begrense tilgang til opplysninger, herunder sikkerhetsgradert informasjon, eller befaring dersom det kan sannsynliggjøres at dette er nødvendig for å ivareta nettets sikkerhet og integritet, nasjonale sikkerhetsinteresser, sikkerhet og folkehelse eller for å hindre at andre får innsyn i drifts- eller forretningshemmeligheter av betydning for nettoperatoren, for eksempel opplysninger om framtidig utbygging av forretnings-sensitiv karakter. Nettoperatoren skal selv ta stilling til om plikten til å gi opplysninger eller tilgang til befaring bør begrenses i de tilfeller hvor dette er nødvendig av hensyn til nettsikkerhet, nettets integritet, eller drifts- eller forretningshemmeligheter. Nettoperatoren skal også begrense plikten til å gi informasjon eller tilgang til befaring dersom dette er et krav som følger av annen lovgivning, for eksempel sikkerhetsloven. Nettoperatoren kan be om innspill fra offentlig myndighet i tvilstilfeller. Slike forespørsler kan rettes til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Av *tredje ledd* framgår det at avslag eller begrensninger etter denne bestemmelsen kan bringes inn for tvisteløsningsorganet, jf. § 15. Tvisteløsningsorganets avgjørelser kan ikke fattes i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, herunder lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) og lov om elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder blant annet bestemmelser om utlevering av sikkerhetsgradert informasjon. Tvisteløsningsorganet skal rådføre seg med PST og NSM i forbindelse med håndtering av saker som gjelder sikkerhetsmessige forhold.

Til § 13 Krav om etablering av fysisk infrastruktur i bygninger

Den foreslåtte bestemmelse er ment å gjennomføre direktivet artikkel 8.

Det foreslås i *første ledd* en plikt for tiltakshaver til å klargjøre bygninger som oppføres, eller bygninger som gjennomgår større renoveringsarbeider, innvendig med fysisk infrastruktur for framføring av høyhastighetsnett fram til netter-mineringspunktene, jf. lov om elektronisk kommunikasjon § 1-5, nummer 8. Begrepet «tiltaks-

haver» etter loven vil langt på vei sammenfalle med «tiltakshaver» etter plan- og bygningsloven § 23-2. For større renoveringsarbeider kan imidlertid tiltaket i noen tilfeller falle utenfor plan- og bygningsloven, men likevel være omfattet her, jf. definisjonen av større renoveringsarbeider i § 5 nummer 5. I slike tilfeller kan derfor begrepet «tiltakshaver» i loven her avvike fra «tiltakshaver» etter plan- og bygningsloven. Plikten til å klargjøre nyoppførte bygninger for høyhastighetsnett omfatter enhver bygning hvor det normalt oppholder seg sluttbrukere. Dette gjelder uavhengig av om bygningen inneholder oppholdsrom eller ikke. Plikten gjelder uavhengig av hvem som er tiltakshaver, det vil si at både private og offentlige tiltakshavere omfattes. Plikten gjelder også når det oppføres tilbygg til eksisterende bygning.

Det foreslås i *annet ledd* at tiltakshaver skal sørge for at boliger med flere bruks- eller eierseksjoner som skal oppføres, og boliger med flere bruks- eller eierseksjoner som gjennomgår større renoveringsarbeider, prosjekteres og utføres med tilkoblingspunkt for elektroniske kommunikasjonsnett. Det vises til de til enhver tid gjeldende relevante standarder. Se for eksempel NEK 399:2018 som definerer grensesnittet mellom el- og ekominstallasjon i nye bygninger mot allment el- og ekomnett. Normen spesifiserer krav til utforming av grensesnittet og definerer eierskap, plikter og ansvar. Den spesifiserer også hvordan eier av allment el- og ekomnett bør koordinere innføring av sine respektive stikkledninger til eneboliger, rekkehus og boligblokker. NEK 399:2018 beskriver også eierskap og ansvar for de ulike anleggsdeler, og den spesifiserer plassering av grensesnittene på steder hvor alle parter har tilnærmet lik tilgang. Den er et viktig henvisningsgrunnlag i NEK 400:2018 med hensyn til nye bygninger. Se for øvrig også NS 3931, om elektroniske installasjoner i boliger, som beskriver fysisk infrastruktur i boliger.

I *tredje ledd* foreslås hvilke bygninger som skal være unntatt fra plikten etter første og annet ledd. Unntak fra plikten gjelder for fritidsboliger, kirkebygg, monumenter, bygninger som er utpekt som skjermingsverdige objekter etter sikkerhetsloven, bygninger av historisk verdi og bygninger hvor kostnadene for klargjøring for høyhastighetsnett vil være uforholdsmessig høye. Forholdsmessighetsvurderingen skal gjøres i det enkelte tilfellet og knyttes opp mot anvendelsesområdet for bygningen. Unntak kan gjøres der gjennomføring vil medføre uforholdsmessige konsekvenser for tiltakshaveren, eksempelvis dersom det vil være

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

uforholdsmessig dyrt eller dersom bygningstypen gjør gjennomføring vanskelig.

Bestemmelsens *fjerde ledd* inneholder hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om etablering av infrastruktur i bygninger.

Reguleringen er teknologinøytral i den forstand at pliktene vil kunne oppfylles ved etablering av fysisk infrastruktur som er egnet til framføring av høyhastighetsnett basert på enten kablet eller trådløst nett.

Til § 14 Tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 9.

I *første ledd* foreslås at alle som eier eller har bruksrett til tilkoblingspunkt eller fysisk infrastruktur i bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner skal imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang for bredbåndsutbyggere. Anmodningen skal være skriftlig og nærmere angi tilkoblingspunktet eller den fysiske infrastrukturen den gjelder. Tilkoblingspunkt kan eksempelvis være teknisk skap i eller utenfor gjeldende bygning, hvor bredbåndsutbygger kan koble seg til den fysiske infrastrukturen i bygningen. Plikten til å imøtekomme enhver rimelig anmodning medfører blant annet at et eventuelt avslag skal være basert på objektive, transparente og forholdsmessige kriterier. Et slikt kriterium kan for eksempel være knyttet til plassbegrensninger, teknisk egnethet eller sikkerhetsmessige forhold.

Bestemmelsen gjelder for bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner hvor det fra tilkoblingspunktet er etablert bygningsintern fysisk infrastruktur videre til bruksenhetene. Med dette menes bygninger både for boliger og næringsbygg. Se for øvrig NEK 399:2018 som definerer grensesnittet mellom el- og ekoinstallasjon i nye bygninger mot allment el- og ekomnett. Normen spesifiserer krav til utforming av grensesnittet og definerer eierskap, plikter og ansvar. Den spesifiserer også hvordan eier av allment el- og ekomnett bør koordinere innføring av sine respektive stikkledninger til eneboliger, rekkehus og boligblokker. NEK 399:2018 beskriver også eierskap og ansvar for de ulike anleggsdeler, og den spesifiserer plassering av grensesnittene på steder hvor alle parter har tilnærmet lik tilgang. Den er et viktig henvisningsgrunnlag i NEK 400:2018 med hensyn til boligbygg.

Tilgang skal gis på rimelige og ikke-diskriminerende vilkår, herunder pris. Hva som er rimelige vilkår, må vurderes i det enkelte tilfellet.

Det foreslås i *annet ledd* at plikten til å gi tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger bare skal gjelde dersom duplisering av slik infrastruktur er vanskelig å gjennomføre eller ikke er økonomisk effektivt.

Etter *tredje ledd* skal avslag på anmodning om tilgang meddeles skriftlig innen to måneder etter at skriftlig anmodning er mottatt av nettoperatør. Dersom det ikke oppnås enighet innen to måneder etter mottak av anmodning kan tvisten bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse.

I *siste ledd* foreslås en hjemmel for departementet til å gi forskrift om tilgangen til tilkoblingspunktet og til fysisk infrastruktur i bygninger. For eksempel kan det bli aktuelt å gi forskrift med nærmere vilkår for når en anmodning, anses å være rimelig.

Til § 15 Tvisteløsningsorgan

Den foreslåtte bestemmelsen gjennomfører direktivets bestemmelse om etablering av tvisteløsningsorgan i artikkel 10, samt bestemmelser om tidsfrister i artikkel 3, 4, 5, 6 og 9.

Det foreslås i *første ledd* at tvisteløsningsorganet skal behandle og kan treffe avgjørelse i saker som det blir forelagt etter §§ 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 14, herunder fastsette de nærmere vilkår som skal gjelde. Alle som er part eller har rettslig interesse i en sak etter de angitte bestemmelsene i loven, kan bringe en tvist inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse. Dersom en myndighet selv er nettoperatør og part i en tvisteløsningssak etter loven, skal myndigheten vurderes som nettoperatør. I slike tilfeller skal heller ikke myndigheten høres av tvisteløsningsorganet i annen egenskap enn som part i saken.

Direktivet gjelder ikke tilgang til selve veggrunnen. Tvisteløsningsorganets kompetanse berører derfor ikke eksisterende klagesystem fastsatt blant annet i forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg § 21.

Det foreslås i *annet ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal være tvisteløsningsorgan. Det foreslås videre at tvisteløsningsorganet kan nedsette en ekspertgruppe som skal bistå organet ved avgjørelse av tvister. Det er opp til tvisteløsningsorganet å vurdere om det er hensiktsmessig å etablere en slik fast gruppe eller ikke. Det sentrale er at hver av de berørte sektormyndighetene blir hørt når en sak er bragt inn for avgjørelse hos tvisteløsningsorganet. De berørte sektormyndigheter er ansvarlig for til enhver tid å stille til rådighet nødvendig ekspertise.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Det foreslås i *tredje ledd* at nettopperatoren har en plikt til å gi tvisteløsningsorganet opplysninger som er nødvendig for å avgjøre tvister. Tvisteløsningsorganet kan spesifisere hvilke opplysninger dette gjelder. Opplysningene skal utleveres uten utgrunnet opphold. Det foreslås også at nettopperator skal gi uhindret tilgang til virksomheten og lokaler med utstyr. Formålet med dette er at tvisteløsningsorganet, herunder ekspertgruppen, skal ha mulighet til å foreta stedlig befaringsfor å opplyse saken.

Etter *fjerde ledd* foreslås det at tvisteløsningsorganet skal fatte vedtak i saker etter § 7 uten ugrunnet opphold og senest fire måneder etter at fullstendig anmodning om behandling er mottatt. I saker etter §§ 8, 9, 10, 11 og 14 skal vedtak fattes uten ugrunnet opphold og senest to måneder etter at fullstendig anmodning om behandling er mottatt. Tvisteløsningsorganet avgjør også om fristen har løpt ut dersom det oppstår tvist om dette. Av hensyn til behovet for rask avklaring, kan fristene kun fravikes i særlige tilfeller.

Det følger av *femte ledd* at så lenge en sak er til behandling i tvisteløsningsorganet, kan ikke saken bringes inn for tingretten. Saken regnes for å være under behandling fra tvisteløsningsorganet mottok klagen.

Det foreslås i *sjette ledd* at vedtak kan bringes inn for tingretten til avgjørelse. Dette forslaget avviker fra forvaltningslovens alminnelige regel hvor forvaltningen behandler saken i to instanser. Bakgrunnen for dette forslaget er at slike tvister vil være av sektorovergripende karakter, og at en sektormyndighet ikke bør avgjøre slike saker alene.

I bestemmelsens *siste ledd* foreslås det at departementet kan gi forskrift om organisering og saksbehandlingsregler for tvisteløsningsorganet. Det kan gis forskrift om nettopperators plikter til å bistå i tvisteløsningen. Det legges for øvrig opp til at avgjørelser fattet av tvisteløsningsorganet følger alminnelig forvaltningslov så langt det passer. Forvaltningslovens regler kan fravikes i forskrift, jf. § 24.

Det gis hjemmel til finansiering av tvisteløsningsorganet i § 22.

Til § 16 Tilsyn

I *første ledd* foreslås at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan føre tilsyn av eget tiltak eller på anmodning fra enhver som er part eller har rettslig interesse i en sak. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ikke føre tilsyn med

saker som er til behandling av tvisteløsningsorganet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal også føre tilsyn med at tvisteløsningsorganets vedtak oppfylles.

Det vil være opp til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å organisere en tilstrekkelig hensiktsmessig tilsynsvirksomhet etter loven. Tilsynsmyndighetens avgjørelser kan påklages til departementet, jf. § 24.

Det foreslås videre at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan innhente informasjon som er nødvendig for å føre tilsyn. Bestemmelsen setter ingen grenser for hvilken type opplysninger som kan pålegges utlevert utover at myndigheten anser dem som nødvendige for å føre tilsyn. Det understrekes at både opplysninger som er av finansiell art, og øvrig forretningssensitiv informasjon kan kreves opplyst.

Det foreslås i *annet ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan nytte bistand fra andre til å utføre tilsynet, for eksempel vil det kunne være aktuelt for Nasjonal kommunikasjonsmyndighet å nytte teknisk bistand fra en uavhengig ekstern spesialist. Det kan blant annet være aktuelt å nytte bistand for å gå inn i regnskapstall og økonomiske beregninger som må gjennomgås og vurderes, samt stedlig inspeksjon. Dersom pålegg om utlevering av informasjon ikke etterkommes, kan det ilegges tvangsmulkt etter § 19.

I *siste ledd* foreslås hjemmel til å gi forskrift om tilsyn. Det fremgår av § 22 at det også kan gis regler om dekning av påløpte kostnader ved tilsyn.

Til § 17 Medvirkning ved stedlig tilsyn

Hensynet bak bestemmelsen er at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal kunne utføre tilsyn etter loven ved å gjennomføre stedlig tilsyn. Ofte vil myndigheten være avhengig av samarbeid fra den det skal føres tilsyn med. Det foreslås en plikt for nettopperatorer eller den som eier eller har bruksrett til fysisk infrastruktur i bygning til å medvirke ved tilsyn. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har krav på å få adgang til de områder og lokaler som eies, brukes eller på annen måte kontrolleres av virksomheten. Dette gjelder også for områder og lokaler som er definert som skjermingsverdig objekt i sikkerhetsloven § 3. Ved manglende medvirkning kan myndigheten gjøre bruk av tvangsmulkt etter § 19.

Det følger av *annet ledd* at myndigheten har rett til å få den dokumentasjon som er nødvendig for å føre tilsyn med at kravene etter loven er oppfylt. Dokumentasjonen kan kreves av nettopperator og av den som eier eller er bruksberettiget til

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

fysisk infrastruktur i en bygning. Dokumentasjonen kan også kreves av disses representanter eller de som utfører oppdrag for dem.

Til § 18 Pålegg om retting og endring med videre

Den foreslåtte bestemmelsen gir Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kompetanse til å pålegge retting eller endring av krav og andre plikter gitt i eller i medhold av loven. Pålegg om retting eller endring kan for eksempel gjelde avtaleinngåelse eller utforming av vilkår i avtaler mellom nettoperatorene, herunder avtaler om tilgang til infrastrukturen eller deler av denne.

Plikt som ikke følger direkte av lov eller forskrift, kan ikke gjøres gjeldende før plikten er fastsatt i enkeltvedtak. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan begrunne pålegget ut fra forhold som ligger bakover i tid, men pålegget om retting og endring vil kun kunne gjelde fra vedtakstidspunktet og framover i tid. I pålegget kan det stilles vilkår om at virksomheten skal være i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av loven. Eventuell frist for å gjennomføre et pålegg må tilpasses de forhold som kreves rettet eller endret.

Pålegg om retting og endring med videre kan påklages til departementet, jf. § 24.

Dersom pålegg om retting eller endring ikke etterkommes, kan det ilegges tvangsmulkt etter § 19.

Til § 19 Tvangsmulkt

Tvangsmulkt er ikke en straff for å unnlate å etterkomme et pålegg, men skal være et oppfyllespress for å sikre at pålegg etterlevs.

Det foreslås at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ilegge tvangsmulkt for å sikre at krav etter loven oppfylles. Begrepet «krav» er ment å omfatte plikter i lov og forskriftsbestemmelser og plikter i enkeltvedtak som er fattet i eller i medhold av loven, i tillegg til prosessuelle beslutninger. Adgangen til å ilegge tvangsmulkt bortfaller når kravet eller pålegget er oppfylt eller uaktuelt på annet grunnlag. Tvangsmulkt kan ilegges uavhengig av utvist skyld. Det er tilstrekkelig å konstatere at det objektivt sett foreligger manglende imøtekommelse av krav eller pålegg.

Det kan fastsettes tvangsmulkt samtidig med at det gis pålegg om opphør av lovstridig virksomhet for å sikre etterlevelse, eller på et senere tidspunkt dersom det viser seg at pålegget ikke blir respektert.

Myndigheten kan bestemme når mulkten begynner å løpe. Vedtak om tvangsmulkt skal fast-

settes slik at mulkten ikke begynner å løpe før det har vært mulig å overholde den aktuelle plikten. Oppfylles pålegget etter at mulkten er fastsatt, men før den er innkrevd, bortfaller likevel ikke adgangen til å inndrive den, men etter omstendighetene kan det være aktuelt å redusere mulktens størrelse.

Det vises videre til forvaltningsloven § 51 der det framgår at tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et beløp som forfaller ved hver overtredelse. Tvangsmulkt påløper ikke dersom etterlevelse blir umulig, og årsaken til dette ikke ligger hos den ansvarlige. Forvaltningsorganet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt mulkt. Tvangsmulkt tilfaller statskassen.

Vedtak om tvangsmulkt kan påklages til departementet, jf. § 24.

Til § 20 Sentral informasjonstjeneste

Den foreslåtte bestemmelse gjennomfører direktivets artikkel 10 nummer 4.

Det foreslås i *første ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal ivareta oppgaven som sentral informasjonstjeneste. Den sentrale informasjonstjenesten skal gjøre tilgjengelig opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur, planlagte og pågående bygge- og anleggsarbeider og søknads- og tillatelsesprosedyrer for bygge- og anleggsarbeider ved utbygging av høyhastighetsnett. Opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur skal som et minimum omfatte opplysninger om lokalisering av infrastrukturen og framføringsrute, infrastrukturtype, nåværende anvendelse og kontaktinformasjon til nettoperatør, jf. § 8. Lokalisering kan være angivelse av et geografisk interesseområde for den aktuelle infrastrukturen, som for eksempel kommune, postnummer, eller liknende. Når det gjelder opplysninger om planlagte og pågående bygge- og anleggsarbeider, vises det til merknadene til §§ 10 og 11.

Den nærmere utformingen av sentral informasjonstjeneste overlates til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

I annet ledd foreslås det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sørge for at opplysningene i informasjonstjenesten gjøres tilgjengelig i elektronisk format på en oversiktlig måte og sørge for nødvendig sikkerhet for vern av kommunikasjon og data i tjenesten.

I *tredje ledd* foreslås det at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan utføre oppgavene etter denne bestemmelsen selv eller sette ut tjenesten til en eller flere tjenesteleverandører. I vurderin-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

gen av om Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal utføre oppgaven selv eller benytte eksterne tjenesteleverandører, skal hensynet til allerede eksisterende tjenester i markedet vurderes. Der- som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet setter ut de tillagte oppgavene til en eller flere eksterne tjenesteleverandører, vil likevel det juridiske ansvaret for at tjenesten leveres etter de kravene som framgår av loven, herunder ansvaret for informasjonssikkerhet, påhvile Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

I *siste ledd* foreslås en hjemmel for departementet til å kunne gi forskrift for å utdype reglene om sentral informasjonstjeneste, herunder om organisering, frister og finansiering av sentral informasjonstjeneste og saksbehandlingsregler.

Det gis hjemmel til finansiering av sentral informasjonstjeneste i § 22.

Til § 21 Plikt til å gi opplysninger til sentral informasjonstjeneste

Den foreslåtte bestemmelse er ment å implementere direktivet artikkel 4 nummer 2 og 3 og 6 nummer 3.

I *første ledd* foreslås en plikt for nettoperatør til å gi opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur til sentral informasjonstjeneste. Opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur skal som et minimum omfatte opplysninger som følger av § 8. Nettoperatør skal oppdatere opplysningene fortløpende og senest innen to måneder etter at eventuelle endringer i den fysiske infrastrukturen er foretatt.

For å unngå å pålegge nye tyngende kartleggingsoppgaver for nettoperatører, foreslås det atplikten til å gi opplysninger til den sentrale informasjonstjenesten begrenses til å gjelde opplysninger om infrastruktur som tilbyder allerede har i elektronisk format.

Det gis hjemmel for unntak fra plikten til å gi opplysninger til sentral informasjonstjeneste i § 12 annet ledd.

Når det gjelder opplysninger om planlagte bygge- og anleggsarbeider, jf. § 11, foreslås det i *annet ledd* at nettoperatører uten ugrunnet opphold skal gi opplysninger om dette til sentral informasjonstjeneste. Med «uten ugrunnet opphold» menes at opplysningene skal stilles til rådighet med en gang de foreligger. Eventuelle forsinkelser må være saklig begrunnet og ha sammenheng med de opplysningene som skal gjøres tilgjengelige. Formålet med bestemmelsen er å gjøre det enklere for tilbydere som planlegger å bygge høy-

hastighetsnett, å få oversikt over andres planlagte bygge- og anleggsarbeider.

For å lette tilgangen til opplysninger om eksisterende fysiske infrastrukturer, foreslås det i *tredje ledd* en bestemmelse som pålegger offentlige organer som på grunn av sin virksomhet allerede har slike opplysninger, en plikt til å utlevere disse i elektronisk format til sentral informasjonstjeneste. I den grad kommuner, veimyndigheter, BaneNOR, Statens Kartverk, NVE eller Nasjonal kommunikasjonsmyndighet i kraft av sine oppgaver er i besittelse av opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur innen deres forvaltningsområde, skal disse gi slik informasjon til den sentrale informasjonstjenesten. Opplistingen er ikke uttømmende. Plikten for offentlige organer til å stille informasjon til rådighet foreslås begrenset til å gjelde for de tilfeller informasjonen ikke allerede er tilgjengelig i den sentrale informasjonstjenesten. Hvilke opplysninger som omfattes, framgår av § 8 første ledd. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for pålegg om innsamling av ny eller ytterligere informasjon.

Plikten til å gi opplysninger innebærer ikke nødvendigvis at opplysningene skal oversendes sentral informasjonstjeneste. Det vil i enkelte tilfeller være tilstrekkelig at den sentrale informasjonstjenesten gis tilgang til elektroniske oversikter hvor slik informasjon finnes. Det er viktig at plikten praktiseres på en måte som ikke påfører nettoperatører unødvendige administrative byrder.

Fjerde ledd gir forskriftshjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler om plikt til å oppdatere og vedlikeholde opplysningene, regler om formatet opplysningene skal gjøres tilgjengelige på, unntak fra plikten, med videre.

Til § 22 Gebyr og sektoravgift

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å implementere direktivet artikkel 10 nummer 2 og 4.

Det foreslås i *første ledd* at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve gebyr og sektoravgift i forbindelse med gjennomføring av lovens oppgaver. Gebyrene og sektoravgiften er ment å dekke utgifter som påløper ved Nasjonal kommunikasjonsmyndighets forvaltning, herunder tilsyn etter denne lov, og er også ment å dekke utgifter ved opprettelse og drift av både tvisteløsningsorgan og sentral informasjonstjeneste. Det foreslås at et eventuelt pålegg om gebyr og sektoravgift skal gjelde tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste, jf. ekomloven § 1-5. Det vil ikke bli avkrevd gebyr eller sektoravgift fra øvrige nettoperatører, jf. forslag til § 5 nummer 1.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Finansdepartementet har i Rundskriv R-112/15 av 7. oktober 2015 fastsatt bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering. Det innføres et skille mellom gebyrer og sektoravgifter. Sektoravgifter brukes til å finansiere tjenester overfor en avgrenset næring eller brukergruppe der avgiften belastes sektoren uavhengig av hvem som mottar tjenesten. Gebyrordninger er ment brukt når et offentlig organ utfører en klart definert tjeneste overfor betaleren og det ikke betales for noe annet eller mer enn den konkrete tjenesten. Et viktig prinsipp i den forbindelse er at betalingen ikke skal overstige kostnaden ved å produsere og levere tjenesten, og at disse kostnadene ved en kostnadseffektiv drift skal dekkes fullt ut. Departementet viser videre til at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er brukerfinansiert. Det vil kunne være aktuelt å ilegge bredbåndsutbyggere gebyr i forbindelse med at disse får utlevert informasjon fra sentral informasjonstjeneste eller får saker behandlet av tvisteløsningsorganet.

I *annet ledd* foreslås en hjemmel for departementet til å gi forskrift med nærmere regler om gebyr og sektoravgift.

Til § 23 Innkreving av tvangsmulkt, gebyr, sektoravgift mv.

Den foreslåtte bestemmelsen er ment å gjennomføre direktivet artikkel 11.

Det foreslås i *første ledd* at endelig vedtak om gebyrer og sektoravgift etter § 22 og tvangsmulkt etter § 19 skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Etter tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 siste ledd og § 7-2 bokstav e) følger det at tvangsfullbyrdelse kan skje direkte på grunnlag av bestemmelser foreslått i loven. Det vil ikke være nødvendig med dom for kravet før innkrevingen kan påbegynnes.

Vedtak om ileggelse av tvangsmulkt, gebyr og sektoravgift kan påklages, og det er endelig vedtak som vil være tvangsgrunnlag. Tvangsfullbyrdelsen kan altså ikke påbegynnes før klagefristen har utløpt. Påklages for eksempel vedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet til departementet, kan ikke innkrevingen påbegynnes før departementet har fattet sitt endelige vedtak. Tvangsinndrivelsen kan imidlertid påbegynnes selv om kravet bringes inn for domstolene etter det alminnelig forvaltningsrettslige prinsipp om at enkeltvedtak har umiddelbar rettsvirkning, med mindre departementet fatter beslutning om utsatt iverksettelse etter forvaltningsloven § 42. Tvangsmulkt vil fortsette å løpe selv om det er klaget på ileggelsen eller mulktens størrelse.

Det foreslås i *annet ledd* at Statens innkrevingssentral kan pålegges å gjennomføre innkreving av krav etter første ledd. Kravet kan innkreves etter reglene i dekningsloven § 2-2. Innkrevingssentralen kan også kreve inn utestående fordringer ved å stifte utleggspant for kravet dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5.

Til § 24 Saksbehandlingsregler

Det følger allerede av forvaltningsloven § 1 at den gjelder for all virksomhet som drives av offentlige organer når ikke annet er bestemt i medhold av lov. I § 15 er det foreslått noen særskilte saksbehandlingsregler på lovens område i form av et tvisteløsningsorgan. Det foreslås videre i bestemmelsens ordlyd at det også kan gjøres unntak fra forvaltningslovens regler. Slike unntak kan gjøres også i forskrift, jf. forvaltningsloven §. 1.

Med unntak av klager på tvisteløsningsorganets avgjørelser, behandles eventuelle andre klager etter forvaltningsloven §§ 28 følgende. Departementet er således klageorgan for Nasjonal kommunikasjonsmyndighets vedtak som ikke gjelder tvisteløsning.

Til § 25 Endringer i andre lover

Merknader til endringsforslag i lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven)

Til § 4-4 annet ledd

Annet ledd hjemler myndighetens adgang til å pålegge tilbydere felles utnyttelse av ressurser på vilkår som angis nærmere i bestemmelsen. Bakgrunnen for bestemmelsen er at delt bruk av infrastruktur kan være en fordel blant annet av hensyn til sikkerhet, byplanlegging, helse og miljø. Dette kan omfatte delt bruk av kabel, hus, master, antenner og antennesystemer med mer.

Det foreslås at begrepene «konsentrasjons- eller distribusjonspunkt» endres til «tilkoblingspunkt», slik at begrepene i de to lovene blir identiske, da de innholdsmessig er ment å omfatte samme type infrastrukturelement.

Merknader til endringsforslagene i lov om vegar (Veglova)

Til § 32 tredje og fjerde ledd

Tredje ledd hjemler at det også kan gis forskriftsbestemmelser om gebyr for saksbehandling av tilatelse etter denne paragraf og § 30. Etter det

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

departementene kjenner til, har statlig og fylkeskommunale vegmyndigheter så langt ikke krevd sine kostnader dekket for slik saksbehandling. Kommunale vegmyndigheter har i varierende grad innkrevd gebyrer. Lovendringen tar sikte på uttømmende å kunne forskriftsregulere vegmyndighetens adgang til å kreve gebyr for saksbehandling i forbindelse med tillatelser til ledningsarbeid i veggrunn. Det tas sikte på å begrense gebyrene til å være innenfor prinsippet om selvkost.

Nytt *fjerde ledd* skal hjemle adgang til å fastsette forskriftsbestemmelser om tvangsmulkt i forbindelse med overskriding av tidsfrist som er gitt av vegmyndigheten for etablering av ledningsanlegg. Frist som er gitt for retting ved feil plassering av ledninger anses også omfattet av flyttebegrepet i loven. Tilsvarende anses pålegg om utbedring av feil på anlegget omfattet av begrepet «igangsetting og avslutning av leidningsarbeid». Formålet er å sikre at ledningsarbeidene blir ferdigstilt innen avtalt tidspunkt. Tvangsmulkt kan bare besluttes når det i vedtaket om tillatelse samtidig blir satt frist for gjennomføringen. Vegmyndigheten står fritt til å velge om den vil ilegge tvangsmulkt som dagsbøter eller engangssum. Det alminnelige forvaltningsrettslige prinsippet

om forholdsmessighet vil gjelde for fastsetting av tvangsmulkten. Vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan gi forskrift om fastsetting, utregning og ettergivelse av tvangsmulkt. Det kan for eksempel i forskrift fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, og som en kombinasjon av løpende mulkt og engangsbeløp. Det kan fastsettes hvem som er den ansvarlige for overtredelsen og at vegmyndigheten kan nedsette eller frafalle ilagt tvangsmulkt når det ulovlige forhold er rettet. Tvangsmulkt tilfaller den ansvarlige for vegen, enten staten, fylkeskommunen eller kommunen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61, i samsvar med et vedlagt forslag.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

A

Forslag

til lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Lovens formål er å bidra til kostnadseffektiv etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon ved å sikre tilgang til, og informasjon om, passiv fysisk infrastruktur og bygge- og anleggsarbeider.

§ 2 Saklig virkeområde

Loven gjelder tilgang til fysisk infrastruktur som er egnet til framføring av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Slik fysisk infrastruktur omfatter elektronisk kommunikasjonsnett, elektrisitetsnett, vann- og avløpsnett, infrastruktur for oppvarming og transporttjenester, herunder jernbane- og vegnett, havner og flyplasser. Tilgang til veggrunnen omfattes ikke, mens tilgang til eventuelle trekkør i veggrunnen omfattes. Ledninger eller rør til framføring av vannforsyning og drikkevann omfattes ikke av loven.

Loven gjelder samordning av bygge- og anleggsarbeider som helt eller delvis er offentlig finansiert. Loven gjelder også etablering av fysisk infrastruktur for høyhastighetsnett i bygninger og tilgang til slik infrastruktur i bygninger for bredbåndsutbyggere.

Ved eventuell motstrid mellom ekomloven og denne loven, har ekomloven forrang.

§ 3 Geografisk virkeområde

Loven gjelder for norsk land- og sjøterritorium. Loven gjelder ikke Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Kongen kan fastsette unntaks- og særregler som følger av internasjonale overenskomster Norge er part i.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og på kontinentalsokkelen, og kan fastsette særlige regler av hensyn til stedlige forhold.

§ 4 Myndighet etter loven

Myndighet etter loven er departementet. Departementet kan bestemme at andre offentlige organer eller private skal ha myndighet på begrensede områder etter loven, når ikke annet er bestemt.

§ 5 Definisjoner

I loven menes med:

- 1 Nettooperatør:** virksomhet som tilbyr tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett som brukes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste, eller som har råderett over passiv fysisk infrastruktur beregnet for å levere:
 - a) tjeneste for produksjon, transport eller distribusjon av gass, elektrisitet og offentlig belysning, oppvarming og vann, herunder transport av avløpsvann, drenerings-systemer og fjerning av avfall
 - b) transporttjeneste, herunder jernbaner, veier, havner og lufthavner
- 2 Bredbåndsutbygger:** virksomhet som tilbyr eller planlegger å tilby tilgang til høyhastighetsnett som brukes til offentlig elektronisk kommunikasjonstjeneste.
- 3 Fysisk infrastruktur:** passivt element i et nett som er egnet til å gi plass til andre nettelementer uten selv å bli et aktivt element i nettet, eksempelvis rør, master, kabelkanaler, kulverter, inspeksjonsbrønner, kummer, kabinetter, bygninger eller adkomst til bygninger, antenneanlegg, tårn og stolper. Kabler for elektronisk kommunikasjon, herunder mørk fiber, og ledninger og rør til framføring av vannforsyning og drikkevann omfattes ikke.
- 4 Høyhastighetsnett:** elektronisk kommunikasjonsnett som kan levere elektronisk kommunikasjonstjenester med nedstrøms hastighet på minst 30 Mbit/s.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- 5 *Større renoveringsarbeider*: bygge- og anleggsarbeider i eller på bygning som omfatter hele eller vesentlige deler av den fysiske infrastrukturen i bygningen som er egnet for framføring av elektronisk kommunikasjonsnett.
- 6 *Tilkoblingspunkt*: et fysisk punkt i eller utenfor bygningen som bredbåndsutbyggeren har tilgang til og som den fysiske infrastrukturen i bygningen kan kobles til.

§ 6 Taushetsplikt

Nettoperatør og bredbåndsutbygger og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for disse, plikter å bevare taushet om informasjon om andre nettoperatørers eller bredbåndsutbyggeres infrastruktur eller forretningsforhold som vedkommende gjennom sin virksomhet får kjennskap til. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet arbeidet eller tjenesten.

Informasjonen kan ikke nyttes i egen virksomhet til annet enn å bidra til etablering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.

Nettoperatør og bredbåndsutbygger plikter å gjennomføre forholdsmessige tiltak for å hindre at uvedkommende får kjennskap til informasjonen.

Plikten etter første og annet ledd gjelder enhver som bistår tvisteløsningsorganet, jf. § 15.

Kapittel 2. Tilgang til og informasjon om fysisk infrastruktur

§ 7 Tilgang til fysisk infrastruktur

Nettoperatør skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om tilgang til fysisk infrastruktur for utbygging av høyhastighetsnett. Anmodningen skal være skriftlig og angi tidsramme for utbyggingen og hvilke deler av utbyggingen som anmodningen gjelder. Svar på anmodningen skal gis innen to måneder fra mottak av fullstendig anmodning.

Tilgangen etter første ledd skal gis på rettfærdige og rimelige vilkår, herunder prisvilkår.

Avslag på tilgang skal være basert på objektive, transparente og forholdsmessige kriterier, slik som:

- 1 teknisk egnethet
- 2 plassbegrensninger
- 3 sikkerhet og folkehelse
- 4 nettsikkerhet og -integritet, herunder hensyn til kritisk infrastruktur
- 5 risiko for vesentlige forstyrrelser av andre tjenester som leveres over samme fysiske infrastruktur
- 6 tilbud fra nettoperatør om tilgang til annen egnet fysisk infrastruktur, under forutsetning av at denne tilbys på rimelige vilkår

Avslag skal begrunnes skriftlig, og inneholde en vurdering i samsvar med tredje ledd. Anmodningen kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. § 15, dersom nettoperatøren avslår, eller avtale ikke er inngått innen to måneder etter mottak av anmodning.

Departementet kan gi forskrift om tilgang til fysisk infrastruktur og om vilkår for slik tilgang, herunder om prisvilkår.

§ 8 Tilgang til informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur

Nettoperatør skal etter anmodning fra bredbåndsutbygger, gi tilgang til følgende minimumssett av opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur:

- 1 lokalisering og framføringsrute
- 2 infrastrukturtype og gjeldende anvendelse og kontaktinformasjon

Anmodningen skal være skriftlig og spesifisere området hvor det planlegges å etablere høyhastighetsnett.

Tilgang til informasjon om fysisk infrastruktur etter første ledd skal gis på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår og senest ti virkedager fra mottak av anmodningen.

Nettoperatør kan avslå å levere ut opplysninger etter første ledd dersom nettoperatør allerede har gjort opplysningene offentlig tilgjengelige i elektronisk format, opplysningene er tilgjengelige gjennom sentral informasjonstjeneste, jf. § 20, eller opplysningene faller inn under § 12.

Tvister om tilgang til informasjon om eksisterende fysisk infrastruktur kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. § 15.

Departementet kan gi forskrift om hvilken informasjon det skal gis tilgang til, når denne skal gis og om unntak fra plikten til å gi tilgang til informasjon om fysisk infrastruktur.

§ 9 Befaring

Nettoperatør skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om befaring av aktuelle deler av den fysiske infrastrukturen.

Anmodningen skal være skriftlig og angi nærmere hvilke elementer i den fysiske infrastrukturen som planlegges benyttet til framføring av høyhastighetsnett. Anmodningen skal besvares så snart som mulig og befaring som innvilges skal skje senest én måned fra anmodningen er mottatt, med mindre annet er avtalt mellom partene. Befaring skal gjennomføres på vilkår som er forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente. Plikten til å gi tilgang til befaring kan begrenses, jf. § 12.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Twister om befaring kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. § 15.

Departement kan gi forskrift om befaring og om unntak fra plikten etter første ledd.

Kapittel 3. Samordning og informasjon om bygge- og anleggsarbeider

§ 10 Samordning av bygge- og anleggsarbeider

Nettoperator som er ansvarlig for utførelsen av bygge- eller anleggsarbeider som helt eller delvis er finansiert med offentlige midler, skal på transparente og ikke-diskriminerende vilkår imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om samordning av bygge- eller anleggsarbeidene for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Anmodningen om samordning skal være skriftlig.

Plikten etter første ledd gjelder ikke dersom

- 1 samordning vil medføre ekstra kostnader for det opprinnelige tiltaket
- 2 samordning vil påvirke kontrollen med koordineringen av arbeidet
- 3 anmodning om samordning ikke er inngitt så snart som mulig og ved søknadsplichtige arbeider, senest én måned før nettoperator har sendt endelig søknad om godkjenning av bygge- eller anleggsarbeidet
- 4 unntakene i § 12 kommer til anvendelse

Dersom det ikke oppnås enighet om samordning av bygge- og anleggsarbeidene etter første ledd, herunder om fordelingen av de totale anleggskostnadene, innen én måned fra dato for anmodning om samordning, kan saken bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. § 15.

Departementet kan gi forskrift om samordning av bygge- og anleggsarbeider og unntak fra plikten etter første ledd. Herunder kan departementet gi forskrift om fordeling av kostnader.

§ 11 Informasjon om planlagte bygge- og anleggsarbeider

Nettoperator som har fått innvilget eller søkt om tillatelse til bygge- og anleggsarbeid eller som planlegger å søke om slik tillatelse i løpet av de neste seks måneder, skal etter anmodning gi bredbåndsutbygger tilgang til følgende opplysninger om pågående eller planlagte bygge- og anleggsarbeider for etablering av fysisk infrastruktur:

- 1 lokalisering og type bygge- eller anleggsarbeider
- 2 hvilke deler av fysisk infrastruktur som vil bli berørt

3 forventet dato for oppstart av bygge- og anleggsarbeider og varighet

4 kontaktinformasjon til den ansvarlige hos nettoperator

Opplysningene skal gis på forholdsmessige, ikke-diskriminerende og transparente vilkår, og innen ti virkedager fra mottak av anmodning.

Nettoperator kan avslå å levere ut opplysninger etter første ledd dersom opplysningene allerede er offentlig tilgjengelige i elektronisk format, eller opplysningene er tilgjengelige gjennom den sentrale informasjonstjenesten. Nettoperator kan nekte eller begrense tilgang til opplysninger når unntakene i § 12 kommer til anvendelse.

Anmodning etter første ledd skal være skriftlig og angi det geografiske området hvor høyhastighetsnett planlegges etablert.

Twister om tilgang til informasjon om planlagte bygge- og anleggsarbeider kan bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse, jf. § 15.

Departementet kan gi forskrift om plikten til å utlevere informasjon og om unntak fra denne plikten.

§ 12 Unntak fra plikt til å gi informasjon, samordning og adgang til befaring

Reglene i §§ 10, 11 og 21 gjelder ikke for arbeider av begrenset økonomisk verdi, størrelse og varighet, eller når kritisk infrastruktur berøres.

Tilgangen til informasjon etter §§ 8, 11 eller 21 eller til befaring etter § 9 kan nektes eller begrenses, hvor dette er nødvendig av hensyn til:

- 1 nettsikkerhet og nettets integritet
- 2 nasjonale sikkerhetsinteresser
- 3 sikkerhet og folkehelse
- 4 drifts- eller forretningshemmeligheter

Avslag eller begrensninger i informasjon som gis ut, eller i adgangen til befaring, kan bringes inn for tvisteløsningsorganet i henhold til § 15.

Kapittel 4. Fysisk infrastruktur i bygninger

§ 13 Etablering av fysisk infrastruktur i bygninger

Tiltakshaver skal sikre at alle bygninger som skal oppføres, eller som gjennomgår større renoveringsarbeider, og hvor det normalt oppholder seg sluttbrukere, er klargjort innvendig med fysisk infrastruktur for framføring av høyhastighetsnett fram til nettermineringspunktene, jf. ekomloven § 1-5 nummer 8.

Tiltakshaver skal sikre at alle bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner som skal oppføres, eller som gjennomgår større renoveringsarbeider, har tilkoblingspunkt.

Første og annet ledd gjelder ikke for fritidsboliger, kirkebygg, monumenter, bygninger av his-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

torisk verdi, bygninger som er utpekt som skjermingsverdige objekter og bygninger hvor kostnadene for klargjøring for høyhastighetsnett vil være uforholdsmessig høye.

Departementet kan gi forskrift om etablering av infrastruktur i bygninger og gjøre unntak fra plikten etter første og annet ledd.

§ 14 *Tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger*

Alle som eier eller har bruksrett til tilkoblingspunkt eller fysisk infrastruktur i bygninger med flere bruks- eller eierseksjoner skal imøtekomme enhver rimelig anmodning fra bredbåndsutbygger om tilgang til slik infrastruktur. Anmodning om tilgang skal være skriftlig og angi tilkoblingspunktet eller den fysiske infrastrukturen anmodningen gjelder. Tilgangen skal gis på ikke-diskriminerende og rimelige vilkår, herunder pris.

Plikten etter første ledd gjelder kun dersom duplisering av slik infrastruktur ikke er teknisk mulig eller økonomisk effektivt.

Avslag på anmodning etter første ledd skal gis skriftlig innen to måneder etter at anmodningen er mottatt. Dersom partene ikke er enig om tilgang innen to måneder etter mottak av anmodningen, kan tvisten bringes inn for tvisteløsningsorganet til avgjørelse i henhold til § 15.

Departementet kan gi forskrift om tilgang til tilkoblingspunktet og til fysisk infrastruktur i bygning.

Kapittel 5. Tvisteløsning og tilsyn mv.

§ 15 *Tvisteløsningsorgan*

Tvisteløsningsorganet skal behandle tvister i saker etter §§ 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 14. Tvister kan bringes inn for tvisteløsningsorganet av en part eller annen med rettslig klageinteresse.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er tvisteløsningsorgan. Tvisteløsningsorganet kan nedsette en ekspertgruppe som skal bistå ved avgjørelse av tvister. Ekspertgruppen skal normalt ha deltakere med teknisk, økonomisk og juridisk kompetanse fra myndighetene til sektorer som er berørt av tiltaket.

Nettoperatør plikter å gi tvisteløsningsorganet, herunder ekspertgruppen, uhindret tilgang til virksomheten og lokaler med utstyr, samt opplysninger som er nødvendige for å kunne avgjøre tvister.

Tvisteløsningsorganet skal fatte vedtak i saker etter § 7 uten ugrunnet opphold og senest fire måneder etter at fullstendig anmodning om

behandling er mottatt. I saker etter §§ 8, 9, 10, 11 og 14 skal vedtak fattes uten ugrunnet opphold og senest to måneder etter at fullstendig anmodning om behandling er mottatt. Fristene kan kun fravikes i særlige tilfeller.

Så lenge en sak er til behandling i tvisteløsningsorganet, kan ikke saken bringes inn for tingretten.

Vedtak som er fattet av tvisteløsningsorganet kan ikke påklages, men kan overprøves ved søksmål for tingretten. Søksmål må bringes inn for tingretten innen to måneder etter at vedtaket er forkynt for partene, jf. tvisteloven § 9-2 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om organiseringen og saksbehandlingsreglene for tvisteløsningsorganet, og om nettoperatørens plikt til å bistå i tvisteløsningen.

§ 16 *Tilsyn*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal føre tilsyn med at krav fastsatt i eller i medhold av loven er oppfylt. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan pålegge nettoperatør å utlevere opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av tilsynet.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan nytte bistand fra andre ved utførelsen av tilsynet og kan foreta kontroll uten forhåndsvarsel.

Departementet kan gi forskrift om tilsyn.

§ 17 *Medvirkning ved stedlig tilsyn*

Nettoperatør har plikt til å sørge for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har uhindret adgang til fysisk infrastruktur og lokaler med utstyr knyttet til pliktene etter loven. Plikten gjelder også for den som eier eller har bruksrett til fysisk infrastruktur i bygning.

Den som har plikt etter første ledd eller som utfører oppdrag for den som plikten retter seg mot, skal gjøre nødvendig dokumentasjon tilgjengelig for myndigheten og kan pålegges å være tilstede under tilsynet.

§ 18 *Pålegg om retting og endring mv.*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan ved enkeltvedtak pålegge retting eller opphør av ulovlige forhold og fastsette vilkår som skal sikre samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av loven. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan blant annet gi pålegg om avtaleinngåelse mellom nettoperatører, om avtalevilkår og om tilgang til infrastrukturen.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

§ 19 *Tvangsmulkt*

For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av loven oppfylles, kan Nasjonal kommunikasjonsmyndighet fatte vedtak om tvangsmulkt.

Kapittel 6. Sentral informasjonstjeneste

§ 20 *Sentral informasjonstjeneste*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal være sentral informasjonstjeneste og skal gjøre tilgjengelig opplysninger om:

- 1 eksisterende fysisk infrastruktur
- 2 planlagte og pågående bygge- og anleggsarbeider
- 3 søknads- og tillatelsesprosedyrer for bygge- og anleggsarbeider ved utbygging av høyhastighetsnett

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal sørge for at opplysningene i informasjonstjenesten gjøres tilgjengelig i elektronisk format på en oversiktlig måte, og skal sikre vern av kommunikasjon og data i tjenesten.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan selv utføre oppgavene som sentral informasjonstjeneste eller sette tjenesten ut til ekstern tjenesteleverandør.

Departementet kan gi forskrift om organisering, saksbehandlingsregler og frister for sentral informasjonstjeneste.

§ 21 *Plikt til å gi opplysninger til sentral informasjonstjeneste*

Nettoperatør skal gi sentral informasjonstjeneste opplysninger om eksisterende fysisk infrastruktur, jf. § 8, og skal oppdatere opplysningene innen to måneder etter endringer i den fysiske infrastrukturen. Plikten gjelder kun opplysninger om infrastruktur som allerede finnes i elektronisk format, og med forbehold for unntakene i § 12.

Nettoperatør skal uten ugrunnet opphold gi opplysninger om planlagte og pågående bygge- og anleggsarbeider til sentral informasjonstjeneste.

Offentlig organ som på grunn av sin virksomhet har opplysninger om nettoperatorens fysiske infrastruktur som nevnt i § 8 første ledd i elektronisk format, skal gi opplysningene til sentral informasjonstjeneste i elektronisk format dersom denne informasjonen ikke allerede er tilgjengelig gjennom den sentrale informasjonstjenesten.

Departementet kan gi forskrift om opplysningsplikt til sentral informasjonstjeneste eller unntak fra denne.

Kapittel 7. Avsluttende bestemmelser

§ 22 *Gebyr og sektoravgift*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve gebyr og sektoravgift av tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste, jf. ekomloven § 1-5, til dekning av kostnadene knyttet til forvaltningen av denne lov, tilsyn, opprettelse og drift av tvisteløsningsorgan, og opprettelse og drift av sentral informasjonstjeneste.

Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om gebyr og sektoravgift.

§ 23 *Innkrevning av tvangsmulkt, gebyr, sektoravgift mv.*

Endelig vedtak om gebyr og sektoravgift etter § 22 og tvangsmulkt etter § 19 er tvangsgrunnlag for utlegg.

Innkrevning av krav som nevnt i første ledd, kan pålegges Statens innkrevingsentral. Innkrevingsentralen kan også kreve inn utestående fordringer ved å stifte utleggspant for kravet dersom panterett kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5.

§ 24 *Saksbehandlingsregler*

Når annet ikke er bestemt, gjelder lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) for behandling av saker etter denne lov.

§ 25 *Endringer i andre lover*

Fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover:

- 1 I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon skal § 4-4 annet ledd lyde:

Myndigheten kan pålegge enhver kabeleier plikt til felles utnyttelse av kabler i bygning eller til første *tilkoblingspunkt* hvor dette er plassert utenfor bygning, når duplisering av slik infrastruktur er vanskelig å gjennomføre, eller ikke er samfunnsøkonomisk effektivt.

- 2 I lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar skal § 32 tredje og nytt fjerde ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om vilkår for løyve, sakshandsaming, utgiftsdeling og gebyr i samband med løyve etter denne paragrafen og § 30.

Dersom ein frist som er fastsatt i eit vedtak om igangsetting og avslutning av leidningsarbeid, fjerning eller flytting av leidningar, eller istandsetting av veggrunn etter leidningsar-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

beid, er overskriden, kan vegstyresmakta gjere vedtak om tvangsmulkt. Vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan gi forskrift om fastsetjing, utrekning og ettergiving av tvangsmulkt.

§ 26 *Ikrafttredelse*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

B Forslag

til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteén beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr.

214/61 om tiltak for å redusere kostnadene ved utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Vedlegg 1

EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om endring av EØS-avtalen vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunn)

(uoffisiell oversettelse)

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg XI bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XI, etter nr. 5czm (Komisjonens gjennomføringsbeslutning (EU) 2016/687), skal nytt nr. 5czn lyde:

«5czn. 32014 L 0061: Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (EUT L 155 av 23.5.2014, s. 1).»

¹ EUT L 155 av 23.5.2014, s. 1.

Artikkel 2

Teksten til direktiv 2014/61/EU på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 7. juli 2018, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt².

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel 6. juli 2018.

For EØS-komiteen
Oda Helen Sletnes
Formann

² Forfatningsrettslige krav angitt.

Vedlegg 2

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/61/EU av 15. mai 2014 om tiltak for å redusere kostnadene til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon

(uoffisiell oversettelse)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114, under henvisning til forslag fra Europakommisjonen, etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene, under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité¹, under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen², etter den ordinære regelverksprosedyren³ og ut fra følgende betraktninger:

- 1) Den digitale økonomien endrer det indre marked kraftig. Med sin nyskaping, hastighet og rekkevidde på tvers av grensene har den potensial til å løfte det indre marked opp på et nytt nivå. Unionens visjon er en digital økonomi som gir bærekraftige økonomiske og sosiale fordeler basert på moderne direktekoblede tjenester og rask Internett-tilkopling. En digital infrastruktur av høy kvalitet danner grunnlaget for nesten alle sektorer i en moderne og nyskapende økonomi og er av strategisk betydning for en sosial og territorial utjevning. Derfor bør alle borgere så vel som privat og offentlig sektor, ha mulighet til å delta i den digitale økonomien.
- 2) Medlemsstatene har erkjent betydningen av å bygge ut bredbånd med høy hastighet og har gitt sin støtte til de ambisiøse målene for bredbånd, som er nedfelt i meldingen fra Kommisjonen med tittelen «The Digital Agenda for Europe – Driving European growth digitally» («den digitale dagsorden»), det vil si å gi alle europeere grunnleggende bredbåndstilgang innen 2013, og sikre at alle europeere innen

2020 har tilgang til langt raskere Internett-hastigheter på over 30 Mbps, samt at 50 % eller flere av Unionens husholdninger har et Internett-abonnement med en hastighet på over 100 Mbps.

- 3) I lys av den raske teknologiske utviklingen, den kraftig økende veksten i bredbåndstrafikk og den stigende etterspørselen etter tjenester, bør de målene som er fastsatt i den digitale dagsorden, anses som et absolutt minimum, og Unionen bør sette seg mer ambisiøse mål for bredbånd for å oppnå økt vekst, konkurransevne og produktivitet. I forbindelse med gjennomgåelsen av dette direktiv bør Kommisjonen vurdere om og hvordan dette direktiv kan bidra ytterligere til å nå dette målet.
- 4) I den digitale dagsorden ble det også påpekt et behov for strategier som kan redusere kostnadene ved bredbåndsutbyggingen på hele EUs territorium, blant annet gjennom en hensiktsmessig planlegging og samordning samt en reduksjon av den administrative byrden. I den sammenhengen bør medlemsstatene foreta vesentlige innledende investeringer for å gjøre det mulig å dele fysisk infrastruktur. Under henvisning til målene i den digitale dagsorden og idet medlemsstatene samtidig erkjenner den vesentlige reduksjonen i finansielle midler avsatt til bredbånd gjennom Ordningen for et sammenkoplede Europa, opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1316/2013⁴, bør medlemsstatene kunne benytte EU-midler som er tilgjengelige i samsvar med gjeldende EU-bestemmelser, med sikte på å nå målene i dette direktiv.

¹ EUT C 327 av 12.11.2013, s. 102.

² EUT C 280 av 27.9.2013, s. 50.

³ Europaparlamentets holdning av 15. april 2014 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 8. mai 2014.

⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1316/2013 av 11. desember 2013 om etablering av Ordningen for et sammenkoplede Europa, om endring av forordning (EU) nr. 913/2010 og om oppheving av forordning (EF) nr. 680/2007 og (EF) nr. 67/2010 (EUT L 348 av 20.12.2013, s. 129).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- 5) En reduksjon av kostnadene til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon vil også bidra til digitaliseringen av offentlig sektor, noe som vil gi mulighet for en vektstangvirkning på alle økonomiens sektorer, i tillegg til en reduksjon av kostnader til offentlige forvaltninger og mer effektive tjenester til borgerne.
- 6) I lys av behovet for en innsats på EU-plan for å forbedre bredbånddekningen, blant annet ved å redusere kostnadene til infrastruktur for bredbånd med høy hastighet, som det kom til uttrykk i Det europeiske råds konklusjoner av 13.–14. desember 2012, understrekes det i Kommisjonens melding med tittelen «Akt for det indre marked II», at det er behov for ytterligere innsats for raskt å nå de målene som er fastsatt i den digitale dagsorden, ved blant annet å møte utfordringene i forbindelse med investering i høyhastighetsnett.
- 7) Utbyggingen av faste og trådløse høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon i hele Unionen krever betydelige investeringer, hvorav en vesentlig del består av kostnader til bygge- og anleggsarbeider. En begrensning av noen av de kostnadskrevende bygge- og anleggsarbeidene vil gjøre bredbåndsutbyggingen mer effektiv.
- 8) En stor del av disse kostnadene skyldes manglende effektivitet under utbyggingsprosessen; dette gjelder utnyttelsen av eksisterende passiv infrastruktur (for eksempel kabelkanaler, rør, mannhuller, fordelerskap, stolper, master, antenneanlegg, tårn og andre støttekonstruksjoner), flaskehals i samordningen av anleggsarbeider, tyngende forvaltningsmessig håndtering for å få utstedt tillatelser og flaskehals i forbindelse med utbygging av nett i bygninger, som fører til store finansielle hindringer, særlig i landdistrikter.
- 9) Tiltak som tar sikte på å utnytte eksisterende infrastruktur mer effektivt og redusere kostnader og hindringer i forbindelse med nye bygge- og anleggsarbeider, bør i høy grad bidra til en rask og omfattende utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, samtidig som en effektiv konkurranse opprettholdes, uten at dette virker negativt på den eksisterende offentlige infrastrukturen med hensyn til sikkerhet og at den kan være velfungerende.
- 10) Noen medlemsstater har vedtatt tiltak for å redusere kostnadene med bredbåndsutbygging. Disse tiltakene er imidlertid fortsatt uvanlige og har et begrenset omfang. Økt bruk av nevnte tiltak i hele Unionen kan bidra vesentlig til å opprette et digitalt indre marked. Noen ganger står også forskjellige regelverkskrav i veien for et samarbeid på tvers av forsyningsforetak og kan hindre nye nettoperatører i å få adgang til markedet og at nye forretningsmuligheter utnyttes, noe som bremser utviklingen av et indre marked for bruk og utbygging av den fysiske infrastrukturen for høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Avslutningsvis virker det ikke som initiativene i medlemsstatene alltid bygger på et helhetssyn, til tross for at det er avgjørende å treffe tiltak i alle deler av utbyggingsprosessen, også på tvers av sektorer, for å få sammenhengende og betydelige resultater.
- 11) Dette direktiv tar sikte på å fastsette visse minsterettigheter og -forpliktelser som gjelder i hele Unionen, for å fremme utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon og samordning på tvers av sektorer. Dette skulle sikre et minimum av like konkurransevilkår, men i samsvar med nærhetsprinsippet bør det ikke berøre eksisterende beste praksis og tiltak som er vedtatt på nasjonalt og lokalt plan, og heller ikke innebære mer detaljerte bestemmelser og vilkår eller tilleggstilstander som utfyller disse rettighetene og forpliktelsene.
- 12) I lys av *lex specialis*-prinsippet innebærer det at når mer spesifikke lovgivningsmessige tiltak i samsvar med unionsretten får anvendelse, bør disse ha forrang for de minsterettighetene og -forpliktelsene som fastsettes i henhold til dette direktiv. Dette direktiv bør derfor ikke berøre Unionens rammeregler for elektronisk kommunikasjon som fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF⁵, samt europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF⁶, europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF⁷, europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/

⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33).

⁶ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF av 7. mars 2002 om tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser (tilgangsdirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7).

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF av 7. mars 2002 om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (tillatelsesdirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

EF⁸ og kommisjonsdirektiv 2002/77/EF⁹, herunder nasjonale tiltak som vedtas i henhold til nevnte rammeregler, som særlige symmetriske eller asymmetriske lovgivningsmessige tiltak.

- 13) For operatører av elektroniske kommunikasjonsnett og særlig nyinntredere kan det være langt mer effektivt å gjenbruke eksisterende fysiske infrastrukturer, også slike som tilhører andre forsyningsforetak, for å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett, og dette gjelder særlig i områder der det ikke finnes et egnet elektronisk kommunikasjonsnett, eller der det ikke er økonomisk gjennomførbart å bygge opp ny fysisk infrastruktur. Dessuten kan synergivirkninger på tvers av sektorer i vesentlig grad redusere behovet for anleggsarbeider som følge av utbyggingen av elektroniske kommunikasjonsnett og dermed også redusere de samfunnsmessige og miljømessige kostnadene som dette medfører, for eksempel forurensning, ulemper og trafikal overbelastning. Dette direktiv bør derfor få anvendelse ikke bare på tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett, men også på alle eiere eller innehavere av bruksretter, i sistnevnte tilfelle uten at det berører tredjemanns eiendomsrett, til omfattende og utbredt fysisk infrastruktur som kan romme elementer av elektroniske kommunikasjonsnett, for eksempel fysiske nett til elektrisitet, gass, vann samt drenerings- og kloakksystemer, oppvarming og transport.
- 14) Med henblikk på å forbedre utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon på det indre marked bør dette direktiv fastsette retten for tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett til å få tilgang til fysisk infrastruktur, uansett beliggenhet, på rettfærdige og rimelige vilkår som er i samsvar med en normal utøvelse av eiendomsretten. Forpliktelsen til å gi tilgang til fysisk infrastruktur bør ikke berøre rettighetene til eieren av den grunnen eller den bygningen der infrastrukturen er plassert.
- 15) Ettersom et netts fysiske innretninger ikke skiller seg vesentlig fra andre, kan det ofte

romme mange elementer av elektroniske kommunikasjonsnett samtidig, herunder elementer som kan levere bredbåndstilgangstjenester med en hastighet på minst 30 Mbps i henhold til prinsippet om teknologisk nøytralitet, uten at dette påvirker ytelsen av hovedtjenesten og med minimale tilpasningskostnader. Derfor kan en fysisk infrastruktur som skal romme andre elementer i et nett uten selv å bli et aktivt element i nettet, som er tilfellet med mørk fiber, i prinsippet brukes til elektroniske kommunikasjonskabler, elektronisk kommunikasjonsutstyr eller andre elementer av elektroniske kommunikasjonsnett, uavhengig av den fysiske infrastrukturens faktiske bruk eller eierskap, så sant det ikke foreligger sikkerhetsproblemer for eieren av den fysiske infrastrukturen eller eierens framtidige forretningsinteresser lider skade. Den fysiske infrastrukturen som brukes til offentlige kommunikasjonsnett, kan i prinsippet også brukes til å romme elementer av andre nett, og derfor kan medlemsstatene velge å bruke gjensidighetsprinsippet i relevante tilfeller og tillate at operatører av offentlige kommunikasjonsnett gir tilgang til sine nett for å bygge ut andre nett. Uten at det berører den særlige allmenne interessen som knytter seg til levering av hovedtjenesten, bør synergivirkninger på tvers av nettoperatører fremmes for samtidig å bidra til å oppfylle målene i den digitale dagsorden.

- 16) Dette direktiv bør ikke berøre en eventuell særlig beskyttelse som er nødvendig for å garantere sikkerheten og folkehelsen, nettsikkerheten og -integriteten, særlig for kritisk infrastruktur, og sikre at den hovedtjenesten som nettoperatøren tilbyr ikke påvirkes; særlig når det gjelder nett som brukes til å levere drikkevann, kan allmenne regler i nasjonal lovgivning som forbyr nettoperatører å forhandle om tilgang til fysisk infrastruktur for tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett, hindre at det opprettes et marked for tilgang til fysisk infrastruktur. Slike allmenne regler bør derfor oppheves. Samtidig bør tiltakene i dette direktiv ikke berøre medlemsstatenes mulighet til å gjøre det mer attraktivt for forsyningsforetakene å gi tilgang til infrastruktur ved å unnta inntekter fra nevnte tjeneste fra grunnlaget for beregningen av sluttbrukernes takster for forsyningsoperatørens hovedaktivitet eller -aktiviteter, i samsvar med gjeldende unionsrett.
- 17) En nettoperatør kan nekte tilgang til en spesiell fysisk infrastruktur av objektive grunner. Særlig kan en fysisk infrastruktur være tek-

⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF av 7. mars 2002 om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (direktivet om leveringspliktige tjenester) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 51).

⁹ Kommisjonsdirektiv 2002/77/EF av 16. september 2002 om konkurranse på markedene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (EFT L 249 av 17.9.2002, s. 21).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- nisk uegnet på grunn av særlige omstendigheter for infrastrukturer det anmodes om tilgang til, som for eksempel plassmangel på det gjeldende tidspunktet, eller på grunn av framtidige plassbehov som er tilstrekkelig påvist, for eksempel gjennom offentlig tilgjengelige investeringsplaner. På samme måte kan felles bruk av infrastruktur under særlige omstendigheter gå ut over sikkerheten eller folkehelsen, nettintegriteten og -sikkerheten, herunder for kritisk infrastruktur, eller utgjøre en risiko for levering av de tjenestene som den samme infrastrukturen først og fremst skal ivareta. Dersom nettoperatoren allerede leverer tilgang til fysisk nettinfrastruktur i engrosleddet på en måte som oppfyller behovene til den som søker om tilgang, kan det få negative økonomiske følger for nettoperatorens forretningsmodell og stimuleringen til å investere å gi tilgang til den underliggende fysiske infrastrukturen, og kan samtidig føre til en ineffektiv duplisering av nettelementer. Samtidig gjelder det at dersom det er innført forpliktelser for tilgang til fysisk infrastruktur etter Unionsens rammeregler for elektronisk kommunikasjon, for eksempel forpliktelser for foretak med en sterk markedsstilling, er dette området allerede omfattet av særlige forpliktelser som ikke bør berøres av dette direktiv.
- 18) Dersom foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, ber om tilgang til et bestemt område, bør nettoperatorene utarbeide et felles tilbud om felles bruk av deres ressurser, på rettfærdige og rimelige vilkår, herunder pris, med mindre tilgang avslås av objektive grunner. Avhengig av omstendighetene kan flere forhold påvirke vilkårene for denne tilgangen, for eksempel eventuelle ytterligere vedlikeholds- og tilpassningskostnader, eventuelle forebyggende beskyttelsestiltak som skal treffes for å begrense skadevirkninger på nettsikkerheten og nettenes integritet; eventuelle særlige ansvarsordninger ved skader; bruk av offentlige tilskudd til bygging av infrastrukturen, herunder særlige vilkår som er knyttet til tilskuddet eller fastsatt i henhold til nasjonal lovgivning i samsvar med unionsretten; evnen til å levere eller tilby infrastrukturkapasitet for å oppfylle forpliktelsene til å yte offentlige tjenester; eventuelle begrensninger som følger av nasjonale bestemmelser med sikte på å verne miljøet, folkehelsen, den offentlige sikkerheten, eller for å nå mål innen arealplanlegging.
- 19) Ved uenighet under de markedsmessige forhandlingene om tekniske og kommersielle vilkår bør hver part kunne framlegge saken for et nasjonalt tvisteløsningsorgan som kan pålegge partene en løsning for å unngå at avtaler avvises uten berettiget grunn, eller at det pålegges urimelige vilkår. Ved fastsettelse av betalingen for tilgang bør tvisteløsningsorganet sikre at tilgangsleverandøren har en rimelig mulighet til å få dekket sine kostnader i forbindelse med tilgangen til sin fysiske infrastruktur, samtidig som det tas hensyn til særlige nasjonale vilkår og takstsystemer som har som formål å skape en rimelig mulighet for kostnadsdekning, idet det tas hensyn til nasjonale reguleringsmyndigheters tidligere avhjelpende tiltak. Når tvisteløsningsorganet gjør dette, bør det også ta hensyn til hvordan den tilgangen det søkes om, vil påvirke tilgangsleverandørens forretningsplan, herunder de investeringene som er gjort av den tilgangsleverandøren det søkes om tilgang hos, da særlig investeringer som er foretatt i den fysiske infrastrukturen som det søkes om tilgang til. I det særlige tilfellet når tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett får tilgang til fysisk infrastruktur, kan investeringene i slik infrastruktur bidra direkte til å oppfylle målene i den digitale dagsorden, og snylting kan påvirke konkurransen i etterfølgende ledd. Derfor bør enhver forpliktelse til å gi tilgang ta fullt ut hensyn til lønnsomheten i slike investeringer ut fra deres risikoprofil, en tidsplan for investeringsutbyttet, tilgangens eventuelle påvirkning på konkurransen i etterfølgende ledd og som følge av dette av priser og investeringsutbytte, eventuelle avskrivninger på nettaktivaene på det tidspunktet da de ble anmodet om tilgang, eventuelle forretningsmodeller som danner grunnlag for investeringen, særlig i den fysiske infrastrukturen som brukes til å yte elektroniske kommunikasjons tjenester med høy hastighet og eventuelle muligheter for felles utbygging, som tidligere er blitt tilbudt den som søkte om tilgang.
- 20) For å planlegge utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon effektivt og sikre en mest mulig effektiv bruk av den eksisterende infrastrukturen som egner seg til å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett, bør foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, kunne få tilgang til minsteopplysninger om den fysiske infrastrukturen som finnes innenfor utbyggingområdet. Disse minsteopplysningene bør

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

gjøre det mulig å vurdere mulighetene for å bruke eksisterende infrastruktur i et bestemt område, samt å begrense skadene på eksisterende infrastruktur. Med hensyn til antallet berørte parter og for å gjøre det lettere å få tilgang til disse opplysningene, også på tvers av sektorer og landegrenser, bør opplysningene gjøres tilgjengelig på et felles informasjonssted. Dette felles informasjonsstedet bør gi tilgang til de minsteopplysningene som allerede er tilgjengelig i elektronisk format, med forbehold for begrensninger av hensyn til nettsikkerheten og -integriteten, særlig for kritisk infrastruktur, eller for å sikre berettigede drifts- og forretningshemmeligheter.

- 21) Uten å pålegge nye kartleggingsforpliktelser for medlemsstatene bør dette direktiv fastsette at de minsteopplysningene som de offentlige organene allerede har innsamlet, og som foreligger i elektronisk format i samsvar med nasjonale initiativer og unionsretten, blant annet europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF¹⁰, bør gjøres tilgjengelig på det felles informasjonsstedet, for eksempel ved hjelp av en hyperlenke. Det vil gi tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett samordnet tilgang til opplysningene om fysisk infrastruktur, samtidig som sikkerheten og integriteten for slike opplysninger beskyttes, særlig når det gjelder nasjonal kritisk infrastruktur. Tilgjengeliggjøringen av slike opplysninger bør ikke berøre de kravene til innsyn som allerede gjelder for viderebruk av informasjon fra offentlig sektor i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/98/EF¹¹. Dersom den informasjonen som offentlig sektor gjør tilgjengelig, ikke sikrer tilstrekkelig kunnskap om eksisterende fysiske infrastrukturer i et bestemt område eller av en bestemt type, bør nettopperatørene gjøre opplysningene tilgjengelig for foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonstjenester.
- 22) Dersom disse minsteopplysningene ikke er tilgjengelig på det felles informasjonsstedet, bør foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, likevel sikres mulighet til direkte å kunne be om slike spesifikke opplysninger fra en hvilken som helst

nettopperatør i det gjeldende området. Dersom anmodningen er rimelig, og særlig dersom det er påkrevd av hensyn til muligheten for å bruke eksisterende fysisk infrastruktur i fellesskap eller samordne anleggsarbeider, bør foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, også få muligheten til å foreta undersøkelser på stedet og anmode om opplysninger om planlagte anleggsarbeider på vilkår som er rimelige og sikrer innsyn og likebehandling, og uten at det berører de beskyttelsestiltakene som er vedtatt av hensyn til nettsikkerheten og -integriteten, og for å sikre fortrolighet samt drifts- og forretningshemmeligheter. Det bør stimuleres til at nettopperatørene selv eller felles informasjonssteder skaper en stor grad av åpenhet med hensyn til gjennomføringen av planlagte anleggsarbeider, særlig i områder der nytteverdien er størst, ved at slike opplysninger videreformidles til godkjente operatører når opplysninger finnes.

- 23) Dersom det oppstår tvister om tilgang til opplysninger om fysiske infrastrukturer med henblikk på å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, bør tvisteløsningsorganet kunne løse tvisten med en bindende beslutning. I alle tilfeller bør beslutninger i dette organet ikke berøre partenes mulighet til å bringe saken inn for en domstol.
- 24) Samordningen av anleggsarbeider som gjelder fysisk infrastruktur, kan gi betydelige besparelser og redusere ulempene i det området som berøres av utbygging av nye elektroniske kommunikasjonsnett. Derfor bør lovgivningsmessige begrensninger som som hovedregel hindrer forhandlinger mellom nettopperatører i å samordne slike anleggsarbeider for å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, forbys. Dersom anleggsarbeidene ikke finansieres med offentlige midler, bør dette direktiv ikke berøre de berørte partenes rett til å inngå samarbeidsavtaler om anleggsarbeider i henhold til deres egne investerings- og forretningsplaner og tidsplaner.
- 25) Anleggsarbeider som helt eller delvis finansieres med offentlige midler, bør ha som formål å gjøre det positive fellesutbyttet størst mulig ved å utnytte de gjeldende anleggsarbeidenes positive eksterne virkninger på tvers av sektorer, og sikre like muligheter for felles bruk av eksisterende og planlagt fysisk infrastruktur med sikte på å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett. Selv om hovedmålet med de offentlig finansierede anleggsarbeidene ikke

¹⁰ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF av 14. mars 2007 om opprettelse av en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskap (INSPIRE) (EUT L 108 av 25.4.2007, s. 1).

¹¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/98/EF av 17. november 2003 om viderebruk av informasjon fra offentlig sektor (EUT L 345 av 31.12.2003, s. 90).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

bør påvirkes negativt, bør rettidige og rimelige anmodninger om å samordne utbyggingen av elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon – og som sikrer dekning av eventuelle tilleggskostnader, herunder kostnader som skyldes forsinkelser, og de opprinnelige planene endres minst mulig – oppfylles av den nettopperatøren som direkte eller indirekte, for eksempel gjennom en underleverandør, utfører anleggsarbeidene, på vilkår som er rimelige og sikrer likebehandling og innsyn. Uten at dette berører gjeldende statsstøtteregler bør medlemsstatene kunne fastsette regler for fordeling av kostnadene i forbindelse med den samordnede utbyggingen. Det bør opprettes særlige forliksmetoder som kan sikre en rask løsning på tvister som gjelder forhandlingene om disse samordningsavtalene, på vilkår som er rimelige og rettfærdige, og som sikrer likebehandling. Slike bestemmelser bør ikke berøre medlemsstatenes rett til å holde av kapasitet til elektroniske kommunikasjonsnett selv om det ikke foreligger særlige anmodninger, med henblikk på å oppfylle framtidig etterspørsel etter fysisk infrastruktur og skape størst mulig nytte av anleggsarbeidene, eller å treffe tiltak som innebærer tilsvarende rettigheter til å samordne anleggsarbeider for operatører av andre typer nett, for eksempel gass- eller elektrisitetsnett.

26) Det kan være krav om visse tillatelser for å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett eller nye nettelementer, for eksempel tillatelse som gjelder bygging, byplanlegging, miljøet eller annet, med sikte på å beskytte medlemsstatens og Unionens allmenne interesser. Det antallet tillatelser som kreves for å bygge ut forskjellige typer elektroniske kommunikasjonsnett, og utbyggingens lokale karakter, kan medføre en rekke forskjellige framgangsmåter og vilkår. Selv om den enkelte vedkommende myndighet bevarer retten til å bli trukket inn og opprettholde sin rett til å treffe beslutninger i samsvar med nærhetsprinsippet, bør alle relevante opplysninger om framgangsmåter og alminnelige vilkår for anleggsarbeider være tilgjengelig på det felles informasjonsstedet. Dette kan redusere kompleksiteten og øke effektiviteten og åpenheten, særlig for nyinntredere eller små operatører som ikke utøver sin virksomhet i dette området. Dessuten bør medlemsstatene kunne fastsette at foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, har rett

til å framlegge sin anmodning om tillatelse på det felles informasjonsstedet.

- 27) For å sikre at framgangsmåtene for utstedelse av tillatelser ikke virker som hindringer for investeringer, og at de ikke har en negativ innvirkning på det indre marked, bør medlemsstatene sikre at en beslutning om å innvilge eller avslå en anmodning om tillatelse til å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett eller nye nettelementer, i alle tilfeller gjøres tilgjengelig innen fire måneder, uten at dette berører andre særlige frister eller forpliktelser som er fastsatt med henblikk på en riktig gjennomføring av framgangsmåten for utstedelse av tillatelse i henhold til nasjonal lovgivning eller unionsretten. En slik beslutning kan være stilltiende eller uttrykkelig, alt etter gjeldende lovbestemmelser. Når det er relevant, bør medlemsstatene gi tilbydere rett til erstatning dersom de lider skade fordi en vedkommende myndighet ikke har utstedt tillatelser innen gjeldende frister.
- 28) For å sikre at slike framgangsmåter for utstedelse av tillatelser avsluttes innen en rimelig frist, kan medlemsstatene vurdere å innføre en rekke tiltak for å sikre dette, for eksempel stilltiende godkjenning, eller treffe tiltak for å forenkle framgangsmåtene for utstedelse av tillatelser, blant annet ved å redusere antallet tillatelser som er nødvendige for å bygge ut elektroniske kommunikasjonsnett, eller ved å unnta visse kategorier av mindre eller standardiserte anleggsarbeider fra krav om tillatelse. Myndighetene bør på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan begrunne alle avslag på anmodninger om tillatelse innenfor deres kompetanse, ut fra kriterier og vilkår som er objektive og rimelige, og som sikrer innsyn og likebehandling. Dette bør ikke berøre eventuelle tiltak som medlemsstatene vedtar for å unnta visse elementer av elektroniske kommunikasjonsnett fra krav om tillatelse, uansett om elementene er passive eller aktive.
- 29) Oppfyllelsen av målene i den digitale dagsorden forutsetter at infrastrukturen bygges ut slik at den kommer nær sluttbrukerens lokaler, samtidig som forholdsmessighetsprinsippet overholdes fullt ut når det gjelder eventuelle begrensninger i eiendomsretten av hensyn til den allmenne interesse. Utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon fram til sluttbrukeren bør gjøres lettere samtidig som den teknologiske nøytraliteten sikres, særlig gjennom fysisk infrastruktur i bygninger klargjort for høyhastighetsnett.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Ettersom små kabelkanaler bare medfører begrensede merkostnader under oppføring av en bygning, mens ettermontering av høyhastighetsinfrastruktur i bygninger kan utgjøre en betydelig del av kostnadene ved utbygging av et høyhastighetsnett, bør alle nyoppførte bygninger eller bygninger som gjennomgår større renoveringsarbeider, utstyres med fysisk infrastruktur som gjør det mulig å tilslutte sluttbrukere til høyhastighetsnett. For å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon bør nye flerbolighus og flerbolighus som gjennomgår større renoveringsarbeider, utstyres med et tilgangspunkt som tilbyderen kan bruke for å få tilgang til infrastrukturen i bygningen. Dessuten bør utbyggerne sørge for at det finnes tomme kabelkanaler fra hver bolig til tilgangspunktet i eller utenfor flerbolighuset. Det kan være tilfeller, for eksempel nye eneboliger eller kategorier av større renoveringsarbeider i isolerte områder der utsikten til høyhastighetsforbindelse av objektive grunner må anses for å være for liten til å rettferdiggjøre bruk av fysisk infrastruktur i bygninger klargjort for høyhastighetsnett eller et tilgangspunkt, eller der det vil være uforholdsmessig å utstyre en bygning med dette av andre økonomiske eller miljømessige grunner, eller for å verne bymessig kulturarv, for eksempel for visse kategorier av monumenter.

- 30) For å bistå mulige kjøpere og leietakere med å finne bygninger som er utstyrt med fysisk infrastruktur klargjort for høyhastighetsnett og som derfor har et vesentlig kostnadsbesparende potensial, og for å fremme at bygninger klargjøres for høyhastighetsnett, bør medlemsstatene på frivillig grunnlag kunne utarbeide et merke som angir at en bygning er bredbåndsklar, når bygningen er utstyrt med slik infrastruktur og et tilgangspunkt i samsvar med dette direktiv.
- 31) Når tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett bygger ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon i et bestemt område, er stordriftsfordelene betydelige dersom de kan knytte sine nett til en bygnings tilgangspunkt, uavhengig av om en abonnent uttrykkelig har tilkjennegitt interesse for tjenesten på det aktuelle tidspunktet, likevel under forutsetning av at privat eiendom påvirkes minst mulig ved bruk av eksisterende fysisk infrastruktur og gjenoppretting av det berørte området. Når nettet knyttes til tilgangspunktet, er det langt billigere å tilkople ytterligere en kunde, særlig

dersom det kan oppnås tilgang til et høyhastighetsklart vertikalt segment i bygningen, der et slikt allerede finnes. Dette målet er også oppfylt dersom selve bygningen allerede er utstyrt med et høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon som enhver tilbyder av et offentlig kommunikasjonsnett med en aktiv abonnent i bygningen gis tilgang til, på vilkår som er rimelige og sikrer innsyn og likebehandling. Dette kan særlig være tilfellet i medlemsstater som har truffet tiltak på grunnlag av artikkel 12 i direktiv 2002/21/EF.

- 32) Nye bygninger bør være utstyrt med høyhastighetsklar infrastruktur i bygninger, og for flerbolighus, med et tilgangspunkt. Medlemsstatene bør gis fleksibilitet for å nå dette målet. I den sammenhengen har dette direktiv ikke som formål å harmonisere regler for tilhørende kostnader, herunder for å dekke kostnader til å utstyre bygninger med fysisk infrastruktur klargjort for høyhastighetsnett og et tilgangspunkt.
- 33) I lys av de samfunnsmessige fordelene med en digital integrasjon og med hensyn til hva det koster å bygge ut høyhastighetsnettene for elektronisk kommunikasjon i de tilfellene der det finnes verken passiv eller aktiv høyhastighetsklar infrastruktur fram til sluttbrukernes lokaler, eller alternativer som kan gi abonnenter tilslutning til høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, bør enhver tilbyder av offentlige kommunikasjonsnett for egen regning ha rett til å knytte sitt nett til private lokaler, forutsatt at privat eiendom påvirkes minst mulig, for eksempel om mulig ved å gjenbruke eksisterende fysisk infrastruktur som er tilgjengelig i bygningen, eller sikre full gjenoppretting av de berørte områdene.
- 34) I tråd med nærhetsprinsippet bør dette direktiv ikke berøre medlemsstatenes mulighet for å tildele de fastsatte reguleringsoppgavene til de myndighetene som er best egnet til å ivareta dem, i samsvar med medlemsstatenes forfatningsmessige fordeling av kompetanse og myndighet og med de kravene som er fastsatt i dette direktiv.
- 35) Det utpekte nasjonale tvisteløsningsorganet bør sikre upartiskhet og uavhengighet overfor de berørte partene og ha kompetanse og ressurser som er tilstrekkelig.
- 36) Medlemsstatene bør fastsette sanksjoner som er hensiktsmessige, virkningsfulle, står i rimelig forhold til overtredelsen og virker avskrekende, i tilfelle av manglende overholdelse av

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

de nasjonale tiltakene som er vedtatt i henhold til dette direktiv.

- 37) For å sikre at de felles informasjonsstedene i henhold til dette direktiv fungerer effektivt, bør medlemsstatene sikre at det finnes tilstrekkelige ressurser og at relevante opplysninger om et bestemt område er tilgjengelig på de felles informasjonsstedene på et best mulig aggregeringsnivå, der verdifulle effektivitetsgevinster kan oppnås med hensyn til de tildelte oppgavene, herunder for den lokale matrikkelen. Medlemsstatene kan i den forbindelse vurdere mulige synergivirkninger og stordriftsfordeler med de felles kontaktpunktene i henhold til artikkel 6 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF¹², med henblikk på å bygge på eksisterende strukturer og skape størst mulige fordeler for sluttbrukerne.
- 38) Ettersom målene for dette direktiv, som er å fremme utbyggingen av fysiske infrastrukturer som egner seg til høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon i hele Unionen, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn av tiltakets omfang og virkninger bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel 5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.
- 39) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettighetene og de prinsippene som er anerkjent særlig i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter, og særlig retten til personvern, beskyttelse av forretningshemmeligheter, frihet til å utøve virksomhet, eiendomsretten og retten til effektiv klageadgang. Dette direktiv skal anvendes av medlemsstatene i samsvar med nevnte rettigheter og prinsipper.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Dette direktiv har som formål å legge til rette for og stimulere til utbyggingen av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon ved å fremme felles bruk av eksisterende fysisk infrastruktur og muliggjøre en mer effektiv utbygging av ny fysisk infrastruktur, slik at det blir billigere å bygge ut slike nett.
2. I dette direktiv fastsettes minstekravene for anleggsarbeider og fysisk infrastruktur med henblikk på en tilnærming av visse sider av medlemsstatenes lover og forskrifter på disse områdene.
3. Medlemsstatene kan i samsvar med unionsretten opprettholde eller innføre tiltak som går ut over de minstekravene som er fastsatt i dette direktiv, med henblikk på bedre å nå det målet som er omhandlet i nr. 1.
4. Dersom en bestemmelse i dette direktiv kommer i konflikt med en bestemmelse i direktiv 2002/21/EF, 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/22/EF eller 2002/77/EF, skal den relevante bestemmelsen i de nevnte direktivene ha forrang.

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktiv får definisjonene fastsatt i direktiv 2002/21/EF anvendelse.

Videre menes med:

1. «nettoperatør» et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, samt et foretak som tilbyr en fysisk infrastruktur som er beregnet på å levere:
 - a) en tjeneste for produksjon, transport eller distribusjon av
 - i) gass
 - ii) elektrisitet, herunder offentlig belysning
 - iii) oppvarming
 - iv) vann, herunder utslipp eller behandling av spillvann, og dreneringssystemer
 - b) transporttjenester, herunder jernbaner, veier, havner og flyplasser,
2. «fysisk infrastruktur» et element i et nett som skal romme andre elementer i et nett uten selv å bli et aktivt element i nettet, for eksempel rør, master, kabelkanaler, inspeksjonskamre, mannhuller, fordelerskap, bygninger eller inn ganger til bygninger, antenneanlegg, tårn og

¹² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (EFT L 376 av 27.12.2006, s. 36).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- stolper. Kabler herunder mørk fiber samt nettelelementer som brukes til levering av drikkevann, som definert i artikkel 2 nr. 1 i rådsdirektiv 98/83/EF¹³, regnes ikke som fysisk infrastruktur i dette direktiv,
3. «høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon» et elektronisk kommunikasjonsnett som kan levere bredbåndstilgangstjenester i hastigheter på minst 30 Mbps,
 4. «anleggsarbeider» menes ethvert resultat av bygge- eller anleggsarbeid sett under ett, som i seg selv er tilstrekkelig til å oppfylle en økonomisk eller teknisk funksjon, og som omfatter ett eller flere elementer av en fysisk infrastruktur,
 5. «offentlig organ» en statlig, regional eller lokal myndighet, et offentligrettslig organ eller en sammenslutning dannet av én eller flere slike myndigheter eller ett eller flere slike offentligrettslige organer,
 6. «offentligrettslige organer» organer som har alle de følgende egenskapene:
 - a) de er opprettet for det bestemte formål å imøtekomme allmennhetens behov, men ikke behov av industriell eller kommersiell art
 - b) de er rettssubjekter
 - c) de finansieres helt eller i hovedsak av staten eller av regionale eller lokale myndigheter, eller av andre offentligrettslige organer, eller hvis forvaltning er underlagt tilsyn av disse myndighetene eller organene, eller som har et administrasjons-, ledelses- eller tilsynsorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av staten, regionale eller lokale myndigheter eller andre offentligrettslige organer,
 7. «fysisk infrastruktur i bygninger» fysisk infrastruktur eller installasjoner i sluttbrukerens lokaler, herunder elementer som eies i fellesskap, beregnet på å romme kabelbaserte og/eller trådløse aksessnett, der slike aksessnett kan levere elektroniske kommunikasjons tjenester og knytte bygningens tilgangspunkt til nettermineringspunktet,
 8. «fysisk infrastruktur i bygninger klargjort for høyhastighetsnett» fysisk infrastruktur i bygninger som er beregnet på å romme elementer eller muliggjøre levering av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon,
 9. «større renoveringsarbeider» bygge- eller anleggsarbeider i sluttbrukerens lokaler, som

omfatter bygningsmessige endringer av hele den fysiske infrastrukturen i bygningen eller en vesentlig del av den, og som krever byggetillatelse,

10. «tillatelse» en uttrykkelig eller underforstått beslutning truffet av en vedkommende myndighet etter en framgangsmåte som pålegger et foretak å treffe tiltak for å kunne utføre bygge- eller anleggsarbeider på lovlig måte,
11. «tilgangspunkt» et fysisk punkt i eller utenfor bygningen som er tilgjengelig for foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, der tilkopling til den fysiske infrastrukturen i bygningen klargjort for høyhastighetsnett er tilgjengelig.

Artikkel 3

Tilgang til eksisterende fysisk infrastruktur

1. Medlemsstatene skal sikre at alle nettoperatører har rett til å tilby foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett, tilgang til sin fysiske infrastruktur med henblikk på å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Til gjengjeld kan medlemsstatene gi operatører av offentlige kommunikasjonsnett rett til å tilby tilgang til sin fysiske infrastruktur med henblikk på å bygge ut andre nett enn elektroniske kommunikasjonsnett.
2. Medlemsstatene skal sikre at alle nettoperatører har plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om tilgang til sin fysiske infrastruktur på rettferdige og rimelige vilkår, herunder pris, med henblikk på å bygge ut elementer av høyhastighetsnett til elektronisk kommunikasjon etter skriftlig anmodning fra et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett. En slik skriftlig anmodning skal nærmere angi de delene i prosjektet som det anmodes om tilgang for, herunder en spesifikk tidsramme.
3. Medlemsstatene skal kreve at ethvert avslag på tilgang begrunnes ut fra kriterier som er objektive, sikrer innsyn og er rimelige, som for eksempel:
 - a) om hvorvidt den fysiske infrastrukturen som det er søkt om tilgang til, er teknisk egnet til å romme de elementene av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon som er nevnt i nr. 2,
 - b) om hvorvidt det er tilgjengelig plass til å romme de elementene av høyhastighetsnett for elektroniske kommunikasjonsnett som er nevnt i nr. 2, herunder nettoperatø-

¹³ Rådsdirektiv 98/83/EF av 3. november 1998 om drikkevannets kvalitet (EFT L 330 av 5.12.1998, s. 32).

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

rens framtidige plassbehov, som skal påvises i tilstrekkelig grad,

- c) ut fra sikkerhet og folkehelse,
- d) ut fra alle nettenes integritet og sikkerhet, særlig i forbindelse med kritisk nasjonal infrastruktur,
- e) ut fra risikoen for at den planlagte elektroniske kommunikasjonstjenesten skal medføre alvorlige forstyrrelser i ytelsen av andre tjenester via den samme fysiske infrastrukturen,
- f) om hvorvidt nettoperatøren har tilgjengelig andre brukbare metoder for å få tilgang til fysisk nettinfrastruktur i engrosleddet, som er egnet til å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, forutsatt at en slik tilgang tilbys på rettferdige og rimelige vilkår.

Medlemsstatene skal sikre at nettoperatøren begrunner avslaget innen to måneder etter at den fullstendige anmodningen om tilgang ble mottatt.

- 4. Dersom tilgang avslås, eller det ikke inngås avtale om særlige vilkår, herunder pris, innen to måneder etter at anmodningen om tilgang ble mottatt, skal medlemsstatene sikre at alle parter har rett til å framlegge saken for vedkommende nasjonale tvisteløsningsorgan.
- 5. Medlemsstatene skal kreve at det nasjonale tvisteløsningsorganet nevnt i nr. 4, utsteder, idet det fullt ut tas hensyn til forholdsmessighetsprinsippet, en bindende beslutning for å løse den tvisten som er forelagt i henhold til nr. 4, og også fastsetter rettferdige og rimelige vilkår, herunder pris, når det er relevant.

Det nasjonale tvisteløsningsorganet skal løse tvisten så raskt som mulig, og i alle tilfeller innen fire måneder etter at en fullstendig anmodning ble mottatt, bortsett fra i unntakstilfeller, uten at dette berører partenes mulighet for å bringe saken inn for en domstol.

Når tvisten handler om tilgang til infrastruktur for en tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett, og det nasjonale tvisteløsningsorganet er den nasjonale reguleringsmyndigheten, skal det, der det er relevant, ta hensyn til målene i artikkel 8 i direktiv 2002/21/EF. Den prisen som fastsettes av tvisteløsningsorganet, skal sikre at tilgangsleverandøren har en rimelig mulighet til å få dekket sine kostnader, og ta hensyn til hvordan den ønskede tilgangen påvirker tilgangsleverandørens forretningsplan, herunder de investeringene som er foretatt av den nettoperatøren som anmodningen om tilgang er rettet til, særlig for de fysiske infrastrukturene som

brukes til å yte elektroniske kommunikasjonstjenester med høy hastighet.

- 6. Denne artikkel berører ikke eiendomsretten til eieren av den fysiske infrastrukturen i de tilfellene der nettoperatøren ikke er eieren, eller eiendomsretten til enhver annen tredjemann, for eksempel grunneiere og eiere av privat eiendom.

Artikkel 4

Innsyn som gjelder fysisk infrastruktur

- 1. Medlemsstatene skal sikre at alle foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, for å be om tilgang til fysisk infrastruktur i henhold til artikkel 3 nr. 2, har rett til etter anmodning å få tilgang til følgende minsteopplysninger om alle nettoperatorens eksisterende fysiske infrastruktur:
 - a) beliggenhet og rute,
 - b) type og nåværende bruk av infrastrukturen, og
 - c) et kontaktpunkt.

Medlemsstatene skal sikre at et foretak som ber om tilgang, angir det området der foretaket planlegger å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.

Medlemsstatene kan bare tillate en begrensning i tilgangen til minsteopplysningene dersom det er nødvendig av hensyn til nettsikkerheten og -integriteten, den nasjonale sikkerheten, folkehelsen eller den offentlige sikkerheten, fortrolighet eller drifts- og forretningshemmeligheter.

- 2. Medlemsstatene kan kreve at et offentlig organ som i kraft av sine oppgaver er i besittelse av elementer i elektronisk format av de minsteopplysningene om en nettoperators fysiske infrastruktur som er nevnt i nr. 1, gjør dem tilgjengelig elektronisk på det felles informasjonsstedet innen 1. januar 2017, og medlemsstatene skal kreve at slike offentlige organer etter anmodning gjør opplysningene tilgjengelig for foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, uten at det berører begrensningene i henhold til nr. 1. Eventuelle ajourføringer av disse opplysningene og eventuelle nye elementer av minsteopplysninger nevnt i nr. 1 som det offentlige organet mottar, skal gjøres tilgjengelig på det felles informasjonsstedet innen to måneder etter at de ble mottatt. Denne perioden kan forlenges med høyst én måned dersom det er nødvendig for å sikre at

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- de opplysningene som stilles til rådighet, er pålitelige.
3. Minsteopplysninger som gjøres tilgjengelig på et felles informasjonssted i henhold til nr. 2, skal omgående gjøres tilgjengelig på det felles informasjonsstedet i elektronisk format, på vilkår som er rimelige og sikrer likebehandling og innsyn. Medlemsstatene skal sikre at minsteopplysningene i henhold til dette nummer gjøres tilgjengelig på det felles informasjonsstedet innen 1. januar 2017.
 4. Dersom de minsteopplysningene som omhandles i nr. 1 ikke er tilgjengelig på det felles informasjonsstedet, skal medlemsstatene kreve at nettoperatorene gir tilgang til disse opplysningene etter særlig skriftlig anmodning fra et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett. En slik anmodning skal angi hvilket område som er aktuelt for en utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Det skal gis tilgang til opplysningene innen to måneder etter at den skriftlige anmodningen ble mottatt, på vilkår som er rimelige og sikrer likebehandling og innsyn, uten at det berører begrensningene i henhold til nr. 1.
 5. Etter særlig skriftlig anmodning fra et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, skal medlemsstatene kreve at nettoperatorene imøtekommer rimelige anmodninger om å foreta undersøkelser på stedet av spesifikke elementer av deres fysiske infrastruktur. En slik anmodning skal angi hvilke elementer av det berørte nettet som er aktuelle for utbygging av elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Innen én måned etter at den skriftlige anmodningen ble mottatt, skal det på vilkår som er rimelige og sikrer likebehandling og innsyn, og uten at det berører begrensningene i nr. 1, gis tillatelse til å foreta undersøkelser på stedet av de spesifikke nettelementene.
 6. Dersom det oppstår en tvist i forbindelse med de rettighetene og forpliktelsene som er nevnt i denne artikkel, skal medlemsstatene sikre at alle parter har rett til å framlegge tvisten for et nasjonalt tvisteløsningsorgan. Det nasjonale tvisteløsningsorganet skal, idet det tas fullt ut hensyn til forholdsmessighetsprinsippet, treffe en bindende beslutning for å løse tvisten så raskt som mulig og i alle tilfeller innen to måneder, bortsett fra i unntakstilfeller, uten at dette berører partenes mulighet til å bringe saken inn for en domstol.
 7. Medlemsstatene kan fastsette unntak fra forpliktelsene i henhold til nr. 1–5 når eksisterende fysiske infrastrukturer anses for å være teknisk uegnet til utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, eller i tilfeller av kritisk nasjonal infrastruktur. Slike unntak skal være behørig grunngitt. De berørte partene skal gis muligheten til å framsette merknader til utkastene til unntak innen en rimelig frist. Kommisjonen skal underrettes om slike unntak.
 8. Medlemsstatene skal sikre at foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, og som får tilgang til opplysninger i henhold til denne artikkel, treffer passende tiltak for å sikre at fortrolighet overholdes og drifts- og forretningshemmeligheter beskyttes.
- Artikkel 5*
- Samordning av anleggsarbeider**
1. Medlemsstatene skal sikre at alle nettoperatører har rett til å forhandle fram avtaler om samordning av anleggsarbeider med foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby elektroniske kommunikasjonsnett, med henblikk på å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.
 2. Medlemsstatene skal sikre at alle nettoperatører som direkte eller indirekte utfører helt eller delvis offentlig finansierte anleggsarbeider, imøtekommer enhver rimelig anmodning om å samordne anleggsarbeider på vilkår som sikrer innsyn og likebehandling, fra foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, med henblikk på å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. En slik anmodning skal imøtekommes forutsatt at:
 - a) dette ikke vil medføre tilleggskostnader, blant annet på grunn av ytterligere forsinkelser, for de opprinnelig planlagte anleggsarbeidene,
 - b) dette ikke vil hindre kontrollen med samordningen av anleggsarbeidene, og
 - c) anmodningen om samordning sendes inn så tidlig som mulig, og i alle tilfeller minst én måned før det endelige prosjektet framlegges for vedkommende myndigheter med henblikk på utstedelse av tillatelse.
 Medlemsstatene kan fastsette regler for fordeling av kostnader i forbindelse med samordningen av anleggsarbeider.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

3. Dersom det ikke oppnås enighet om samordning av anleggsarbeidene i henhold til nr. 2 innen én måned etter at den formelle anmodningen om forhandling ble mottatt, skal medlemsstatene sikre at alle parter har rett til å framlegge saken for vedkommende nasjonale tvisteløsningsorgan.
4. Medlemsstatene skal sikre at det nasjonale tvisteløsningsorganet nevnt i nr. 3, idet det tas fullt ut hensyn til forholdsmessighetsprinsippet, treffer en beslutning for å løse den tvisten som er forelagt i henhold til nr. 3, herunder vilkår som er rettfærdige og sikrer likebehandling, samt priser, når det er relevant.

Det nasjonale tvisteløsningsorganet skal løse tvisten så raskt som mulig, og i alle tilfeller innen to måneder etter at en fullstendig anmodning ble mottatt, bortsett fra i unntakstilfeller, uten at dette berører partenes mulighet for å bringe saken inn for en domstol.

5. Medlemsstatene kan fastsette unntak fra forpliktelsene i henhold til denne artikkel ved anleggsarbeider av ubetydelig omfang, for eksempel med hensyn til verdi, størrelse eller varighet, eller i tilfelle av kritisk nasjonal infrastruktur. Slike unntak skal være behørig grunnlagt. De berørte partene skal gis muligheten til å framsette merknader til utkastene til unntak innen en rimelig frist. Kommisjonen skal underrettes om slike unntak.

Artikkel 6

Innsyn som gjelder planlagte anleggsarbeider

1. For å forhandle fram avtaler om å samordne anleggsarbeider som nevnt i artikkel 5, skal medlemsstatene kreve at nettoperatorene etter særlig skriftlig anmodning fra et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, gjør følgende minsteopplysninger tilgjengelig om pågående eller planlagte anleggsarbeider knyttet til deres fysiske infrastruktur, som det enten er gitt tillatelse for, som avventer tillatelse, eller som det innen de neste seks månedene planlegges å sende inn en første søknad om tillatelse for, til vedkommende myndigheter:
 - a) anleggsarbeidenes beliggenhet og type,
 - b) de berørte nettelementene,
 - c) forventet dato for påbegynnelse av anleggsarbeidene og deres varighet, og
 - d) et kontaktpunkt.

Anmodningen fra et foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, skal angi det området der foretaket

planlegger å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon. Nettoperatoren skal senest to uker etter at den skriftlige anmodningen er mottatt, gjøre opplysningene tilgjengelig på vilkår som er rimelige og sikrer likebehandling og innsyn. Medlemsstatene kan bare tillate en begrensning i tilgangen til minsteopplysningene dersom det anses for nødvendig av hensyn til nettsikkerheten og -integriteten, den nasjonale sikkerheten, folkehelsen eller den offentlige sikkerheten, fortrolighet eller drifts- og forretningshemmeligheter.

2. Nettoperatoren kan avslå en anmodning i henhold til nr. 1 dersom:
 - a) nettoperatoren har gjort de ønskede opplysningene offentlig tilgjengelig i elektronisk format, eller
 - b) det er tilgang på slike opplysninger på det felles informasjonsstedet.
3. Medlemsstatene skal sikre at nettoperatoren gjør de minsteopplysningene som er nevnt i nr. 1, tilgjengelig på det felles informasjonsstedet.
4. Dersom det oppstår en tvist i forbindelse med de rettighetene og forpliktelsene som er nevnt i denne artikkel, skal medlemsstatene sikre at alle parter har rett til å framlegge tvisten for et nasjonalt tvisteløsningsorgan. Det nasjonale tvisteløsningsorganet skal, idet det tas fullt ut hensyn til forholdsmessighetsprinsippet, treffe en bindende beslutning for å løse tvisten så raskt som mulig og i alle tilfeller innen to måneder, bortsett fra i unntakstilfeller, uten at dette berører partenes mulighet til å bringe saken inn for en domstol.
5. Medlemsstatene kan fastsette unntak fra forpliktelsene i henhold til denne artikkel ved anleggsarbeider av ubetydelig verdi, eller i tilfelle av kritisk nasjonal infrastruktur. Slike unntak skal være behørig grunnlagt. De berørte partene skal gis muligheten til å framsette merknader til utkastene til unntak innen en rimelig frist. Kommisjonen skal underrettes om slike unntak.

Artikkel 7

Framgangsmåte for utstedelse av tillatelser

1. Medlemsstatene skal sikre at alle relevante opplysninger om vilkår og framgangsmåter som gjelder for å utstede de tillatelsene for anleggsarbeider som er nødvendige for å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon, herunder eventu-

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

- elle opplysninger om unntak som gjelder for slike elementer med hensyn til noen av eller alle tillatelsene som kreves i henhold til nasjonal lovgivning, gjøres tilgjengelig på det felles informasjonsstedet.
2. Medlemsstatene kan fastsette at alle foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, har rett til å innlevere søknader elektronisk på det felles informasjonsstedet for de tillatelsene til anleggsarbeider som er nødvendige for å bygge ut elementer av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon.
 3. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at vedkommende myndigheter utsteder tillatelse eller gir avslag innen fire måneder etter at den fullstendige anmodningen om tillatelse ble mottatt, uten at dette berører andre særlige frister og forpliktelser som er fastsatt for en riktig gjennomføring av framgangsmåten for utstedelse av tillatelse, og som gjelder for utstedelse av tillatelser i henhold til nasjonal lovgivning eller unionsretten, eller ved en klagebehandling. Medlemsstatene kan fastsette at denne fristen unntaksvis og i behørig grunngitte tilfeller kan forlenges. En eventuell forlengelse skal være kortest mulig for å utstede tillatelse eller gi avslag. Avslag skal begrunnes behørig ut fra kriterier som er objektive og rimelige, og som sikrer innsyn og likebehandling.
 4. Medlemsstatene kan sikre at alle foretak som tilbyr eller har tillatelse til å tilby offentlige kommunikasjonsnett, og som har lidt skade som et resultat av manglende overholdelse av fristene i nr. 3, har rett til erstatning for den lidte skaden i samsvar med nasjonal lovgivning.

Artikkel 8

Fysisk infrastruktur i bygninger

1. Medlemsstatene skal sikre at alle nyoppførte bygninger der sluttbrukeren har sine lokaler, herunder elementer av disse som eies i fellesskap, som det er søkt om byggetillatelse for etter 31. desember 2016, er utstyrt med fysisk infrastruktur i bygningen klargjort for høyhastighetsnett fram til nettermineringspunktene. Denne forpliktelsen gjelder også ved større renoveringsarbeider som det er søkt om byggetillatelse for etter 31. desember 2016.
2. Medlemsstatene skal sikre at alle nyoppførte flerbolighus som det er søkt om byggetillatelse for etter 31. desember 2016, er utstyrt med et tilgangspunkt. Denne forpliktelsen

gjelder også ved større renoveringsarbeider av flerbolighus som det er søkt om byggetillatelse for etter 31. desember 2016.

3. Bygninger som er utstyrt i samsvar med denne artikkel, kan få det frivillige merket for «bredbåndsklar» i medlemsstater som har valgt å innføre dette merket.
4. Medlemsstatene kan fastsette unntak fra forpliktelsene i nr. 1 og 2 for visse kategorier av bygninger, særlig eneboliger, eller ved større renoveringsarbeider, når det får uforholdsmessige følger å oppfylle disse forpliktelsene, for eksempel med hensyn til kostnadene for individuelle eiere eller sameiere eller med hensyn til bygningstypen, for eksempel spesifikke kategorier av monumenter, historiske bygninger, ferieboliger, militærbygninger eller andre bygninger som benyttes til nasjonale sikkerhetsformål. Slike unntak skal være behørig grunngitt. De berørte partene skal gis muligheten til å framsette merknader til utkastene til unntak innen en rimelig frist. Kommisjonen skal underrettes om slike unntak.

Artikkel 9

Tilgang til fysisk infrastruktur i bygninger

1. Medlemsstatene skal sikre at alle tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett har rett til for egen regning å bygge ut sine nett fram til tilgangspunktet, med forbehold for nr. 3 første ledd.
2. Medlemsstatene skal sikre at alle tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett har rett til tilgang til eksisterende fysisk infrastruktur i bygninger med henblikk på å bygge ut høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon dersom duplisering er teknisk umulig eller økonomisk ineffektivt, med forbehold for nr. 3 første ledd.
3. Medlemsstatene skal sikre at innehavere av bruksretten til tilgangspunktet og den fysiske infrastrukturen i bygningen imøtekommer alle rimelige anmodninger om tilgang fra tilbydere av offentlige kommunikasjonsnett på vilkår som er rettferdige og sikrer likebehandling, herunder pris, når det er relevant.

Dersom det ikke oppnås enighet om tilgang som nevnt i nr. 1 eller 2, innen to måneder etter at den formelle anmodningen om tilgang ble mottatt, skal medlemsstatene sikre at hver part har rett til å framlegge saken for vedkommende nasjonale tvisteløsningsorgan for å få vurdert om kravene i nevnte numre er oppfylt. Det nasjonale tvisteløsningsorganet skal, idet

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteéns beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

det tas fullt ut hensyn til forholdsmessighetsprinsippet, treffe en bindende beslutning for å løse tvisten så raskt som mulig og i alle tilfeller innen to måneder, bortsett fra i unntakstilfeller, uten at dette berører partenes mulighet til å bringe saken inn for en domstol.

4. Medlemsstatene kan gi unntak fra nr. 1–3 for bygninger der tilgang til et eksisterende nett som tilknyttes i sluttbrukerens lokaler, og som er egnet til å yte elektroniske kommunikasjonstjenester med høy hastighet, er sikret vilkår som er objektive og rimelige, og som sikrer innsyn og likebehandling.
5. Der det ikke finnes høyhastighetsklar fysisk infrastruktur i en bygning, skal medlemsstatene sikre at enhver tilbyder av offentlige kommunikasjonsnett har rett til etter avtale med abonnenten å tilknytte sitt nett hos abonnenten, forutsatt at det påvirker tredjemanns private eiendom minst mulig.
6. Denne artikkel berører ikke eiendomsretten til eieren av tilgangspunktet eller den fysiske infrastrukturen i bygningen i de tilfellene der innehaveren av en bruksrett til nevnte infrastruktur eller tilgangspunkt, ikke er eier av dette, eller eiendomsretten for annen tredjemann, for eksempel grunneiere og bygningseiere.

Medlemsstatene kan fastsette regler for passende økonomisk erstatning til personer som lider skade som følge av utøvelsen av de rettighetene som fastsettes i denne artikkel.

Artikkel 10

Vedkommende organer

1. Medlemsstatene skal sikre at ett eller flere vedkommende organer påtar seg alle oppgaver som er pålagt det nasjonale tvisteløsningsorganet.
2. Det nasjonale tvisteløsningsorganet som en medlemsstat utpeker i henhold til nr. 1, skal være juridisk atskilt fra og funksjonelt uavhengig av enhver nettoperør. Medlemsstatene kan tillate at det nasjonale tvisteløsningsorganet krever inn gebyr for å dekke kostnadene med å utføre de oppgavene det er pålagt.
3. Medlemsstatene skal kreve at alle parter samarbeider fullt ut med det nasjonale tvisteløsningsorganet.
4. Medlemsstatene skal utpeke ett eller flere vedkommende organer på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan til å utføre det felles informasjonsstedets funksjoner, som nevnt i artikkel 4, 6 og 7. For å dekke kostnadene ved å utføre

disse oppgavene kan medlemsstatene tillate at det innkreves gebyr for bruk av det felles informasjonsstedet.

5. Medlemsstatene skal innen 1. juli 2016 underrette Kommisjonen om hvilke vedkommende organer som i samsvar med denne artikkel skal utøve en funksjon i henhold til dette direktiv, og om enhver endring av dette, før en slik utpeking eller endring trer i kraft.
6. Beslutninger som er truffet av et vedkommende organ nevnt i denne artikkel, skal kunne bringes inn for en domstol i samsvar med nasjonal lovgivning.

Artikkel 11

Sanksjoner

Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner mot overtredelser av nasjonale tiltak som er vedtatt i henhold til dette direktiv, og treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være hensiktsmessige, virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Artikkel 12

Vurdering

Kommisjonen skal innen 1. juli 2018 framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet om gjennomføringen av dette direktiv. Rapporten skal inneholde et sammendrag av virkningene av de tiltakene som omfattes av dette direktiv, og en vurdering av hvilke framskritt som er gjort for å nå målene, herunder hvorvidt og hvordan direktivet ytterligere kan bidra til å nå mer ambisiøse mål for bredbånd enn dem som er fastsatt i den digitale dagsorden.

Artikkel 13

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

Medlemsstatene skal innen 1. januar 2016 vedta og kunngjøre de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal underrette Kommisjonen om dette.

De skal anvende disse bestemmelsene fra 1. juli 2016.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

Lov om tilrettelegging for utbygging av høyhastighetsnett for elektronisk kommunikasjon (bredbåndsutbyggingsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 152/2018 6. juli 2018 om innlemming i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 2014/61

Artikkel 14

Utferdiget i Brussel 15. mai 2014.

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

*For Europaparlamentet**For Rådet*

M. SCHULZ

D. KOURKOULAS

*President**Formann**Artikkel 15***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 12/2019

